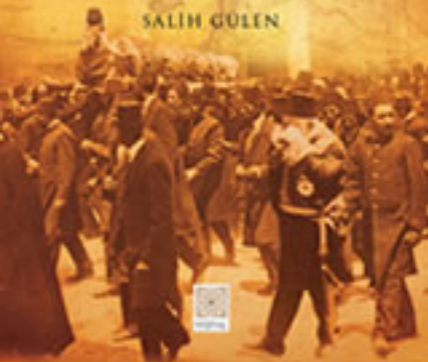

OSMANLI'NIN GÖZYAŞLARI

SALİH GÜLEN

Osmanlı'nın Gözyaşları

Salih GÜLEN

OSMANLI'NIN GÖZYAŞLARI

Salih GÜLEN

Osmanlı'nın Gözyaşları

Copyright © Yitik Hazine Yayınları, 2008

Bu eserin tüm yayım hakları Işık Ltd. Şti.'ne aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Üseyd SALİHİ

Fotoğraf

Yitik Hazine Arşivi, Harp Mecmuası

ISBN

978-9944-5993-8-2

Yayın Numarası

18

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası

Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR

Tel: (0232) 252 20 96

Ocak 2008

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Yitik Hazine Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.hazineyayinlari.com

hazine@hazineyayinlari.com

*Bu hikâyelerin kitaplaşmasında
teşvik ve tavsiyelerini eksik etmeyen
İbrahim Göğebakan'a*

İÇİNDEKİLER

Savcı Bey.....	11
Çöl ve Deniz- Sarı ve Mavi	25
Estergon Kalesi Subaşı Durak	33
Osmanlı'nın Gözyaşları	49
Surreye Saldırdılar.....	63
Üç Kuşağın Rütbesi: Şehâdet	69
Kudüs'te Bir Onbaşı Hasan	81
Kurşuna Dizin	89
Urfalı Mehmed Fahreddin.....	97
Adana'nın 125. Alayı.....	107
Beni Bırakma Ahretlik	118

Osman GAZI

SAVCI BEY

Eli kılıçlı üç yüz atlı, İnegöl'e doğru at koşturuyordu. Kuvvetlerinin küçüklüğü ufuklarının büyüklüğüne mani olmadan... Takvimler 1287 senesini gösteriyordu. Kayı aşireti, dört yüz çadırlık bir aşiretti ama devlet olma yolunda İnegöl tekfurunun karşısına dikiliyorlardı. Küçüklüklerine aldırmadan, bir koca çınarın dahi küçük bir çekirdekten çıktığının bilinciyle...

Osman Bey önde diğerleri arkada ilerliyorlardı. Geride kalan eşleri onlar için hayır dualar ediyordu Söğüt'te.

Osman Bey'in, İnegöl'e geleceğini öğrenen İnegöl Tekfuru Aya Nikola yolda pusu kurmuştu.

Sabah güneşi yükselirken Ermenibeli köyü yakınlarından geçen Kayı ordusunun etrafı birden bire çevrildi. Osman Bey kapana kısılmış bir aslan misali haykırdı: "Pusu var!" demeye kalmadan Kayıların üzerine ok yağmaya başladı. Kayılar kayıp veriyordu. Her yandan ok geliyordu ve toprağa ilk olarak düşenler en öndekiler oluyordu. Sonbahar yaprakları gibi bir bir düşüyorlardı. Oklar, yılanvari ıslıklar çalarak geliyor, yiğitlerin göğsünden çıkan "Allah" sesiyle ıslıklar da yiğit nefesler de son buluyordu.

Osman Bey, telaşa düşen adamlarını soğukkanlı olmaya çağırırdı.

- Aslanlarım telaş etmeyin! Turgut Alp!
- Buyur beyim.
- Sağ cenaha doğru saldıracağız.
- Abdurrahman Gazi!
- Tamam beyim.
- Gündüz Ağabey!
- Olur beyim.
- Konur Alp!

- Anladım beyim.
- Haydi, Ya Allah!

“Allah! Allah!” sesleri ile Kayı birliği toparlandı ve kendilerini kuşatan düşman çemberinin sağ tarafına doğru saldırdı. Rum kuvvetleri mukavemet etti. Çemberi yarmak hiç de kolay değildi. Birliğini geri çeken Osman Gazi tekrar saldırdı. Neticede şehitler vere vere çember yarıldı. Kayılar düştükleri çemberden kurtulmayı başardılar. Lakin geride onlarca şehit bırakmışlardı.

Nikola, Kayıları takip etme cesaretini kendinde bulamadı. Bu galibiyet de onun için yeterliydi. Yaralı bir aslanın sağlam bir aslandan daha tehlikeli olduğunu biliyordu.

Kayılar bir müddet ormanda beklediler. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Arada bir duyulan at kişnemelerinden başka ses yoktu. Hazin bir bekleyişti bu, hazin bir duruş. Osman Bey, hüznü bir sesle:

- Canlarım, karındaşlarım galip etmek de mağlup düşürmek de Allah'ın takdiridir. Biz sadece üzerimize vacip olan vazifemizi yaparız. Bu niye böyle oldu diye hâşâ isyan etmeyiz. Haydi, gidelim şehitlerimizi oradan alıp defnedelim.

Ermenibeli'ne geri döndüklerinde gözleri bakmaya pişman eden bir manzara bekliyordu onları. Onlarca şehit kimi yüzüstü yere düşmüş, kimi elini, kolunu kaptırarak yığılıp kalmıştı. Hepsinin ellerinde kılıçları duruyordu.

Abdurrahman Gazi gördüklerine dayanamadı, gözleri doldu. Dudaklarını sıktı...

Bu arada Aykut Alp, Osman Bey'in yanına geldi. Kulağına eğildi.

- Beyim hepimizin başı sağ olsun.
- Müslümanlar sağ olsun Aykut.
- Beyim bir söyleyeceğim var.
- Buyur Aykut.
- Nasıl söylenir bilemiyorum beyim. Lakin Yeğeniniz Baykoca...

Osman Bey, durumu anlamıştı. Ağabeyi Sarubatu Savcı Bey'in oğlu Baykoca şehit düşmüştü. Daha bıyıkları bile çıkmamış on dört yaşında bir çocuktuk Baykoca. Yüreği, bileğinden büyük Baykoca, İnegöl'e sefer yapıldığını duyunca gelmişti; bir avuç gönüllünün içinde bir nefer olmak için. Bu kanlı pusuda, genç yaşta emaneti sahibine teslim etmişti. Savcı Bey'e, Baykoca'nın şehit olduğu nasıl söylenirdi?

Osman Gazi uzaktan ağabeyi Sarubatu Savcı Bey'e baktı. Savcı Bey de durumdan şüphelenmiş şehitler arasında büyük oğlunu arıyordu. Kaldırdığı her şehit cenazesinin nur yüzüne bakıyordu, oğullarını göremeyen bütün babalar, babalarını kaybetmiş bütün oğullar gibi. Osman Gazi Savcı Bey'in yanına gitti. Sadece "Ağabey" diyebildi. Sarıldı. Savcı Bey anlamıştı. Dudaklarını ısırarak kendini tutmaya çalıştı. Kor gibi inmişti haber yüreğine. Yüreği kızgın bir demir gibi dağlayan bir haberdirdi bu, yüreğe bir dağ oturtan haber. Derken Gündüz Alp geldi. Üç kardeş birbirlerine tutundular. Herkes ve her şey sustu bir an. Bütün bir tabiat sustu. Yalnızca hıçkırıklar konuştu. Birbirlerine hiç ayrılmayacak gibi sınıksız sarıldılar. Sonra Savcı Bey'in gözyaşları ile ıslattığı sesi, yankılandı her yanda; kulakları yırtarcasına gelen bir ses. Göklerde bulutlara ulaşan bir yankı:

- Dini mübin-i İslam için bir değil, bin Baykoca feda olsun!

Osman Bey, şehit yeğenini kucakladı. Diğer şehitler gibi onu da atına bindirdiler. Hamzabey Kervansarayı'nın yakınlarına götürdüler. Bütün şehitler, elbiseleri ile musalla taşı misali bir yükseltiye yatırıldı. Cenaze namazları kılındı. Oracığa defnettiler. Söğüt'e doğru yola çıkıldı.

Söğüt'te kadınlar; kocalarının, kardeşlerinin, oğullarının zafer haberini bekliyordu. Bir çocuğun sesi duyuldu.

- Geliyorlar!

Herkes dışarıya çıktı. "Muzaffer olduk!" denilmesini bekliyorlardı. "Elhamdülillah düşmanı mağlup ettik" denilmesini... Malhun Hatun da kocasının yolunu bekliyordu. Osman Bey'in yüzünde hüzün vardı, Osman Bey'in duruşunda keder vardı. Malhun Hatun anlamıştı kötü bir şeylerin olduğunu.

Arkadan gelen Savcı Bey bir eliyle kendi atının yularını tutarken bir eliyle de şehit oğlunun atının yularını tutuyordu.

Süvarisiz bir at... Kayılar boş gelen atın ne demek olduğunu iyi bilirlerdi. Savcı Bey'in karısı, Mehlika Hatun, gördükleri karşısında bir an durakladı ve bir annenin evlat acısının yankısı düştü Söğüt'e. Kor bir alev gibi yüreğe düşen derin acı... Yanılmış olmak istercesine kocasına seslendi:

- Savcı! Yoksa Baykoca!

Savcı Bey, atından inerek karısının yanına gitti. Elinden tuttu.

- Rabbü'l âlemin bize bir emanet verdi ve bugün onu aldı hanım, diyebildi. Kelimeler düğümlendi boğazına. Daha fazla konuşmadı.

Mehlika Hatun'un inlemesi yankılandı ilkin, sonra yürekleri parçalayan sesi.

Osman Bey, yengesinin sesini duyuyordu. Yapacak bir şey yoktu. Ruhu daraldı. Yüreğine ümitsizlik çöktü. Yoksa aşireti onun yüzünden hüsrana mı uğrayacaktı.

Gözünü uyku tutmadı, ertesi sabah ilk iş olarak kumandanlarını topladı.

- Karındaşlarım, geçen gün yaşadığımız mağlubiyetin bir tek mesulü varsa o da benim. Hepiniz hakkınızı helal ediniz. Bu bozgun bizi yıldırmaq bir yana, daha da bilemelidir. Şehitlerimizin kanlarının, yerde kalmaması için Rabbimize duacıyım. Siz de dua ediniz. Gayri bundan sonra ne yapacağımızı danışmak için sizi buraya topladım.

Aykut Alp:

- Beyim, benim bildiğim Nikola, bu galibiyetinden dolayı çok şımırıp daha küstahça işler yapacaktır. Diğer Rum tekfurlarını da yanına alıp üstümüze gelecektir. Buna bir çare bulmak gerektir, dedi.

- Çare bulan var mı?

Abdurrahman Gazi, gür sakalını sıvazladı. Oturuşunu biraz daha düzelterek konuşmaya başladı:

- Beyim, bana sorarsanız öncelikle şu Karacahisar denilen kaleyi alalım. Böylece Nikola, diğer tekfurları etkileyemez. Düşman köpek gibidir. Kendisinden korkulmadığını bildiği vakit kuyruğunu kıstırıp gider. Yok, kendinden korkulduğunu anladı mı başına musallat olur.

Aykut Alp ve Konur Alp de aynı fikirde idi.

Osman Bey:

- Mesele anlaşıldı. Fikriyatınız benim de kabulümdür. Öncelikli olarak Karacahisar'ı alacağız. Konur Alp, bu iş için ne lazım geliyorsa hazırlat.

- Emredersin beyim!

- Abdurrahman Gazi, biz de seninle hisarın fethinin planlarını yapalım.

- Nasıl istersen beyim.

Aylar turna katarları gibi ardı ardına geçiyordu. Geçen zaman içinde fetihler için hazırlık yapılıyordu. Kadınlar kızlar kışlık yiyeceklerin,

erkekler düşmana karşı kullanılacak silahların hazırlığındaydı. Bir de bedenlerin cihada hazır hâle getirilmesi lazımdı, sabah akşam yapılan talimler, ok atışları, cirit müsabakaları, tomak oyunları hep bunun içindi. Kayılar, Ermenibeli'nde aldıkları yaralarını sarıyorlardı, tez vakitte düşmanın karşısına yeniden dikilebilmek için. Bu bir savaştı ve savaşta yaşamanın tek şartı her zaman ayakta olmasını bilmektir.

Söğüt'te güneş en tepeye çıkmıştı. Osman Bey, Abdurrahman Gazi ile bir ağaç altına oturmuş Karacahisar'ın nasıl alınacağını konuşuyordu. Beyin elinde bir çubuk, toprağa bir şeyler çiziyor, Samsa Çavuş da ona fikirlerini söylüyordu. Uzaktan dörtlü gelen bir atlının seslenişi üzerine Osman Bey, başını kaldırdı. Atlı, tozu dumana katarak süratle geliyor, heyecanla bağırarak Osman Bey'i arıyordu.

Osman Gazi, ayağa kalkarak seslendi.

- Hey! Buraya gel!

Atlı hızı kesmeden hemen beyin yanına geldi.

- Hayırdır. Bu telaşının sebebi nedir?

- İşler çok vahim beyim. İnegöl Beyi Nikola, Karacahisar beyi ile iş birliği yapmış orduları ile üzerimize geliyorlar. Abdurrahman Gazi birden hiddetlenerek:

- Nikola'dan başka bir şey beklenmez zaten. Bir kez düşmeye gör.

Osman Bey, derin bir iç çekti. Bir müddet düşündü. Soğukkanlı bir şekilde:

- Peki, Bilecik tarafından mı geliyorlar, yoksa Domaniç tarafından mı?

- Domaniç tarafından beyim.

- İyi, bu bize biraz zaman kazandırır, dedi.

Birkaç dakika sonra Osman Bey, kumandanlarına hitap ediyordu.

- Karındaşlarım. Biz Karacahisar'ı alalım derken Nikola, Karacahisar beyi ile birlik olup üzerimize geliyormuş. Çok süratle hazırlanmamız lazım.

Gündüz Alp:

- Beyim nerede savaşaacağız?

- Mümkün olduğunca Söğüt'ün dışında savaşmalıyız ağabey.

- O zaman süratle hazırlanalım. Domaniç'te onları karşılayalım.

- Hemen hazırlanın.

Meclistekiler koşar adım dağılarak işlerinin başına geçti. Osman Bey de otağından oklarını, sadağını ve kalkanını aldı. Hanımı ile vedalaşarak otağdan çıkarken:

- Dua et Malhun. Bütün aşiret eşleri, oğulları ve babaları için dua etsin. Dua edin ki Hak Teala bizi gaza yolunda mahcup etmesin.

- İnşallah beyim. Allah, seni aşiretimizin, yuvamızın başından eksik etmesin. Her daim Allah'a emanet olasın.

Kayı aşireti süratle Domaniç'e doğru gidiyordu. Yüzlerce atlı, arka-larında bir toz bulutu bırakarak dörtnala yol alıyordu. Mümkün olduğunca çabuk bir şekilde Domaniç'e varmalıydılar. Ağızları bıçak açmıyordu. Osman Gazi, en önde gidiyordu. Yanlarında ağabeyleri Gündüz Alp, Sarubatu, onun yanında Aykut Alp, Konur Alp, Abdurrahman Gazi...

Güneş ufukta kaybolmaya yüz tutmuştu. Gökyüzü kırmızıdan sarıya çalan bir ateş rengine bürünürken uzaktan Domaniç göründü.

Etrafta düşman görünmüyordu. Çevreye nöbetçiler yerleştirildi.

Gece, Domaniç yaylası bir başka güzel olurdu. Binlerce yıldız, Kayı aşiretini seyrediyordu. Bir de Yirce Dağı'ndan gelen rüzgârın yaprakları oynatmasının hissettirisi. Nöbetçiler dışında herkes uykuda idi. Bir kişi hariç; Osman Bey, gecenin orta yerinde dualar ediyordu. Yarın çetin bir gaza olacaktı. Allah'tan gelmişler ve yine Allah'a döneceklerdi. "Ya Rabbi, benim de aşiretimin de senin rızanı kazanmaktan gayri arzusu yoktur. Sen bizi yarın ki harpte muzaffer kıl." diyordu. Sonra askerlere baktı. Kimi çadırda kimi dışarıda yatıyordu. Bu bir harpti ve yarın bazıları burada canını bırakacaktı. Söğüt'e geri dönemeyeceklerdi.

Domaniç Yaylası'nda tan ağarmaya başladığı vakit bütün aşiret kalkmıştı. Sabah namazının sonunda Osman Bey, yüksek sesle:

- Ey komutanlarım, yiğitlerim, askerlerim hepimiz Rabbimize, bu harpte bizi muzaffer eylemesi için dua edelim. Biz duanın gücüne inanırız ve yine inanırız ki galip getirmek de mağlup düşürmek de Allah'ın bileceği iştir. Biz, bize düşen işleri yaparız o kadar. Bugün burada bazılarımız kanlarını, bazılarımız da canlarını verecektir. Herkes birbiriyle helalleşsin.

Sanki kılınan sabah namazı değil de bayram namazı idi. Herkes birbirine sarılarak helallik diliyordu. "Hakkımı helal et kardaşlık!" "Hakkımı helal et ağabey!" "Hakkımı helal et kumandanım!"

Osman Bey de ağabeyleri Gündüz Alp ve Sarubatu'ya sonra diğer

komutanlarına tek tek sarılarak helallik diledi. Sonra yine kumandanlarını toparlayarak harbi nasıl yapacaklarını konuştular. Kimlerin ne görev yapacağını konuştular.

Kuşluk vakti yaklaşmıştı. Gözcüler ilerde bir toz bulutunun görüldüğünü söyledi. Rum beylerinin ordusu geliyordu.

Herkes kendine verilen talimat gereği, Rumlara saldıracaktı. Önce Sarubatu'nun komutasındaki öncü birlik düşmanı şaşırtmak için ani bir saldırı yapacak ardından da toparlanmalarına fırsat vermeden ani bir hücumla saldırıya devam edilerek, düşman imha edilecekti.

Rumların, yol yorgunu olmalarından istifade etmek istiyorlardı. Bu arada Rum ordusu bayağı yaklaşmıştı. Osman Bey, töre gereği bir askeri, elçi gönderecekti.

Elçiye “Nikola’ya söyle, bizim derdimiz onunla savaşmak değildir. Hak din üzere sebat etsin, topraklarımızı terk etsin veya teslim olsun. Yok, eğer illa savaşırım diyorsa ben de Kayı beyi, Ertuğrul Gazi oğlu Osman isem Aya Nikola’ya burayı dar ederim. Elime düşmesin; düşerse sakın ola aman dilemesin.” dedi.

Elçi, hızla Rum ordusuna giderek Nikola’ya haberi ilettili. Nikola atının üzerinde kahkahalar atmaya başladı. Öyle kahkaha atıyordu ki zirha bürünmüş olmasına rağmen bütün vücudu titriyordu. Sonra bütün Rumlar kahkaha atmaya başladılar. Nikola, yanındakilere dönerek:

- Duyuyor musunuz, bizim yarımız kadar askeri olmayan Osman, kendince bize kafa tutuyor. Bana bak elçi! Git beyine de ki bize kafa tutanın kafasını kopartırız. Hemen teslim olsun. Yoksa neticesine katlanır. Aşiretinizin bir tek adamı sağ kalmaz.

Aya Nikola, kahkahalarına devam ederken elçi Osman Bey’in yanına gelip durumu anlattı. Osman Bey, etrafındakilere yüksek sesle: “Gayri yapacak tek şey kaldı. O da kâfirle vuruşmaktır. Haydin yiğitlerim!”

Yapılan plan gereği Sarubatu'nun birliği büyük bir süratle Rum ordusuna saldırdı. Domaniç’te duyulan tek ses: “Allah Allah!” nidaları idi. Bir de bu seslerin dağlardan gelen yankısı.

Önce bir toz bulutu ardından, kılıç sesleri, vuruşma sesleri, cenk sesi, Rumların çaldığı boru sesi, Kayıların tekbir sesleri, tehliil sesleri ile karışık buluyordu. Gökte sesler, yerde askerler cenk ediyordu.

İlk giden birlik süratle geri dönmeye başladı. İnegöl beyi ile Karacahisar beyinin adamları da birliği takip ederek peşlerinden geliyorlardı. Rum askerlerinin sesleri duyuluyordu: “Kayılar kaçıyor, koşun yakala-

yalım şunları!”, “Haydi, ganimetten pay almak isteyenler gelsin!” sonra Nikola'nın sesi duyuldu: “Bir tane Kayı bırakmayın, Aya Nikola'nın karşısına çıkmak neymiş öğrensiner!”

Kayı birliğini takip eden Rumlar, öfkeyle dörtnala geliyorlardı. Elllerinde tuttıkları düz kılıçları, kim bilir kaç tane Kayının canına son verecekti. Ganimet alacaklardı. Hatta savaş meydanında biraz önde görünüp belki büyük hediyelere bile konacaklardı.

Rumların bir hesabı vardı. Bir de Osman Bey'in bildiği bazı şeyler... Kayı birliğini dörtnala takip eden Rumlar birden hayrete düştüler. Kovaladıkları birlik, birden durup geri döndü. Rumlar da durdular. Fırtına öncesi bir sessizlikti. Yırce Dağı'ndan esen rüzgârdan başka ses duyulmuyordu. Bir de atların kişnemeleri. Rum komutan kılıcını doğrultup: “Saldırın!” diye bağırdı.

Kılıcını havaya kaldırmıştı ki yanındaki asker komutanına bir şey gösterdi. Arkaları, Kayılar tarafından kapatılmıştı. Şimdi hem önlerinde hem de arkalarında Kayılar vardı derken sağlarında ve sollarında da Kayı okçuları belirdi. Rumlar pusuya düşmüşlerdi. Osman Gazi atıldı. “Haydi, Ya Allah!” Konur Alp, Aykut Alp, Abdurrahman Gazi, Turgut Alp atıldılar. Hele Turgut Alp, adamları ile birlikte bir kartal gibi düşman saflarına dalıyordu.

İnegöl beyinin askerleri de Karacahisar beyinin askerleri de tamamen ortadan kaldırılmıştı. Nikola, birkaç atlı ile kaçarak canını zor kurtardı. Osman Bey sevinçli idi. “Hamdolsun, şükürler olsun diyordu.” Savaş meydanında komutanlarını tek tek tebrik etti. Aykut Alp'i, Konur Alp'i, Abdurrahman Gazi'yi, ağabeyi Gündüz Alp'i. Gözleri Sarubatu'yu aradı bir müddet. Nerede idi acaba. Seslendi.

- Aykut Alp!
- Buyur beyim.
- Ağabeyim Sarubatu nerede?
- İlk hücumdan sonra görmedim beyim.
- Konur Alp sen gördün mü?
- Yok beyim.
- Acep nerelerde kaldı?

Kayılar yavaş yavaş toparlanmış, Söğüt'e döneceklerdi ki dörtnala bir atlının geldiğini gördüler. Atlı, tozu dumana katarak, düşman cesetlerinin üzerinden atlayarak geliyordu.

Genç bir delikanlı idi gelen... Bıyıkları yeni terlemiş, soluk soluğa kalmış bir delikanlı. Atından süratle indi. Koşarak Osman Bey'in yanına geldi.

İlkin "Beyim" diye seslendi. Konuşamıyordu. Derin derin nefes almaya çalıştı. Yapamadı. Bütün vücudu titriyordu. Benzi atmıştı. Tekrar konuşmaya çalıştı.

- Beyim... Sarubatu...

Osman Bey, uzun karakaşlarını kaldırıp gence baktı.

- Ne oldu anlatsana oğlum!

- Beyim, Sarubatu... Sarubatu şehit oldu.

Bir anda bütün aşiretten bir "Oy" sesi yükseldi. Yerci Dağı'nda yanıkılanan, oradan ormanlara, oradan göklere yükselen bu sesle inledi her yan. Sonra bir ağıt koptu Kayılardan. Dağları taşları inleten bir ağıt... Yaradana yapılan bir dua. Kimi yere çöktü, kimi bir yere dayandı. Kılıçlar ellerden düştü. Kalkanlar fırlatıldı. Az önce Rumlar karşısında ele avuca sığmayan yiğitler bu haberle yıkılıp kalmışlardı işte. Yüreği dağıyan bir haber...

- Naaşı nerede?

- İlk hücum ettiğimiz yerin ilerisinde beyim.

Osman Bey, koşarak atına atladı. Dörtнала gencin tarif ettiği yere at sürdü. Bütün Kayılar da peşinden gittiler.

Sarubatu Savcı, bir çam ağacının altında yatıyordu. Yüzünde hafif bir tebessüm vardı. Belki de bu, dünya mekânından Cennet mekânına uçmanın sevinci idi. Belki din-i mübin-i İslam yolunda canını vermenin, kanını dökmenin sevinci.

Osman Bey, atından indi.

- Ağabey...

Kanlar içinde idi Sarubatu'nun her yanı ama yüzü, o nurlu yüzü tertemizdi. Melekler mi yıkamışlardı yüzünü, sevincinden mi parlıyordu ıslıl ışıl.

Yürek dayanmazdı bu manzaraya. Osman Bey'in burnunun direği sızladı. Sıkıca, şehidin cenazesine sarıldı. Ağladı, ağladı, ağladı...

Savaş meydanını düşmana dar eden Kayılar da onunla birlikteydi. Savaş sırasında: "Allah! Allah!" seslerinin inlettiği dağı taşı şimdi acı hıçkırıklar inletiyordu.

Hey gidi Sarubatu Savcı, daha geçen sene oğlunu şehit vermişti. Hep onu yâd ederdi. Şimdi kendi de onun yolundan gidiyordu. Onun yanına gidiyordu.

Gündüz Alp geldi daha sonra. Gündüz Alp ki karşısında dağlar durmaz. Gündüz Alp ki yiğitliğin, mertliğin timsali... Gündüz Alp ki bir koca çınar... Gündüz Alp ki Ertuğrul Gazi'nin ilk oğlu... Ertuğrul Gazi'nin yaşayan gölgesi... Beyliği kardeşine bırakacak kadar dünyadan uzak, cihat meydanında şehadet arayacak kadar Allah'a yakın.

Gündüz Alp, Osman Bey'in yanına çöktü. Dudaklarını ısırıldı. Gözlerini sıktı. Tutamadı kendini. Bir dağdan çığ düşüyordu âdeti. Gündüz Alp'ten yaşlar dökülüyordu, can borcunu ödeyen kardeşinin üzerine. Şehitler, yıkanmadan, kefenlenmeden gömülürdü gerçi. Ama iki kardeş, gözyaşları ile yıkıyorlardı onu.

Bir yıldız daha kaymıştı. Savaş meydanlarının gözü pek yiğidi, Osman Bey'in ağabeyi, Şehit Baykoca'nın babası, Mehlika Hatun'un kocası, Sarubatu göçüp gitmişti. Her fâni gibi, herkesin gideceği gibi... Ama o herkes gibi gitmemişti öbür âleme. Kanlı bir cepken, kanlı bir şalvar, kanlı bir sarık götürüyordu yanında. Belki de huzuru ilahide: "Dünyada ne yaptın?" dedikleri vakit delil göstereceği kıyafetleri ile gidiyordu.

Cenazeyi son kez atına bindirip bağladılar. Hey gidi Sarubatu, rüzgâr gibi atının üzerinde bir vakit nasıl da uçarcasına koşardı. Şimdi ise son kez bağlanarak bindiriliyordu.

Söğüt'e doğru yola çıktılar. Osman Gazi, Mehlika Hatun'a ne söyleyeceğini düşünüyordu.

Söğüt'e vardıklarında ikinci üzeri idi. Yine bütün aşiret yollarda onları bekliyordu. Yüzlerce atlı sessiz bir şekilde geliyordu. Usulca akan bir nehir gibi geliyorlardı. Mehlika Hatun da dışarıda idi. Malhun Hatun da... Aşiretin bütün kadınları, çocukları, yaşlıları dışarıda idi. Herkes onlardan gelecek muştulu haberi bekliyordu. Sessizliğe kimse bir mana veremedi ilkin, sonra arkada şehitler görüldü. Atlarının üzerinde bağlanmış gelen şehitler. Ve şehitlerin en önünde bir koca yiğit Sarubatu. Bu kez aşirette bir çığlık yükseldi. Kimse inanamadı gözlerine ve kimse inanmak istemedi. Sonra bir ses duyuldu: "Sarubatu Savcı şehit olmuş."

Osman Gazi, yine ilk olarak Mehlika Hatun'un yanına gitti. Mehlika Hatun gördükleri ve duydukları karşısında donmuş kalmıştı. Zaman donmuştu onun için, mekân donmuştu. Ne Söğüt Çayı akıyordu ne de

bir ses geliyordu. Orada öylece bekledi. Osman Gazi seslenmeye çalıştı:

- Yenge...

Karşılık veremiyordu. Osman Gazi'nin tekrar seslenmesi üzerine döndü.

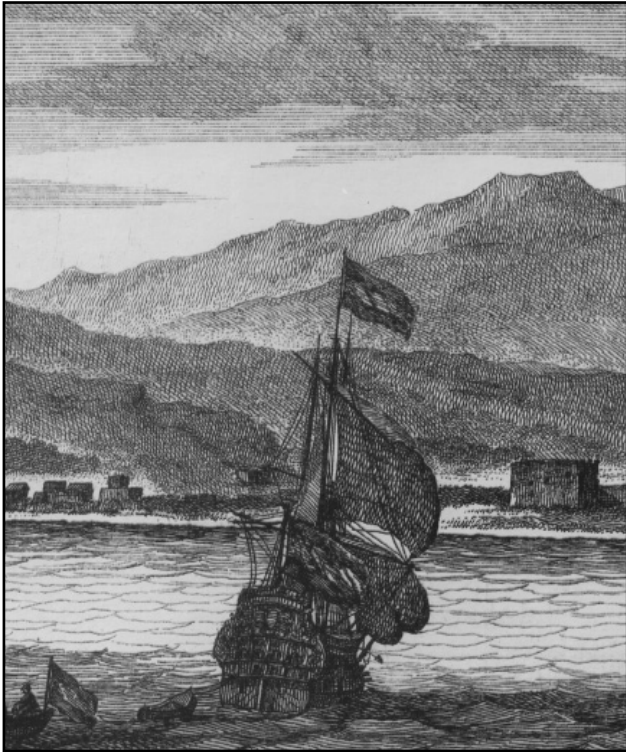
- Osman Bey.

- Yenge, Ağabeyim Sarubatu, oğlu Baykoca'nın yanına gitti. Kurtuldu bu dünyanın derdinden.

- Kurtuldu ya... Şehit oldu, diyebildi. Yüzü kaskatı oldu koşarak cenazeye sarıldı: "Beyim, evimin direği Sarubatu..." herkes donmuştu. Mehlika Hatun devam etti: "İlkin Baykoca gitti, şimdi de sen gittin yiğidim. Ne olurdu beni de götürseydin. Gayri ben buralarda ne yaparım Sarubatu? Mehlika'n gayri senin yanına varmayı bekleyecek. Şehidim, ne olur huzuru mahşerde bizleri unutma."

Sarubatu'yu üzerinde kanlı giysileri ile defnettiler Söğüt'e. Bir yiğit, bir yıldız gibi kayıp gitti. Yüreklere yaşayacak bir yıldız... Tam da o günlerde Osman Gazi'nin bir oğlu doğdu. Adını Savcı koydu. Şehit amcasının adı ile yaşasın diye.

Mayasında şehitlerin kanı, halkının duaları, İslam'ın nuru olan Osmanlı Devleti her savaşta yeni Savcı beyler kaybetti. Şehitlik onlardan bize yadigâr bir şeref diyerek...

ÇÖL VE DENİZ- SARI VE MAVİ

“Haydi, Hızır Reis, haydi kardeşim, gel gayri. Gel de Hızır gibi kurtar bizi.” diye mırıldandı, seccadesinden kalkarken. Aylardır bu kale içinde kapana sıkışmış bir aslan gibi çaresizlikle beklemekten başka bir şey gelmiyordu elinden.

Geçen yılları düşündü... Cezayir’e ilk gelişlerini buradan İspanyolları kovuşlarını hatırladı. Zaman içinde bütün Cezayir’i almak nasip olmuştu. Cezayir’deki Müslümanlar onların gelmesiyle ne kadar mutlu olmuşlardı. Artık ürettikleri ürünleri İspanyollara vergi adı altında vermeyecekler, zorla onların hizmetinde karın tokluğuna çalışmayacaklardı. Belki de en mühimi inandıkları dini serbestçe yaşayacaklardı. Canları ve malları, ırzları ve namusları Osmanlı’nın muhafazası altında olacaktı. Halifenin emrinde yaşamının huzuruyla başlayacaklardı bundan sonraki hayatlarına.

Oruç Reis için durmak yoktu. Kuvvetleri Cezayir’den Fas sınırlarına dayanmışlardı. Büyük bir sahil şehri olan Telemsen’i fethetmişlerdi.

Yıllarca herkes hayatından memnun bir şekilde yaşadı. Yerli halk Osmanlılar burada olduğu için kendilerini güvende hissediyordu. Ancak her toplumda olabileceği gibi içlerinde kandırılmaya müsaitleri de yok değildi. İspanyollar bu büyük şehre kırk altı bin kişilik bir kuvvetle saldırdılar.

Düşman ordusu hem İspanyollardan hem de onların kandırdıkları yerli halktan oluşuyordu. Düşmanın topçu birliklerinin olması askerlerinin neredeyse tamamının tüfekli olması Oruç Reis’i korkutmadı. Emrinde Anadolu’dan gelen yiğitler ile Arap gönüllülerden oluşan küçük bir birliği vardı. Düşmanın büyüklüğü kendilerinin sayıca küçüklüğüne aldırış etmeden Telemsen’i savunmaya başladılar. Karşılarındaki kuvvetin insafsızlığı ve kalabalık oluşu şehrin korunmasını imkânsız kılmıştı. Derhal Fas sultanından ve Cezayir’deki kardeşi Hızır Reis’den yardım istedi. O Hızır Reis ki gelecekte Barbaros Hayreddin Paşa diye

anılabacak ve Osmanlı denizlerinin yetiştirdiği en büyük komutan, Osmanlı denizlerinin en büyük amirali olacaktır.

Şehrin tamamını korumanın mümkün olmadığı anlarda artık sokak sokak mücadele başladı. Her sokakta onlarca levent şehit verme pahasına şehri İspanyollardan korumaya çalışılırsa da olmadı. Oruç Reis ile diğer levent ve gönüllüler Telemsen Kalesi'ne sığındılar. Kaleye çekilinceye kadar kuvvetleri iyice azalmış, suya düşen tuz kütlesi gibi erimişti. Topu topu beş yüz levent kaldı.

Aylarca Telemsen Kalesi'nden Akdeniz'in masmavi sularına baktılar. Ufukta bir Osmanlı kadirgası görmeyi ne kadar arzu ederlerdi. Mavinin orta yerinde bir yelkenli direğinde Osmanlı bayrağı gözüke İspanyollar hemen kaçacaklardı, bu mavi esaret bitiverecekti, lakin kimseler gelmiyordu bir türlü. Oruç Reis: "Kardeşimin başında mutlak bir bela var ki gelemiyor." diye düşündü. Çünkü O Hızır Reis'di, Hızır gibi yetişiverirdi her yere. İki eli kanda olsa da gelirdi, kim bilir hangi mâniolar buralara gelmesine engel oluyordu.

Ramazan ayı gelmişti, hayatlarının en garip Ramazanını yaşıyorlardı, memleketlerinden aylarca mesafe uzakta kuşatma altında, Oruç Reis ve leventler, oruç tutuyordu. Erzakları neredeyse tükenmişti. Beş yüz levent günde bir öğünle hem iftar hem sahur yapıyordu.

İspanyollar boş durmadılar. Osmanlıların kaleyi ne pahasına olursa olsun bırakmayacaklarını biliyorlardı. En çıkar yol halkı ayaklandırmak ve Osmanlıları iki ateş arasında bırakmaktı. Hedeflerine çok kolay ulaştılar. Telemsen'in çoğu Müslüman olan halkı yıllarca Osmanlı hâkimiyetinde yaşadıkları güzel günleri unutmamış, İspanyolların boş vaatlerine inanıvermişlerdi. Osmanlıların koruyuculuğunu hatırdan çıkarıp İspanyol bombardımanından kurtuluşun İspanyolların yanında olmak olduğunu düşünmüşlerdi. Tarih bir vefasızlığı daha kayıt düşerken Bayram Namazı pek çok levendin kıldığı son namaz oldu, halk ayaklandırılmış ve kaledeki Osmanlıların üzerine sürülmüştü.

Oruç Reis böyle bir nankörlüğü hiç beklemediği için şaşkındı. İspanyollardan korumaya çalıştıkları halktan bazıları İspanyolların yanında savaşıyordu, yapacak bir şey kalmamıştı.

- Leventlerim artık bu kalede kalmanın bir manası yoktur daha fazla şehit vermeden çıkalım diye haykırdı.

Birkaç levent itiraz etti.

- Oruç Baba biz burada şehit olmayı arzu ederiz.

- Oğullarım, bu mübarek bayram gününde benim de arzum budur lakin Allah yolunda vereceğimiz bir tek canımız vardır, onu da en faydalı biçimde vermek gerektir. Bu kaleden çıkacağız. Baksanıza İspanyolların yeni gemileri de geliyor, diyerek ufukta beliren haçlı gemileri gösterdi.

- Oğullarım kale baştanbaşa kuşatılmış durumda yarın sabah namazına kadar dayanın o vakit aniden saldıracağız, huruç hareketi yaparsak buradan çıkarız.

Kalenin ana kapısı kırılmak üzereydi, bir yandan da İspanyol toplarının fırlattığı güller kale duvarlarında büyük gürültülerle patlıyordu. Kale kapısını sonuna kadar korudular ve açılmasına müsaade etmediler.

Askerlerin bir kısmı kaleyi korurken diğerleri de huruç hareketi için hazırlık yaptı. Kılıçlar, baltalar bilendi, mızraklar oklar hazırlandı. Nöbeti olmayanlarla yarın sabah yapılacak saldırının tatbikatı yapıldı.

Telemsen'in ufukları ağarmaya başlamadan evvel nöbetçi levendin okuduğu sabah ezanıyla bütün leventler uyandı. Abdestlerini aldılar. Namazı Oruç Reis kıldırdı. Namazdan sonra reis kalenin burçlarından etrafa baktı. Ne İspanyol topları patlıyordu, ne kale kapısına saldıran vardı.

- Oğullarım gün bu gündür. Üçerli sıralanın hep bir arada durun, sakın birbirinizden ayrılmayın. Önünüze geleni tepeleyin, önünüze çıkmayanla uğraşmayın, sürekli koşun ve sakın ola durmayın, duraklamayın. Arkanıza bakmayın, daima ileri koşun. Bu kuşatmadan mutlak çıkmak gerektir, Allah hepimizin yardımcısı olsun. Kalenin kapısı açıldı ve büyük bir süratle koşmaya ve kuşatmayı yarmaya başladılar. Kafesinden kurtulan bir aslan misali atıldılar İspanyolların üzerine pek çoğu uykuda olan İspanyolların, nöbetçilerin bağırtıları ile panik hâlinde toparlanmaya çalışmaları netice vermedi.

Sabaha karşı yapılan huruçta İspanyollara çok kayıp verdirdilerse de kendileri kırk kişi ancak kaldı.

İspanyollar onları takibe ancak iki saat sonra başlayabildiler. İspanyol genel valisi Markisi, bir avuç Türk'ün kendilerine verdiği zarar karşısında çılgına dönmüştü.

- Oruç Reis'e yaptıklarının hesabını sormak istiyorum. Bana onun ölüsünü veya dirisini getirin. Onu getirmeden sakın geri dönmeyin.

İspanyol atlılar Oruç Reis'i yakalamak için takibe koyuldular, yerli asilerden bir kısmı da ganimet için onların peşine takıldılar.

Oruç Reis adamlarını mümkün olduğunca sahilden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Bir aralık durdu ve adamlarına:

- Üzerinizde silahtan başka ne varsa atın. Bir şalvarlarınız bir de silahlarınız kalsın. Gömleklerinizi, mataralarınızı, varsa paralarınızı hepsini atın, diye emretti.

Askerler Oruç Reis'in maksadının ne olduğunu anlamasalar da itiraz etmeden dediğini yaptılar. Onun mutlaka bir bildiği vardı. Ellerinde kılıç kalkan, ok ve yayları üzerlerinde ise sadece şalvarları kaldı.

Oruç Reis takipçilerinin huyunu iyi biliyordu. Asiler bıraktıklarını yağmalamak için birbirlerini yerlerdi. Gerçekten de öyle oldu, gözü dönmüş asiler bir Osmanlı mızrağı, bir su matarası, bir Osmanlı gömleği için dahi birbirlerine girdiler. Takibi bıraktılar ancak İspanyol askerleri bu hileye kanmamışlardı. Takibe devam ettiler. Yaralı Osmanlı leventlerinden damlayan kan, İspanyol askerlere kılavuzluk ediyordu.

Oruç Baba da fark etmişti yaralıların kendilerin yavaşlattığını ve düşmana iz bıraktığını ama onları bırakamazdı. Osmanlı kardeşliği, kardeşi için ölmeyi iktiza ederdi. Yarı yolda bırakmak olmazdı.

Oruç Reis ilerleyen yaşına rağmen hem koşuyor hem de askerlerine nasihat ediyordu:

- Sakın durmayın yiğitlerim. Ben kâfir elinde esaret nedir iyi bilirim. Sakın durmayın.

Bunları söylerken zihnine Rodos'ta esir düştüğü yıllar geldi. Akdeniz'de bir kartal misali Hristiyan gemilerine göz açtırmazken Rodos şövalyelerine esir düştüğü zulüm yıllarını hatırladı. Nemden yosun tutmuş karanlık zindanlarda aylarca gün yüzü görmeden yaşadığı yılların acı hatırası zihnine bir balyoz gibi inmeye başlamıştı. Vaktiyle şövalyelerden birinin aklına genç Oruç'u boşuna beslemektense forsa olarak kürek mahkûmu yapma fikri gelmeseydi belki de Rodos zindanlarında çürüyüp gidecekti.

İspanyol askerlerinin komutanı:

- Ben Oruç Reis'i iyi tanırım. Şimdi elimizden kurtulursa bunun acısını bizden misliyle çıkaracaktır. Hadi ahmak herifler atlarınızı daha hızlı koşturun, diye bağıırıyordu.

Komutan haklıydı. Padişahı Kanunî olan, üç kıtaya hâkim bir devlet bu yapılanların hesabını İspanyollara sorar, acısını misliyle çıkarırdı. O yüzden Oruç'tan geriye hiçbir şey bırakılmamalıydı.

Oruç Reis ve adamlarının ilerleyişleri sürdü, kıpırdayan her çalı, sararıp yere düşen her yaprak, çıtırdayan her dal bir pusunun işareti olabilirdi, ona göre davranmak gerekliydi. Sonbahar gelmesine rağmen Afrika sıcağı bunaltmaya devam ediyordu. Sararmış yapraklar üzerinde ilerleyen yiğitler nihayet Rio Salado Nehri'nin kıyısına vardılar.

Takatleri kesilmişti. Saatlerdir koşuyorlardı, vakit çoktan öğleye gelmişti. Bir kısmı yaralı, ama hepsi aç, uykusuz ve yorgundu. Oruç Reis'e

- Oruç Baba yeter gayri, diye sitemde bulundular.

- Geldik yiğitlerim bu nehrin ilerisinde bir asma köprü olacak o köprüyü geçtik mi kurtulduk demektir, biraz daha gayret, dedi.

Bir müddet sonra ilerde köprü, geride düşman askerleri gözüktü. Osmanlı leventleri son bir gayretle ilerliyorlardı.

Yaralılar kafilenin gerisinde kaldılar, Oruç Reis'de dâhil yirmi kadar levent köprüyü geçti, diğerleri yaralı olduklarından onların hızına yetişemediler. Bir kısmı da sağlam olmasına karşın yaralı arkadaşına omuz verdiği için hızlı ilerleyemiyordu. Karşıya geçen leventlerden biri kılıcıyla köprünün halatlarını kesmeye başladı. Köprü yıkılırsa düşman geçemez ve bu şekilde kurtulabilirlerdi.

Bu esnada karşı kıyıda kiler köprüye varmadan düşman atlıları yetiştiler. Kılıçlar öfkeyle çıktı kınlarından.

Bir levend inlemesi duyuldu karşı kıyıdan:

- Baba, bizi bırakma!

Oruç Reis birden durdu. Ona hep baba derlerdi, bir baba evladını düşman atlılarının altında bırakır mıydı? Bu leventler önce Allah'a sonra ona emanetti. Yanındakilerden biri:

- Baba buradan kurtulmamız lazım, sonra gelir karındaşlarımızın öcünü alırız, düşman çok kalabalık dedi. Oruç Reis, bir aslan gibi kükredi:

- Hayır, nehrin karşı kıyısına geçiyoruz.

Oruç Reis ve adamlarını ellerinden kaçırıldıklarını gören İspanyollar koşarak üzerlerine gelen Osmanlıların görünce sevinçle karışık bir şaşkınlık yaşadılar. Oruç Reis'in ayak sesleri duyuluyordu, asma köprünün üzerinde, kulağında az önce kendisine seslenen yiğidin sesi vardı, "Baba bizi bırakma."

Az evvel Oruç Reis'e seslenen yiğit ancak Oruç Baba'nın köprüye kadar gelişini, bir iki adım atışını görebildi. Bir kılıç darbesiyle şehadet şerbetini içerken yüzünde bir tebessüm vardı. Babaları onlar için geli-

yordu. Reis ve yanındakiler karşı kıyıya geçinceye kadar İspanyol atlılar kıyıda ki bütün leventleri katletmişlerdi. Oruç Reis kalan son leventin şehit oluşunu yaşlı gözlerle gördü.

Osmanlılar kılıçlarına davrandı, günlerdir süren açlık, uykusuzluk, saatlerdir Afrika sıcağında koşmaktan güçleri kesilmişti. Kılıçlarını kaldıracak takatleri yoktu ama yinede düşmanın karşısına çıktılar. Teslim olmayı, aman dilemeyi akıllarının ucundan bile geçirmediler.

Atlıların komutanı Don Garcia'nın fırlattığı mızrak, önündeki askerle boğuşan denizlerin aslanının göğsüne ulaşınca kan kapladı beyaz entarisini, Uhud'da bir mızrakla şehit düşürülen Çöllerin Aslanı gibi uzandı boylu boyunca yere. İlk ne olduğunu anlamadı. Ayağı sendeleyip yere düştü sandı. Kalkıp cenge devam etmek istedi, yapamadı. Don Garcia hedefini vurmanın sevinciyle kılıcını çekti ve Oruç Reis'in yanına geldi, kılıcını kalbine sapladı.

Oruç Reis nefes almaya çalıştı ama olmuyordu... Bir türlü nefes alamıyordu, bütün hayatı gözlerinin önünden akıp geçti, Hristiyan gemileriyle yaptıkları mücadeleler, Hac gemilerine saldıran İspanyol ve İtalyanlara karşı verdikleri savaşlar, Rodos esareti, Ege adaları, Tunus, Cerbe, Yavuz Sultan Selim'in kendisine gönderdiği hediyeler, Cezayir beylerbeyliği ve Telemsen...

Akdeniz dalgaları ile Afrika çölleri arasında geçen hayatı aktı gözlerinin önünden... Deniz ve çöl; mavi ve sarı bir hayat... Kendinden evvel şehit düşen kardeşleri gözünün önüne geldi, İlyas ve İshak Reisler... Tek kardeşi kalmıştı artık: Cezayir'deki Hızır Reis. Gözleri bir daha dünyada açılmamak üzere kapanırken bir insafsız kılıç darbesi mübarek başını gövdesinden ayırdı. Kana bulanmış beyaz kavuğu yere düştü. Oruç Reis'in başını kazandıkları zaferin bir sembolü olarak İspanya'ya götürdüler, vücudu nehrin kıyısında kaldı. Asırlarca buralara vurulacak Osmanlı mührünün ilklerinden oldu Oruç Reis. Sene 1518'in Ekim'i-ydi.

Kardeşi Hızır ise Osmanlı donanmasının amirali olmuştu, o artık Kaptan-ı Derya Barbaros Hayreddin Paşa idi.

Sene 1538... Barbaros, Preveze'de çoğunluğu İspanyollardan müteşekkil, içinde Portekizlilerin, Venediklilerin, Maltalıların, İtalyanların bulunduğu Andre Dorya komutasındaki Haçlı ordusunu Akdeniz'in sularına gömerken tam yirmi yıl önce şehit düşen ağabeyini düşünüyordu.

Esztergom Kalesi'nin günümüzdeki görünüşü (Macaristan)

ESTERGON KALESİ SUBAŞI DURAK

“Kralınızda, Allah’ın bize emaneti olan, padişahımızın kalesi vardır.” deyince Avusturya elçisinin rengi değişti, cevap veremedi.

Sadrazam Lala Mehmed Paşa, deminden beri suskun durmuş ve sadece elçiyi dinlemişti, krallarının Osmanlılara bağlılığını anlatıp duran elçi, sadrazamın sözüne böyle başlamasına şaşırıldı. Paşa devam etti:

- Emanetimize iyice bakasınız, vakti gelince onu sizden almasını biliriz, dedi.

Elçi, paşanın ses tonundan Osmanlı’nın kararlılığını anladı ve korktu. Osmanlılar dediklerini yaparlardı. Kubbealtı’nda serilen iki sofranın birinde sadrazamla birlikte oturmuş olduğu halde, bir şey yiyemedi. Tahta kaşık eline yapıştı kaldı. Zoraki aldığı bir lokma boğazında düğümlendi. Bir süre mavi gözlerini yerde tuttu. Sonra gözleri Kubbealtı’nın zarif işlemelerine, duvarlardaki hat levhalarına takıldı. Ne yazdığını bilmiyordu ama Osmanlı sanatının ince zevklerinin kendi saraylarında bulunmadığını fark etti. Koca koca sarayları olsa da Topkapı’daki ince zevki neden yakalayamadıklarını düşündü. Kapının önüne sıralanmış zülüflü baltacılar ellerinde tepsilerle bekliyorlar, biten yemeğin yerine yeni bir tepsi yetiştirme telaşıyla koşuşturuyorlardı, Osmanlıların çok az konuştuklarını fark etti.

Avusturya’nın her sene ödediği otuz bin duka altını da yanında getirmişti. Kralları Roma’dan sonra Avrupa’nın en büyük imparatoru olmayı arzu ediyorlardı lakin elçisi Osmanlı padişahının huzuruna dahi çıkamıyordu. Avusturya İmparatoru, Osmanlı padişahına eşit kabul edilmiyor o yüzden padişah, elçisini huzuruna almıyordu. En fazla sadrazamla görüşebilirdi. O yüzden Sultan I. Ahmed’in değil Sadrazam Lala Mehmed Paşa’nın huzurunda bulunuyordu. Ne kadar aşağılayıcı bir durumda olduklarını fark etti elçi. Böyle bir devletin elli iki yıldır elinde tuttuğu Estergon’u alıp dokuz yıldır işgal etmek hiç de akıl kârı değildi. Zaman, Osmanlı’nın Estergon’a geleceğinin habercisiydi.

Kubbealtı'nın dışında yeniçeriler az önce ulufelerini almışlar, çorba ve zerdelerini mideye indirmiş sarayı terk ediyorlardı. Ulufe alırken hep bir ağızdan yaptıkları: "Padişahım devletle bin yaşa!" sesi sarayın duvarlarını elçinin de dizlerini titretmişti. Hele de mehterin kösleri büsbütün korkutmuştu onu, sarayda ulufe zamanı sergilenen halılara hayran kalmış ve dolaştırılan aslanları görünce Osmanlıların gücünü bir daha anlamıştı. Osmanlılar Estergon'u bırakmayacaklardı.

Divan toplantısı dağılınca sadrazam divan yolundan mehterhanenin önünden geçerek Babüselam kapısında bulunan atına binmek için yürürken Alay Meydanı'nda Şehremini Dairesi'nin önündeki çınarın altında bekleyen İbrahim Peçevi Efendi'yi gördü. Atına binmekten vazgeçti ve ona gel işareti yaptı. Birbirlerine sarıldılar.

- Hoş geldiniz şeref verdiniz İbrahim Peçevi. Teşrifinizle bizleri müftehir eylediniz.

- Hoş bulduk efendim, o iftihar fakire ait.

- Hâlin nicedir?

- Yanınıza muştulu havadisler getirmeyi murat dilerdim, lakin...

İbrahim Peçevi Efendi cümlesini bitirmeden sadrazam "Tamam." deyince sustu. Bir süre Birinci Avlu'da sessizce yürüdüler.

Seyis, Lala Mehmed Paşa'nın atını arkadan getiriyordu. Maiyetindekiler hususi konuşma yapıyorlar diye geriden yürümeye başladılar. Bir iki hoş beşten sonra sadrazam kanayan yarasını yeniden dile getirdi.

- İbrahim Peçevi Efendi, serhat gazilerimiz kâfirle durmadan cenk eder, Devlet-i Aliyye'nin hudutlarını muhafaza eder, bu yolda can verip can alırlar.

- Doğrudur efendim.

- Bu sebepten olsa gerek ihtiyarlık derdine uğramadan, ev bark kurmadan, ana yâr bilmeden genç yaşta şehadet şerbetini içenler.

- Serhatlar, genç yiğitler memleketidir. Allah padişah efendimize, devletimize zeval vermesin.

- Âmin. Lakin şu Estergon Kalesi var ki içimde kanayan yaradır Peçevi. Ol yiğitler bu kaleyi almak için nice can vermişler, geride gözü yaşlı analar, yetim sabiler bırakmışlardır.

- Onların bu fedakârlık ve yiğitliğiyledir ki vatan mesut ve rahat yaşamaktadır efendim. Estergon için onların yaptığı kadarını yapmak gerektir.

- Hünkârımız, Estergon bize atam Süleyman Han'ın mirasıdır, kâfir elinde kalması atamın kemiklerini sızlatır, der. Ben de çaresizce kaleyi teslim ettiğimizi düşünürüm de ocaktan bir kor parçası yüreğime düşer Peçevi.

- Haklısınız paşam, lakin yaşadıklarımız malumunuzdur. Sinan Paşazade Mehmed Paşa kumandasındaki ordunun düşman karşısında düştüğü biçare hâl malumunuzdur. Nemçe (Avusturya), bu galibiyet üzerine bütün ordusuyla Estergon Kalesi'ni muhasara etti.

Lala Mehmed Paşa bir süre konuşmadı. Sakalını sıvazladı, önüne baktı, bazı acıları yeniden yaşadığının izi yüzünde belirince konuşmaya devam etti:

- Muhasaraya hepsi birden gelmişlerdi değil mi?

- Efendim zatı âliniz hiç Osmanlı'ya karşı tek başına savaşan kâfir gördü mü? Her vakit hepsi birlik olup öyle gelmezler mi?

- Doğru söylersin. Lakin Sinan Paşazade Mehmed nerelerdeydi? Hani nerdeydi veziriazamın oğlu, Macar serdarı... Estergon'a yardım edemez miydi?

- İmtihan dünyasıdır efendim... Bazen düşmanla bazen de kendi komutanınızla imtihan olursunuz... Ben Sinan Paşazade'nin Nemçe üzerine ettiği hücumda bulundum. Tepedelen'de tabyalarda siper almış düşman askerine süvari hücumu yaptırdığına şahit oldum. Bir anda şanlı süvarimizin düştüğü mahzun hâli gördüm. Düşman bir yayılım ateşine başladı mı hepsi birden orak yemiş başaklar gibi kırılıverirdi. Tepedelen'de nice şehitler verdik hücumu kalkan süvarinin komutanı Yanık Beylerbeyi Osman Paşa vuruşa vuruşa şehit düştü. Ardından da bütün koldaki askerler ya şehadet şerbetini içtiler yahut dağılıp kayboldular. Sinan Paşazade ise kaçıp gitti. Hiç Osmanlı'nın savaştan kaçtığı vaki midir? Bu devşirme oğluyla Devlet-i Aliyye imtihan mı olur bilemem.

- Peçevi, boş ver Sinan Paşazade'yi yapılan hiçbir iş hesapsız kalmaz. Sinan Paşazade de yaptığı, yapmadığı her şeyin hesabını verecektir. Şimdi burada olmayan biri hakkında daha fazla lakırdı etmeyelim, yok yere günaha girmeyelim.

- Biz ona muhtaç olmadık efendim lakin Estergon'da da Prens Mansfeld muhasaraya Alman, Macar, Bohemyalı, Leh, Çek ve İtalyanlardan kurulmuş bir orduyla geldi. 70 bin neferle kuşattılar Estergon'u.

Sadrazam derin of çekti, yüzünü buruşturdu:

- Biz ne yaptık? Direnemedik bu muhasaraya.

- Devletlü efendim, siz muhasaradan evvel hemen kaleye kapanmamızı istediniz ki yanımızda bin dört yüz kadar neferimiz vardı. Bir de kalede mutat olarak bulunan muhafızlarla Estergon ve Sirem sancaklarına ait askerler vardı. Askerimizin hepsinin yekûnu beş bini bile bulmuyordu bu kadarcık kuvvet ile daha ne yapılılabirdi ki?

- Ne yapılabilir bilemem lakin Estergon'un derdi bir kurt olmuş içimde dolanır durur Peçevi.

- Hem onların kırk iki tane büyük topları vardı. Gece gündüz demeden kalemizi döverlerdi. Hatırınızdadır, günde iki bin gülle yağardı başımıza.

Bir müddet konuşmadılar. Bab-ı Hümayun denilen sarayın en dış kapısının yakınına geldiler. Sadrazam denize baktı bir süre. İlerde birkaç kadirge gözükiyordu, dokuz yıl evvel yaşananları yeni baştan yaşıyorlardı konuştuğça. Hatıralar bir dikenli tel gibi çekiliyordu zihninden hırpalayarak, acıtarak, kanatarak...

- Bir muhasaraya sadece askerle topla durulmaz efendi. Gün gelir açlık ve susuzluk da düşmanından daha zalim olur.

- Kalede zaten çok bir yiyeceğimiz yoktu efendim. Ama en zorunu düşmanın suyollarını kestiği vakit yaşadık.

- Abdestlerimizi günlerce teyemmüm yaparak almıştık değil mi?

- Öyledir efendim. Tuna dibimizden akardı, biz susuzluktan kırılırdık.

Babihümayun'a gelince İbrahim Peçevi başını kaldırarak kapıya ve üzerindeki köşke baktı. Osmanlı gibi heybetli duran kapı ve üzerindeki mütevazı köşkü, ona Estergon'un kapısını hatırlattı birden. Konuşurken sesi titremeye başladı. Gözleri buğulandı. Hayalen Estergon'da yaşadıkları vakte gitti yeniden.

* * *

Tuna Nehri, yeni doğan ayın yükselişi gibi yavaş yavaş akıyordu. Tuna, surre taşıyan kervanlar gibi ağır ağır suyunu taşıırken beri tarafta askerlerin susuzluktan kırıldığını görüyordu İbrahim Peçevi. Bir Tuna'ya baktı, bir de su diye inleyen askerlere.

Düşman kaleye gelen bütün suyollarını kapatmıştı. Kalede ne kuyu vardı ne de kuyu kazmaya vakit. Ekmekten de aştan da sevdadan da aşktan da daha kıymetliydi şimdi su. Askerlerin dudakları kurak tarlalar gibi damar damar çatlamıştı.

Kale komutanı Lala Mehmed Paşa, kale burcundan önce kalabalık düşman askerine baktı, sonra da onlara nispeten bir avuç hükmünde olan muhafız kuvvetine.

Kaleye isabet eden her mermi sanki kendi bedenine saplanıyordu. Kalenin yüksek tarafına gelen mermiler Osmanlı askerlerinin kiminde şehadete uzanan yollar, kiminde de onulmaz yaralar açıyordu. Şehit sayısının üç katı kadar yaralı vardı ve değil yaralarını temizlemek hafif yaralı olanların surlardan çekilme imkânı bile yoktu.

Bugün kuşatma altında geçen yirminci gündü. Sarnıçlarda kalan su, bitmek üzere idi. Kalan suyu daha da idareli kullanmak gerekecekti. Su dağıtımını kale komutanı bizzat kendisi üzerine aldı. Sarnıcın dibinde kalan suya baktı askerlerinin sayısını hesapladı iki yüz adama iki at yükü su ancak verilebilecekti. Su kabağından kepçesini suya daldırdı. Suyun bereketlenmesi için içten içe dualar ediyordu. İki büyükçe su kabağını doldurup bir bölükteki askere gönderdi, diğer bölükten gelen askerler yutkuna yutkuna gelecek iki damla suyu bekliyorlardı. Saatlerce ağustos güneşi altında nöbet tutan, tüfek taşıyan, top taşıyan, taş taşıyan bir de kendine ağırlık gördüğü bedeni taşıyan iki yüz adama günde kırk litre su düşüyordu, bu, kişi başına ancak bir kepçe su, demektir. O da öğle vakti sırayla dağıtılırdı, lakin günde bir kepçe su ile kaç gün dayanılırdı.

Sarnıcın etrafında sıcak havanın şiddetinden perişan yaralı askerler vardı. Sarnıcın nemli mermerlerini yalayan, bir katre su için canını vermeye hazır, kimi elsiz, kimi ayaksız, düşkün, bitkin askerler... Kimi düşmanın attığı toptan yaralanmış, kimi düşmanın bombasından yanmıştı, yüzlerindeki yaralar yanıklar kabarcık olup gözlerini kapatmıştı, şimdi hem yaralı hem de kör idiler. Belki onlar Tuna'yı uzaktan acı acı akıp giderken görenlerden daha talihlilerdi. Görenler ne yapsın, yaraları Tuna aktıkça daha da derinleşirdi.

Feryat ve iniltileri, acıyla kıvrınmaları gönülleri mahzun ederdi, Mehmed Paşa ve İbrahim Peçevi gözyaşlarını gizlerdi.

Asker azalıyor, yiyecek azalıyor, su azalıyor, cephaneye azalıyor; bir tek yaralılar artıyordu, bir de onların yürek delen feryatları.

Koca Estergon küçüldükçe küçülüyordu, Osmanlı'nın üzerine düşman değil, sanki kalenin isabet alan duvarları yürüyordu. Burada âdetanal ile toynak arasında sıkışıp kalmışlardı.

İbrahim Peçevi, Lala Mehmed Paşa'ya baktı, yüzünde çaresizlik belirmişti:

- Bu kadar top atışına dağlar tahammül edemez, Estergon gibi bir kalenin yirmi beş gündür dayanması sadece Rabb'imın lütfudur paşam. Lakin bundan sonrası nice olur? diye sordu.

Mehmed Paşa cevap vermeden kale bir isabet daha aldı.

- Allah-u Teala her daim yardımcımız olsun Peçevi. Kâfir büyük bir hınçla yükleniyor. Lakin beterin beteri var, gözlerini kan bürümüş, korkarım ki topla bombayla iktifa etmeyecekler.

İbrahim Peçevi, paşanın ne anlatmak istediğini anlamamıştı, lakin sorup öğrenmek de istemiyordu. Can sıkacak mesele bolluğu içinde yeni dertlere yer kalmamıştı.

Ertesi sabah çok şiddetli bir patlama duyuldu, yer müthiş sarsıldı. Herkes deprem oluyor sandı, Mehmed Paşa:

- Zelzele! Zelzele! diye etrafı inleyen askerlerini susturdu.

- Zelzele değil, düşman lağım ediyor, burçlardaki askerler hemen aşağıya insin.

Burçlarda düşman gözleyen askerlerin aşağıya inmesine fırsat kalmadan bir öncekinden çok daha şiddetli bir patlama ve sarsıntı meydana geldi.

Düşman birlikleri kalenin altına lağımalar kazmış, temele kadar ulaşan bu tünellere barut yerleştirerek ateşlemişlerdi. Estergon'un bu lağımlara dayanması mümkün değildi. Derken Tuna'ya bakan duvarlardan biri, üzerinde askerler olduğu hâlde büyük bir gürültüyle çöktü. Çıkan toz bulutundan göz gözü görmüyordu. Askerlerin bir kısmı kalenin iç tarafına bir kısmı dış tarafa düşman yanına düştüler. Dışarıya düşenler ayağa kalkmalarına fırsat verilmeden katledildiler. İç tarafa düşenler su sarnıcının yanına taşındılar.

Artık kalenin bir duvarı noksandı. Tuna, kalenin her yanından görünür olmuştu. Estergon can çekişmeye başlamıştı. Toz bulutunun dağılmasına dahi fırsat vermeden düşman birlikleri yıkılan duvarın yanındaki kuleyi ele geçirdiler. Şimdi Estergon'da Osmanlılar yalnız değildi.

Düşman birlikleri kalenin duvarlarından birinde ise dört-beş tane uzun çam kalas arasına birbirlerine sıkıca dikilmiş olan öküz derisini germiş, kendilerine dev şemsiyeler yapmış, bu şemsiyeleri duvara dayamış, duvarı altından kazıp delmeye çalışıyorlardı. Lağım kazamadıkları yerlerde bu şekilde kalenin duvarlarını delmeyi deniyorlardı.

Düşman karınca sürüsü gibi kuşatıyordu Estergon'u. Delinen duvar-

lardan Osmanlı askerleri mızraklarla düşmanı defetmek istese de her mızrağın ucuna onlarca el yapışıyor, Osmanlıları kendine çekiyordu. Düşmanın mızrakla kaleden atılamayacağı anlaşılmıştı.

Gece olunca düşman geri çekildi, sadece kuleye yerleşenler yerlerinde kaldı.

Kumandanlar, bir yandan akşam yemeklerini yiyor, bir yandan da son durumu değerlendiriyorlardı. Kalede günde iki öğün yemek yeniyordu, iki öğünde de aynı yemek vardı. Dün olduğu gibi, geçen hafta ondan önceki hafta olduğu gibi... Asker yirmi beş gündür sadece buğday yiyordu. Saçta kavurdıkları buğdayı el değirmeninde çekerek üzerine bir kepçe su dökerlerdi bu yemekle yirmi kişi doyardı.

İbrahim Peçevi yanındaki sekiz adamıyla aynı kaptaki buğdaya kaşık sallarken etrafındakilere takıldı:

- Ne güzel yemek bakın safa ile yiyoruz. Biz Kostantiniyye'de (İstanbul) bundan neden gafil imişiz.

Bir saat sonra Kale Komutanı Lala Mehmed Paşa, Sirem Alaybeyi Hüseyin Bey, İbrahim Peçevi ve Berat Kâtibi Ahmed Çelebi son vaziyeti kendi aralarında değerlendirmek üzere toplantı hâlinde idiler.

Sirem Alaybeyi Hüseyin Bey:

- Paşam üç günlük suyumuz dahi kalmadı. Düşman bir kulemizi ele geçirdi, bir duvarımız yok oldu. Kalemizin her köşesinden delikler açıyorlar. Kalede bir taş düştü mü o kale daha elde tutulamaz. Korkarım ki Estergon'u elde tutmak imkânı kalmamıştır. Asker burada kırılmaktan korkar ve vire (şartlı teslim) ister.

- Sen ne yapmayı murat dilersin efendi?

- Yılandan korkmam yalandan korkarım. Derim ki düşmanla vireyi görüşelim. Bu askeri boş yere kırdırmayalım.

Lala Mehmed Paşa'nın suratı asıldı. Derin bir of çekti.

- Vire mire olmayacak Hüseyin Bey, bu kale Sultan Süleyman Han yadigâridir. Lüzum olursa burada çarpışa çarpışa şehid olurum da yine de küffara teslim etmem.

- Paşam, kaleye imdat gelmiyor, asker üç gün sonra tamamen susuz kaldığı vakit, kendiliğinden kırılacak. Hiç olmazsa askeri sağ salim kaleden çıkaralım ki bir sonraki baharda kaleyi geri alabilelim.

Paşa, İbrahim Peçevi ve Ahmed Çelebi'ye döndü:

- Sizin muradınız da bu mudur?

- Yapacak başka çare kalmamıştır paşam.

- Kâfir, 'bunlar ölümden korktular, kaleyi bize teslim ettiler' der, Devlet-i Aliyye'ye laf geleceğine hepimiz ölsek daha evladır.

İbrahim Peçevi:

- Paşam Allah bilir ki ölümden korkmayız, hele hele işin içinde şehadet varsa koşa koşa gideriz. Lakin şimdi askeri boş yere kırdırmanın bir manası kalmamıştır.

Lala Mehmed Paşa, konuşulanlardan hiç hoşnut olmadı. Öfkeyle merdivenlerden burca çıktı.

Aşağıdakiler kendi aralarında bir plan yaptılar.

Ertesi sabah her zamanki gibi teyemmüm abdestiyle sabah namazlarını kıldılar ve düşmanlar kalkmadan, günün ilk ışıkları dahi uyanmadan, paşadan gizli olarak kaleden çıktılar. Elllerinde beyaz bir bayrak vardı. Avusturya prensi Mansfeld'in çadırına geldiler. Prens uyuyordu ve iki saati aşkın bir süre çadırının önünde uyanmasını beklediler. Mansfeld küçük bir tahta uzanmışçasına yatarak karşıladı misafirleri, çadır loş bir hâldeydi. Etrafında kadınlar vardı, Osmanlılara böceğe bakar gibi bakan kadınlar. Mansfeld'in elinde bir salkım üzüm vardı ve onu yiyordu:

- Vire konuşmaya geldiniz demek, diyerek bir kahkaha patlattı.

Elindeki salkımı, kalede yaşanan sıkıntıdan haberdar imişçesine gelenlerin gözlerinin içine baka baka yedi.

- Nihayet akıllandınız, ne diye ahmakça yirmi sekiz gündür kaleyi savunursunuz anlamam. Osmanlılarına bak, bir fare gibi kapana kısılmışlar da gelip bizden canlarını bağışlamamızı diliyorlar, diyerek bir kahkaha daha attı.

İbrahim Peçevi prensin sözlerinden rahatsız olmuş lakin bu vakitte bir cevap verip de onca insanın hayatını tehlikeye atmak istememişti. Prens bu işten çok keyiflenmişti.

- Açlık ve susuzluğa dayanamadınız da bu yüzden kıvranır durursunuz.

Heyettekiler ses çıkarmadılar. Ayakta prensin hakaretlerini dinlemek zorunda kaldılar. Prens:

- Şunlara ekmek ve su getirin, deyince üç kap su ve büyükçe bir taze ekmeği önlerine getirdiler.

Günlerdir doğru dürüst su içmiş değillerdi. En son ekmeği ise üç hafta önce yemişlerdi. Ama onlar Osmanlıydılar, hakaret yedikleri yerde

bir şey yemeyecek kadar şereflerine düşkündüler. Mansfeld su ve ekmeğe dokunmadıklarını görünce şaşırıldı. Günlerdir aç ve susuz oldukları hâlde vakarla beklemelerine bir mana veremedi.

- Vire teklifiniz nedir?

- Askerimiz ve halkımız sağ salim kaleden çıkacak ve Tuna'da bir geminiz bizi kalelerimizden Vişegrad'a bırakacak, askerlerimizin ve bizimle gelmek isteyenlerin can ve mal masuniyeti ve herkesin şahsî eşyasını almasına müsaade edilecek biz de size Estergon'u teslim edeceğiz.

- Tamam, kabul, dedi Mansfeld. Kendisi de bir aydır bu kaleyi kuşatmaktan usanmıştı. Osmanlıları mağlup etmişti ya gerisi önemli değildi.

Neticede kaleyi vermek şartıyla içinde bulunanların sağ ve salim çıkıp gitmesine müsaade edilecekti.

Lala Mehmed Paşa, vireyi ilkin kabul etmese de biten su ve buğday karşısında başka bir çarenin kalmadığına ikna oldu. Burçların en yükseğine çıktı. Dini müsaade etse kendini bırakıverecekti Estergon'dan aşağı. Ölürsa de Estergon'da ölmüş olacaktı. Direktteki Osmanlı sancağını indirdi, öptü ve koynuna soktu.

Son şehitleri de Estergon içine defnettiler. Kaleden çıkmadan evvel kabirleri başında fatihalar, yasinler okudular. Lala Mehmed Paşa'nın yüreği kabardı. Bu kabirler düşmanın ayakları altında çiğnenecek diye daha da hüznüldü. Hani olacak olsa şehit kabirlerini söküp götürürdü yanında. Yalnızca: "Bekleyin yiğitlerim bu ayrılık bir vakte kadardır." diye mırıldandı. "Ya Rabbi bu kaleyi yeniden almadan canımı alma." diye dua etti. Osmanlı'ya geri çekilmek haramdı. Bir haramı işler gibi perişan ve pişmanlardı.

Askerler kaleden çıkarken kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Osmanlılar gözyaşları içinde çıkıyorlardı. Sultan Süleyman'ın yadigârı kaleden askerler, başları güneşini bulamamış bir ayçiçeği gibi eğik ayrılıyordu. En önce askerler çıktı, arkalarından yaralı gaziler ilerliyorlardı ağır ağır. Günlerdir su görmeyen yanakları gözyaşlarıyla ıslanıyordu. Su diye günlerdir inleyen, mermerleri yalayan, yirmi sekiz gündür buğday bulamacı yiyen yiğitler Tuna'nın kıyısına geldiklerinde ne su içmeyi düşünüyorlardı, ne de açlıklarını.

Kale ahaliyi malları ve silahlarıyla kaleden çıkardı. Düşman donanmasından bir gemi kaleden çıkan asker ve ahaliyi Tuna Nehri üzerinden bir Osmanlı kalesi olan Vişegrad Kalesi'ne götürüyordu. Uzaktan Estergon'a baktılar, delik deşik olmuş duvarları yanık isleri ile kapkara

olmuş taşları ve yıkılan taraflarıyla sanki “Beni bırakıp da nereye gidiyorsunuz?” der gibiydi. Burcuna haçlı bayrağının takıldığını ise görmeye tahammül edemediler.

* * *

İbrahim Peçevi Efendi, İstanbul'da Topkapı Sarayı'nın en dış kapısından -Bab-ı Hümayun' dan- geçerken Estergon'dan da bir eylül günü böyle çıkıp gittiklerini hatırlayıp yeniden mahzun oldu.

Sadrazam Lala Mehmed Paşa, “Hiç duymuşluğun var mıdır bilmem İbrahim Peçevi, serhat illerindeki yiğitler de İklim-i Rum'daki aslanlar da Estergon'un kaybının ateşiyle yanıp tutuşmaktadır. Geçenlerde benim kulağıma da çalındı. Serhat illerinde şu türkü söylenir dururmuş:

Estergon kalesi su başı durak
Kemirir içimi bir sinsi firak
Gönül yâr peşinde yâr ondan ırak
Akma Tuna akma ben bir dertliyim
Yâr peşinde koşar kara bahtlıyım

Estergon kalesi su başı hisar
Baykuşlar çağrışır bülbüller susar
Kâfir bayrağını burcuna asar
Akma Tuna akma ben bir dertliyim
Bu ateşle yanar kara bahtlıyım

Estergon kalesi su başı kale
Göklere ser çekmiş burçları hele
Biz böyle kaleyi vermezdik ele
Akma Tuna akma ben bir dertliyim
Yâr peşinde koşar kara bahtlıyım

- Biz böyle kaleyi vermezdik ele diyorlar.

- Biz bu kaleyi vermeyi bildiğimiz gibi almayı da biliriz efendim, diyen İbrahim Peçevi Bab-ı Hümayun'dan çıkarak evine gitti.

Lala Mehmed Paşa, Estergon'u düşmana teslim etmek zorunda olduğuna hâlâ üzülüyordu, Estergon yüreğine onulmaz bir acı gibi oturmuştu. Dilden dile dolaşan türküyü duydukça daha bir kederlenirdi.

Tuna'ya emanet edilmiş bir kaleydi Estergon, ulaşılamayan bir yâr idi Estergon, yakan hasretin diğer adıydı Estergon.

Artık bülbüller susmuş, dallar baykuşlara kalmıştı Estergon'da. Kâfir bayrağını burcuna asar. Akma derler Tuna'ya. Akma Tuna ben bir dertliyim, bu ateşle yanar kara bahtlıyım.

Yıllar rüzgâra kapılmış bir çınar yaprağı misali uçup giderken Önce Osmanlı'da padişah değişmiş ve Sultan III. Mehmed'in yerine Sultan I. Ahmed, on dört yaşında Osmanlı'nın on dördüncü padişahı olmuştu. Hünkârın on dört sene sürecek saltanatının ikinci yılında Lala Mehmed Paşa'nın da talihi değişmiş ve Sultan Ahmed'e sadrazam olmuştur.

Sadrazamlık belki de yıllardır dinmeyen sızının ilacı olacaktı. Divan üyeleri Kubbealtı'nda Devlet-i Aliyye'nin meseleleri ile alakalı istişare ederken konuyu heyete açtı.

- Estergon Kalesi'nin düşman elinde olması demek Budin ile Peşte'nin daim surette düşman tehdidi altında olması demektir. Estergon emanetini gayri geri almak iktiza etmez mi?

Aradan bir ay geçti. Bir gün genç padişah Mukaddes Emanetler Dairesi'nden çıktı. Omzunda Hz. Peygamber sancağı vardı. Sancak Bâbüssaade önüne dikildi. Sefer vaktiydi. Padişah hazretleri öptü ve Sadrazamına verdi sancağı. Ol vakit belli oldu Estergon'un Osmanlı olacağı. Sultan Ahmed'in duasına, Lala Mehmed Paşa amin dedi ve ekledi: "Îlâhi müjde-i feth-ü zaferle kalbe râ'het ver. Habibin hürmetine asker-i İslam'a nusret ver."

Estergon'a doğru yol alırken hasretiyle tutuşulan bir yâre kavuşmanın neşesi içindeydiler. Lala Mehmed Paşa da İbrahim Peçevi de Ahmet Çelebi de...

Kavurucu bir ağustos günü geldiler Estergon önlerine. Yine bir ağustos günü başları önlerinde terk etmişlerdi Estergon'u. On iki yıl sonra başları dik geldiler eski sevdalılarının huzuruna. Estergon'u teslim ederken bir beylerbeyi olan Lala Mehmed Paşa, şimdi sadrazam ve serdâr-ı ekremdi. Zamanın çarkları tersine dönüvermişti.

29 ağustos 1605 tarihinde kale muhasara edildi. Gaziler Estergon'u mutlaka almak azmiyle arslanlar gibi dövüşüyorlardı. Öte yandan da Tuna kıyısında ve Estergon'a yakın üç kale Osmanlı topçusunun hedefi idi. Tepedelen, Vişegrad ve Ciğerdelen kaleleri bir bir düştü. 29 Eylül günü kalenin dış varoşu (dış kale) fethedildi.

İç kale on gün boyunca Osmanlı topçusu tarafından dövüldü. Has-

retli dudaklardan dökülen türküler gibi uçuyordu top gülleleri, bir sevdalı yâre atılan gül gibi açılıyordu Estergon'un perdesi.

Onuncu günde Lala Mehmed Paşa bütün orduya haykırdı:

- Gazilerim vakit son yürüyüş vaktidir. Haydi Ya Allah!

O gün ve gecesinde muhasara bütün şiddetiyle sürdü. Sabaha kadar metrisler ve dereler ve tepeler İslâm gazileriyle doldu. Küffar dahi gazilerin hâlini görüp yürüyüş edeceklerini bildi. Gece yarısından önce idi. Yeniçeri Ağası Osman Ağa'nın komuta ettiği koldan, "El aman!" diye feryat ve figan eyleyen bir heyet geldi. Vireyi kiminle konuşacaklarını sordular.

Muştulu haber tez zamanda sadrazama ulaştı. Lala Mehmed Paşa, kavuğunu çıkarttı. Başında sadece takkesi vardı. Seccadesini serip şükür secdesine kapandı. Allah'a hamdetti. Sevinç gözyaşları döktüğünü bir İbrahim Peçevî Efendi fark etti.

- İbrahim Peçevi, diye seslendi.

İbrahim Peçevi hemen yanına koştu.

Başını kaldırıp Peçevi'ye baktı. Gözlerine asılı kalmış iki damla yaşa aldırmadan, gülümsedi koca vezir. Yıllar yılı gülümsemeyi unutan çehresinde güller açıverdi.

- Hiç sana lâzım değil iken geçen sefer kaleyi vermekte ve kâfir ile vireyi söyleşmekte gayet hevesin vardı. Bu kere dahi varıp vireyi söyleşsin.

- Allah vere de ol zaman gele... Sultanımın malûmudur. Ol zamandan beri Cenab-ı Hak'tan duam odur ki, verilmekte söyleştiğim gibi, alınmakta dahi söyleşen ben olayım.

- O zaman bu zamandır Peçevi, vazifenden geri durmayasın.

İbrahim Peçevi, sevinçten ne yapacağını şaşırmişti. Gözlerinden dökülen yaşlara aldırmadan serdar-ı ekremin otağından çıktı.

Lala Mehmed Paşa onu kaleyi teslim alma görüşmelerine memur etmişti. Bundan büyük bahtıyarlık olur muydu? İbrahim Peçevî Efendi teslim şartlarını düşman delegeleriyle görüştü. Bu suretle içinde kalan derdi dindirdi. Kaleyi verirken düşmanın acı sözlerine muhatap olmuştu. Hepsini iade etti.

Bir bayram çocuğu gibi döndü sadrazamın huzuruna:

- Sultanım, onların kaleyi alırken bize söylediklerini birkaç mertebe ziyade ile söyledim gayri içinde kanayan yara kabuk bağlasın. Barut

mahzenlerini ve cephanelerini mühürledim.

- Ellerine sağlık Peçevi, Estergon'daki ayıbını temizledin demek, diyerek takıldı sadrazam.

İbrahim Peçevi'nin son sözüne yüzünü asması üzerine de "Peçevi Efendi bize gücenmeyesin. Artık Estergon'da Devlet-i Aliyye'nin şanlı sancağı dalgalanmaktadır. Bu havadis sade bize has kalmasın. Tez zamanda yola çıkasın ve hünkârimıza muştuyu ulaştırasın.

Kale teslim alındıktan sonra İbrahim Peçevî Efendi, sadrazamın beratını öpüp koynuna soktu ve on yedi kişilik bir kabile ile sevinçle İstanbul'un yolunu tuttu.

Asitane'ye (İstanbul'a) vardı, Topkapı Sarayı'nda Bâbüssaade'den (sarayın üçüncü kapısı) girdi. Sultan I. Ahmed onu Şehzadeler Odası'nda kabul buyurdu. Gençecik padişaha serdar-ı ekremin mektubunu verdi. Bundan sonra neler yapılması lazım olduğunu arz etti.

Sonra büyük tarihçi Lala Mehmed Paşa'nın sözlerini hükümdara aynen nakletti:

- Hünkârım veziriazamınız Lala Mehmed Paşa'nın huzurunuzda arz etmemi murat buyurduğu sözü vardır, der ki: "Dünya istekleri içinde bundan başka Cenabı Hak'tan bir hacetim yoktu. On yıl bu serhatleri bunun için bekledim. Bundan sonra ha sağ kaldım, ha öldüm; ha memuriyet aldım, ha vazifeden azl oldum... Cümle yanımda birdir."

Genç padişahın nurani yüzünde bir tebessüm belirdi, gençecik yaşına rağmen olgun bir ses tonuyla:

- Yok, öyle demesin. Biz ondan daha çok hizmet umarız dedi.

Aradan yıllar geçti ve yolu Estergon'a düşen Evliya Çelebi, kalenin en büyük camisini Mahkeme Camii'ni görüp cami kapısında yazan kitabeyi tarihe şu satırlarla not düştü:

Adı belli şehidler var yanında,
Kimisi sağında, kimi solunda.
Salâ oldu, namaza başlanıldı,
Muhammed Mustafa'ya vakfolundu.
Şehadet eyledi hep hâsı ânı bittamam.
Bu cami oldu şehidler makamı,
Kabul ola namazlar bittamam.
Hûda makbul ede ânı yapanı.

Sutan Mehmet Reşat

OSMANLI'NIN GÖZYAŞLARI

Payitahta şehir-i ramazan bir hüznle misafir olmuştu. Devlet-i Aliye'nin en zor ve en uzun yılları yaşanıyor İstanbul'da. Fethedilmesi asırları bulan yerler birkaç ayda kaybediliyordu. Belalar bir çığ olmuş koca çınarın üzerine abanıyordu. Tespihin ipi kopmuştu.

Balkanlardaki acı haberler, padişahın yüreğine kor hâlinde damla damla düşüyordu. Balkan ülkeleri birlik olmuş en insafsız saldırılarla yükleniyorlardı Osmanlı'ya. Osmanlı ordusu ise kendi kendiyi uğraşlıyordu. Düşman fitne kılığında girmiş devletin içinde dolaşıyordu, dışarıda düşman aramaya ne gerek vardı. İttihatçıların bütün ipleri eline aldığı bir devlette başka düşmana da ihtiyaç yoktu aslında...

Mahzundu Mehmed Reşad, Dolmabahçe Sarayı dar geliyordu padişaha. Hayır, Dolmabahçe değil, bütün güzelliğiyle Boğaz, Haliç, Ortaköy, Beşiktaş, Sarayburnu dar geliyordu. İstanbul boğuyordu yaşlı padişahı. Padişahlığın bile bir sembol olarak kaldığını görüyordu, padişahlık Sultan Reşad'ın elindeydi ama ülkenin iplerini başkaları tutuyordu.

Devlet, camilere yakılan mahyalar gibi miydi? İlk usul usul ışıldaayan, sonra coştukça coşup ışık seli hâline gelen, parladıkça parlayan, ışıdıkkça ışıldaayan ancak yağ azaldıkça ihtişamını yitiren, ardından da bir ikisinin dayanmasına rağmen iki saatte çoğu sönen kandiller... Karanlığa karışan mahyalar... Minareler arasına dizilip de ardından sönen yıldızlar, Devlet-i Aliye'nin timsali miydi?

Bir zamanlar üç kıtayı, yedi iklimi azametiyle titreten bir devlet, bugün eli ayağı kesilmiş kötürüm bir gazi gibi kala kalmıştı. Dört sene evvel Balkanların karışmaya başladığını hissetmiş ve bir Balkan gezisine çıkmıştı. Çanakkale, Selanik, Üsküp, Priştine, Kosova ve Manastır'ı gezmiş buralarda coşkun tezahüratlarla karşılanmıştı. Ama Kosova'da yaşadığı bambaşkaydı. İlk şehit padişah Murad Hüdâvendigâr'ın Türbesi'nin yanında binlerce Müslüman'la birlikte cuma namazı kılınıyordu.

Takvimler sanki 1911'i değil de 522 yıl öncesini gösteriyordu. "Şu kalabalık gibi ordum olsa da Haçlıların üzerine yürüsem ne olurdu acep?" diye düşündü. Artık her şey için çok geçti. Ne Sultan I. Murad devrindeki Osmanlı ordusu vardı ne de o devirdeki Avrupa. Zaman bir törpü olmuş Osmanlı'yı bitirirken artık ne Kosova'da zafer kazanma fırsatı kalmıştı ne de buralarda şehit olup kalma ihtimali... Zaferlerin, ihtişamın yüksek mertebelerin dedeler tarafından yaşandığı ve torunlarına hiçbir şeyin kalmadığı bir devlet hâline gelmişti Devlet-i Aliyye. Yitirilmiş bir hazinenin bakiyesi idi elde kalan, ama ona dahi göz dikenler vardı.

Devlet, bir oldubitti ile yapılan Trablusgarp işgalinin şaşkınlığını üzerinden atamadan Balkan faciası bir karabasan gibi çökmüştü her şeyin üzerine, devletin üzerine, hayallerin üzerine... İnsanlar, devlet ha silkindi ha silkinecek diye kâbusun bitmesini bekliyordu. Heyhat ki yaşananlar kâbus kadar kötü, hayat kadar gerçekti.

Zaman, gidenin geri gelmeyeceğinin belli olmaya başladığı zamandı. Kaybedilenlerin tekrar kazanılabileceğine dair bir ümit saklanıyordu bütün ruhlarda. Eski ihtişamlı günlere dönüleceğine inanılıyordu. Savaş meydanlarına çıkan ordunun yeri göğü titrettiği, giden elçinin düşman kralını ürküttüğü günler hatırlanıyordu. Donanma-yı Hümayun'un denizleri titrettiği, Osmanlı topraklarının surları inlettği muhteşem günler sadece kahvehane sohbetlerinde kalmıştı. Bir iki ihtiyaç, büyük dedelerinden duydukları ihtişamı anlatarak hayıflanıyorlardı cami köşelerinde. Her şey bir masal gibi geçmiş zamanla anlatılıyordu. Her güzel şey yaşanıyor ve bitiyordu. Koca devlet yavaş yavaş ölüyordu.

Devletin içine düştüğü onca badire yetmezmiş gibi bir yandan da saray halkından gelen şikâyetler padişahın yarasına tuz basıyordu. Hele bir gün Harem'de yaşayan ve burada eğitim gören kızların namazlarında ve oruçlarında gevşek davrandıkları hünkârın kulağına geldi. Birden hiddetlendi. O günlerde Harem'e ders vermeye gelen Safiye Ünivar'a haber gönderdi: "Namaz kılmayanlara, oruç tutmayanlara verdiğim tuz ve ekmeği haram ediyorum. Bu iradem hoca hanım tarafından talebelere söylensin." Bunu duyan Safiye Hanım, Harem'deki dersliğinin kapısına büyükçe harflerle bir not astı: "Namaz kılmayan ve oruç tutmayan dershaneden içeri giremez."

Sultan, Cihan Harbi'ne yaralı ve yorgun devletin girişini istemiyordu, lakin İttihat ve Terakki'nin üç heyecanlı genci devleti meçhul bir maceraya sürüklerken yaşlı padişahın onları durdurmak adına yapacağı bir şey kalmamıştı. Ordunun muzafferiyeti için dua etmekten başka

çaresi yoktu. Üç gün sonra cihat ilan etti. Ramazan ayıydı ve Osmanlı topraklarında yeni bir seferberlik ilanı başlamıştı. Geceleri halkı sahura uyandırmak için çalınan davullar, gündüzleri asker alma ilanlarını duyurmak için inletiyordu taş duvarları, sokakları...

Cihan Harbi'nin ilk cephesi Doğu'da açılacaktı. Başkumandan kendisiydi, lakin bu yaşta cepheye gitmesi de bir savaşı idare etmesi de mümkün gözüküyordu zaten İttihatçı gençler de savaşın yönetiminde onun olmasını istemiyorlardı. Başkumandan Vekili, Hariciye Nazırı Enver Paşa oldu.

Doğu'da açılan Kafkas Cephesi'nde ne olup bittiğini kimse bilmiyordu. Bir ara cephedeki 3. Ordu'nun kumandanı Hasan İzzet Paşa'nın görevinden istifa ettiğini ve Enver Paşa'nın 3. Ordu'yu bizzat komuta edeceğini duydu. Ağabeyi V. Murad'ın torunu Behiye Sultan'la evlenerek saraya damat olan Hafız Hakkı Paşa da cepheye gitmişti. 1915 Şubatında gelen bir haber Sarıkamış'ın soğuşunu âdeta saraya taşımıştı. Cephede 10. Kolordu komutanlığını üstlenen Hafız Hakkı Paşa lekeli tifoya yakalanmış ve vefat etmişti. Padişah, kolordu komutanının bile salgın hastalığa yakalandığı bir cephede askerinin hâlini düşündü. O dağlarda hâlleri nasıldı acep, Enver Paşa, Ruslarla çarpışıldığını ve Rus ilerleyişinin durdurulduğunu söylüyordu. Anlatılanların gerçeklere ne kadar uzak olduğunu Hafız Hakkı Paşa'nın vefat haberi gösteriyordu. Paşanın eşine haber verilmesi gerekiyordu ki bıçağın en keskin yüzü burasıydı. Hünkâr, bir musahip çağırdı:

- Derhal Ortaköy'e gidin ve gelen havadisi usulünce Behiye Sultan'a bildirin, dedi.

Ateşin en çok düştüğü yeri yakacağını bilen sultanın elinden başka bir şey gelmiyordu.

Doğu'daki savaşlar bitmeden bir cephe de Çanakkale'de açılmıştı, Çanakkale demek payitaht demektir, akli Çanakkale'deydi. Hiç bu kadar kuvvetli saldırıya uğramamışlardı. Çanakkale Boğazı'na saldırdıkça Hünkâr, boğazının sıkıldığını hissediyordu. Günlerce ordunun muzafferiyeti için dualar etti: "Yetiş ya İmdad-ı İlahi, yetiş ordu-yu hümayuna, yetiş asker evlatlarıma... Yetiş..."

Üç sene evvel Rumeli gezisinden dönerken Çanakkale tabyalarındaki Osmanlı topçularının kendisini selamlayışlarını hatırladı, o topraklar şimdi düşmanın yüzen kalelerinin amansız saldırılarına dur demek için çırpınıyordu.

Çanakkale'nin geçilmesi demek İstanbul'un elden gitmesi, her şeyin bitmesi demektir. Duadan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Devletin ne silah gücü ne de asker sayısı onlarla mukayese edilebilirdi. Onca cepheye gönderilen on binlerce asker sebebiyle Çanakkale daha da savunmasız kalmıştı. Lise talebelerinin askere gönüllü yazıldığı haberleri geliyordu. Medrese öğrencileri, üniversite talebeleri zaten askere alınmıştı. Kalem tutacak eller, mavzerin kabzasına sarılmıştı.

Kimi kadınların eline, cepheden gelen yaralı Mehmetçikleri Hilal-i Ahmer Hastanelerinde tedavi etmeye çalışırken kan bulaşmıştı. Kimileri ise gece gündüz ellerinde iğne iplik imalat-ı harbiye atölyelerinde uykusuz gözlerle üniforma dikmeye çabalarırken batan iğnelerle kanatıyorlardı ellerini.

İstanbul, Çanakkale'den gelecek bir muştulu habere kilitlenmişti. Bir müjde gelir: "Devlet-i Aliyye'nin kahraman evlatları, parçaladılar boyunlarına bağlanmak istenen zinciri..." Bir havadis duyulur: "Boğazımıza saplanmak isteyen gemiler, Boğaz'ın sularına saplandı." Gazetelere bir haber düşer: "İtilaf donanması ardına bakmadan Çanakkale'den kaçtı." denilir diye bitmeyen günler ve geceler beklediler... Beklediler...

Bir gün beklenen haber, heyecanlı bir zabitin ağzından geliverdi:

- Efendim, Ordu- yu Hümayun Çanakkale'de din ve vatan düşmanlarını mağlup etmiştir.

Yaşlı hükümdar duyulandı. Şükür secdesine kapandı, ardından da duygularını kâğıda dökmek istedi ve şu satırları kaleme aldı:

Savlet etmişti Çanakkale'ye bahr ü berden
Ehl-i İslam'ın iki hasm-ı kavîsi birden
Lakin imdâd-ı İlahi yetişip ordumuza
Oldu her bir neferi kal'a-i pûlad-beden
Asker evlatlarımın pîş-geh-i azminde
Aczini eyledi idrâk nihayet düşman
Kadr ü haysiyeti pâ mal olarak etti firar
Kalb-i İslam'a nüfûz eylemeye gelmiş iken
Kapanıp secde-i şükranı Reşad eyle dua
Mülk-i İslam'ı Hûda eyleye daim me'men

Çanakkale'den gelen muştuya rağmen diğer cephelerden hüzünlü haberler geliyordu. Her gelişinde yaşlı padişahı biraz da kocatan haberler...

Ramazan ayıydı. Başmabeyncisi Tevfik Bey'i huzuruna çağırttı.

- Sultan Fatih, Sultan Selim ve peder merhumu yarın ziyaret edeceğiz sizi de götürüreceğiz:

- Emredersiniz efendimiz.

- Sultan Selim, hilafetin hanedana intikaline ve şevketimize sebep olmuştur; pederim de mevcudiyetime. Sultan Selim, pederimden büyüktür; pederim, Sultan Selim Hazretleri'ne büyük hürmet ve muhabbeti vardı. Kabri de o yüzden Sultan Selim'in yanındadır, ziyaret etmeliyiz.

Başmabeynci teşekkür ve temenna ederek huzurdan ayrıldı. Padişah, yanında bulunanlarla eski padişahlardan uzun uzun konuştu. Onların devirlerinde olmayı arzu edercesine anlatıyordu hükümdar, yitirilmiş coğrafyaları, baharla başlayan uzun seferleri, burcu burcu kokan çiçek mevsimlerinde gidilen diyarları, mehter takımının yeri göğü inletmesini... Yitirilmiş bir Osmanlı rüyasını anlatıyordu... Kelimelerin arkasına hasret ve gıptasını gizleyerek.

Yanıdakilerde aynı heyecanı göremedi hatta birinin kalkıp: "Efendimiz Başmabeynci Tevfik Bey'i Sultan Selim'in yanında bırakalım." türü laubalilik yapmasından rahatsız oldu. Yavuz Sultan Selim yaşasaydı bu lafları onun huzurunda da yapabilirler miydi? Mümkün değildi. Demek ki devlet göçtükçe padişahların tahtları da eriyordu. Sadece: "Böyle konuşmayın." dediyse de aynı sululuk devam etti: "Tevfik Bey'i Sultan Selim'in koca kavuğunun yanına bağlarız."

Padişah cevap vermedi. Ertesi gün saltanat arabası ilkin Fatih Camii önünde durdu. Fatih Sultan Mehmed'in türbesi ziyaret edildi. Türbenin yaşlı türbedarı hükümdarı ayakta karşıladı. Önce türbede Devlet-i Aliyye için, savaşlarda ordunun muzafferiyeti için Fatih Sultan Mehmed'in yüzü suyu hürmetine dua edildi. Türbedarın yanına gitti, onunla bir süre sohbet etti. Bir ihtiyacının olup olmadığını sordu. Eski hükümdarlar gibi bir kese altın bıraksa ne iyi olurdu, lakin ne eski padişahlar vardı ne de eski hazine... Padişah türbedarın elini öperek türbeden ayrıldı. Yanıdakilere:

- Bu türbedar pederimin saltanatında da burada türbedardı, yaşı yüzün çok üzerindedir, dedi.

Ardından büyük sultan Yavuz Sultan Selim ve pederi Sultan Ab-

dülmecid'in türbelerini ziyaret etti. Saltanat arabası Şehzadebaşı'nın taş döşeli yollarından, Beyazıt Meydanı, Divanyolu istikametiyle Soğukçeşme Kapısı'nın önünden rıhtıma ilerlerken asırlardır nice sultanın nice hadisenin tek canlı şahitleri kalan çınarlar, bir mahzun padişahı daha seyrediyorlardı. Ne eski ihtişamdan eser kalmıştı ne eski zenginlikten. Devlet bir bilinmezliğe yol alan dümensiz bir gemi gibiydi. Karaya ha oturdu ha oturacak bir yaşlı gemi...

Ramazan'ın on beşiydi. Sultan Reşad, Dolmabahçe Camii'nde öğle namazından çıkıyordu. Bugün Hırka-i Saadet'i ziyaret günüyüdü. Topkapı Sarayı'na gidilecekti. Saltanat kayıkları hünkârı bekliyordu.

Sultan Mehmed Reşad, yanı başında yürüyen kalabalık maiyete dönerek seryaveri Hürşid Paşa'ya seslendi: "Mabeynciler ve başkatip beyler gelmeyecek. Sizler de selamlık resminin ifasından sonra kalma-
yım." dedi. Padişahın buyruğu ardından kalabalığın mühim kısmı dağıldı. Geri kalanlar da padişah ile birlikte rıhtıma yürüdüler. İki saltanat kayığı boğazın dalgalı sularında yol alıyordu. Padişahın zihni boğazın sularından daha dalgalıydı.

Yaşlı padişah boğazın manzarasına baktı. Temmuz güneşi altında yeşil ve mavinin kucaklanmış hâliydi boğaz. Üç ayların başından beri boğaza misafir olan erguvanlar gitmişti. Belki de tek erguvan saltanat kayığının gövdesindeki işlemlerde kalmıştı. Temmuzun kavurucu sıcaklığı boğazın serin rüzgârında kayboluyordu. Ancak bu rüzgâr dahi padişahın yüreğini serinleteceğe benzemiyordu.

Sirkeci'ye geldiklerinde rıhtımdakiler telaşla saltanat kayıklarına doğru koşuşturdular. Kayıklardakilerin inmesine yardımcı oldular. Saltanat arabaları rıhtımda onları bekliyordu. Yetmiş üç yaşındaki padişah, ağır hareketlerle arabasına bindi. İki yaveri de ardından binip karşısına oturdular.

Sirkeci İstasyonu'nun yanından giden Hasbahçe'nin (Gülhane Parkı) kenarında takırtılar çıkartarak ilerleyen at arabalarının sesinden başka etrafta ses duyulmuyordu. Taş döşeli yolda atların çektiği araba taştan taşa zıplayarak ilerliyor, hünkârı rahatsız edecek derecede sarsıyordu. Atların toynakları kesme taşları dövüyordu, araba yol alıyordu.

Padişahın keyfi yoktu. Bu ne bugüne mahsustu ne de düne... Aylardır yıllardır böyleydi hünkâr. Sarayburnu'ndan yukarı çıkıldıkça sıcaklığın arttığını fark etti. Boğazın serinliği azalmıştı. Terlediğini hissetti. Sıcak yaşlı padişaha Osmanlı Devleti'nin bir meçhul denizde buz par-

çası gibi eridiğini hatırlattı.

Sarayın Gülhane'ye bakan beşinci yer kapısından içeri girdiler. Padişah her zaman olduğu gibi Mecidiye Köşkü'ne geçti ve kapının sol tarafındaki odada bir müddet istirahat etti. Babasının yadigârıydı bu köşk. Topkapı Sarayı'nın en güzel köşesindeydi. Ağabeyi Sultan II. Abdülhamid de kendisi de saraya geldiklerinde hep babalarının bu küçük köşkünde kalmayı tercih ederlerdi. Onun hatırasını yaşatırlardı.

Oturduğu kanepenin yan tarafında kethüdası oturuyordu. Üç şehzade ayakta bekliyorlardı. Bir müddet sonra Başmabeyncisi Tevfik Bey'i yanına çağırdı.

- Emredin hünkârım!
- Gel Tevfik Bey, dedi.

Başmabeynci içeri girince yanındakilere: "Tevfik Bey âlim ve dindar bir kimsedir." deyince Tevfik Bey sessizce ve hürmetle eğilerek temenna etti.

Sultan sözlerine devam etti:

- İnsanlar birkaç kısımdır. Bir kısmı cahil ve hain olur. Öylelerini devlet işlerinde istihdam etmek caiz değildir. Diğer kısmı cahil ve ümidir, lakin sadık olur. Onlar devlet işlerinde kullanılır, lakin mühim işler verilmez. Bir kısmı ise malumat sahibidir, ancak laubali olur. Böyleleri istihdam edilir, lakin esefle yaka silkerek istihdam edilir. Tevfik Bey ise farklıdır. Hem akıllı hem âlim hem de dindardır. İşin doğrusu bu, yalan söylemiyorum deyince yanındakiler:

- Estağfirullah efendimiz, dediler.

Padişah diğer yanındaki Esvapçıbaşı Sabit Bey'e:

- Hani ya dün ettiğimiz lakırdıyı söyle, deyince Sabit Bey:
- Padişah Efendimiz, Enderun'da hizmet görüp de daha sonra bir sebepten ayrılanların tekrar eski hizmetlerine dönebilmelerini, bu surette maddi sıkıntı ve istikbal endişelerinin ortadan kaldırılacağını arzu bu yuruyorlar, dedi. Padişah ilave etti:

- Bunlar genç adamlar. Bizim hizmetimizde şehzadelerin hizmetinde vazife aldılar. Bizlere hak vaki olursa boşa kalmasınlar.

Yanındakiler gerekenin yapılacağını söylediler. Padişah ilave etti:

- Enderunluların salahiyetlileriyle bu hususu görüşünüz.

Mecidiye Köşkü'nden çıkarak Kilerliler Koğuşu ile Silahtar Koğuşu arasındaki geçitten Enderun Avlusu'na çıktı. Maiyeti kendisini takip

ettiği hâlde yavaş yavaş ilerleyerek Hırka-i Saadet Dairesi'ne yürüdü. Gözü bir aralık mermer sekiye takıldı. Ardından daireye girdi. Önce Şadırvanlı sofaya oradan da Has Oda'ya geçti. İki saate yakın süren merasimin ardından Mecidiye Köşkü'ne geri döndü. Bir ziyareti daha yapmanın huzuru içindeki memurların yüzlerinde tebessüm varken padişah pek mahzun hâldeydi. Bir müddet konuşmadı. Ardından Başmabeyncisine dönerek “Sizden bir arzu ve emelim daha var.” deyince herkes dikkat kesildi. Padişah hüzün kokan sözlerini sürdürdü:

- Hırka-i Saadet Dairesi'nin perdeleri pek eskimiş hâldedir. Yenilenmesini arzu ediyorum. Hazine Kethüdası Mehmed Refik Bey'e tahmin ettirdim. İki bin iki yüz lira kadar lazımmış. Daireyi ziyaret esnasında hem müteessif hem mahcup oldum. Benim üstümdeki elbiseler pırıl pırıl parlasın da perdeler kapkara olsun. Ben Peygamber Efendimiz Hazretleri'nin Sallallahu aleyhi ve sellam kölesiyim. Köle öyle olur da efendisi böyle mi olur?

Bu sözler üzerine odayı bir sessizlik kapladı. Mabeynciler önlerine baktılar. Başmabeynci Tevfik Bey'in gözleri doldu. Sonu gelmeyen, galip gelinemeyen, gidip de dönülemeyen savaşlar; koca çınarı nasıl da eritip bitirmişti. Padişah iki bin iki yüz liranın hesabını yapıyordu. Sonra söze yeniden başladı.

- Ben bu işin beş yüz lirasını vereyim gerisini hazine-i hassa'dan karşılamaya çalışsın, deyince Sabit Bey:

- Hünkârım Hazine-i Hassa sizin paranızdır, dedi.

Tevfik Bey de ekledi: “Hazine-i Hassa'da yeterince paramız vardır efendimiz, bu işi Hazine-i Hassa'dan hallederiz inşallah.” dedi.

Padişahın moralinin düzelmesi için bunu söylemişlerdi. Osmanlı sarayında dahi günde iki öğün bulgurdan başka bir şey yenmiyordu ama hiçbir şey İki Cihan Serveri'nin (s.a.s.) hatırasına saygı gösterilmesine mani değildi.

Bir sonraki sene, Hırka-i Saadet ziyaretine gelen padişah, yenilenen perdeleri gördü. Hasta olduğundan yapılan işi iyiden iyiye incelemeye fırsat bulamadı. Başmabeyncisi:

- Efendimiz, bu sene siz katılmasanız, şehzadelerinizden biri size vekillik etse, dediyse de dinletemedi.

- Bu merasim atalarımın kalmadır. Benim Efendime saygısızlık etmemi mi istersiniz diyerek teklifi reddetti.

Yolculuk sırasında gâh denizde, gâh at arabasında her sarsıntı, vü-

cuda saplanan bir ok gibi yüzünde ekşimeler yaptı. Yaşlı padişah, hastalığından, onu taşıyan arabanın tekerleri ağırlıktan inliyordu. Sadece Hırka-i Saadet merasimi değildi atalarından kalan 'gut' hastalığı onunla birlikte nesilden nesile devam ediyordu.

Ağır adımlarla Mecidiye Köşkü'nden çıktı. Başmabeyncisi koluna girmişti. Hırka-i Saadet Dairesi'ne girince merasim başladı. Odada yakılan tütsüleri ruhunun derinliklerinde hissetti.

Hafızlar Kur'an-ı Kerim okumaya başladılar. Bu arada Hırka-i Saadet mahfazası odanın ortasına getirildi. Padişah, titreyen elleriyle cebinden altın anahtarı çıkartarak sandukayı açtı. Tekbirler getirilmeye başlandı. Has Oda'nın Fetih Suresi yazılı kubbesinde bir büyük savaşın ortasındaki çaresiz devletin inleyen sesi yankılanıyordu. Fethedilen yerlerin az bir kısmı da elden gitmesin diye.

Mahfazanın içinde kırk bohçaya sarılı Hırka-i Saadet Çekmecesi'ne ulaşmak için padişah tek tek bütün bohçaları açtı. Bir anda yaşlılığını unutuvermişti. Açılan her bohçada odadaki ses artıyordu. Büyük büyük dedesi Yavuz Sultan Selim'den bugüne gelen bu hırka, Âlemlerin Efendisi'nin hırkasıydı. Bütün bohçaları açtıktan sonra Hırka-i Saadet'in çekmecesi çıktı. Fahri Kâinat Efendimize saygı nişanesi olarak altın kutu, kıymetli taşlarla süslenmişti.

Kutuyu cebinden çıkarttığı bir altın anahtarla açtı. İşte oradaydı. Çekmecenin açılmasıyla odaya nefis bir koku yayıldı. Yaşlı padişah bu şerefi dördüncü kez yaşıyordu.

Hırkanın içi krem rengi, dışı siyahtı. Bir anda odaya hüzün yayıldı, hırkadan yayılan güzel kokudan çok daha hızlı. Peygambersiz yaşanan yılların acısı hissedildi kırık dökük yüreklerde. Peygambersiz geçen on iki asrın hasretiyle yayılan hüzün kapladı miskten amberden önce odayı. Fahri Kâinat'ın bir sözü ile Bizans'ın surlarına dayanan bir ecdadın mahzun torunları titrediler öylece. Hiçkırıklar yankılandı beş asırlık çiniler üzerinde, tekbir seslerine karıştı gözyaşları ve yaşlı hünkâr öptü hırkayı yılların gerdiği, incelttiği, titrettiği elleriyle tutundu mahfazaya. Osmanlı'nın gözyaşları düştü Efendiler Efendisi'nin hırkasına. Ziyaret başladı. Önce devlet ricali geldi, ayrılmak istemeden öylece bekliyorlardı. Hünkâr eliyle ilerlemelerini işaret etti. Ayakta zor duruyordu. Bir saatten fazla olmuştu. Dayanamadı. Mahfazanın dibine çöktü. Bir eliyle de mahfazanın sehpasından tutundu. Hiçbir padişah Hırka-i Saadet töreninde böyle çökmemişti. Ayağa kalkmaya çalıştı. Bedeni Devlet-i Ali Osman gibi yaşlı ve hastaydı artık.

Mabeyncileri gelerek:

- Hünkârım bu kadar kâfidir artık saraya dönseniz, deseler de:

- Ben Peygamberime bir saygısızlık ettim, burayı şimdi terk ederek daha büyük bir saygısızlığı nasıl yaparım dedi.

Merasime devam edildi. Gözlerinden usulca süzülen yaşların sakalına ulaştığının farkında bile değildi. Harem halkının ziyaretinde zor ayakta duruyordu. Eşi Mihrengiz Kadınefendi, padişahın yüzündeki acıyı hissetmiş ancak bir şey diyememişti.

Merasimi her zamankinden çabuk bitirmeye çalıştılar. Yaşlı padişahın iki koluna girip sarayın Gülhane kapısında bekleyen arabaya bindirdiler. Araba hızlıca yol alarak Sirkeci'ye ulaştı. Ardından da rıhtımda bekleyen saltanat kayıklarına binildi. Boğazın serin rüzgârı yaz sıcağında bir nebze olsun rahatlık peyda etse de padişah ne sıcağı hissediyordu ne rüzgârı.

Dalgalar üzerinden yaylana yaylana Beşiktaş'a ulaştılar. Dolmabahçe Sarayı'nın merdivenlerini ağır adımlarla çıkarken padişahın yılların yorgunu dizleri kendisine direndiler, hünkârın sözünün geçmediği dizler şiştikçe şişti...

Aradan ıstırap dolu on üç gün geçti. On üç gün sonra Kadir Gecesi'nin sabahında saltanat arabaları yeniden görüldüler, Topkapı Sarayı'nın Gülhane Bahçesi'ne açılan kapısında. Kuleli kapının kanatları acı çeken bir hasta gibi gıcırdayarak açıldı. Sultan saraya neden gelmişti acaba. Doğruca Hırka-i Saadet Dairesi'nin çeşmesinin yanına gittiler, çeşmenin dört yanına perde çektiler. Sultanın abdest almasına yardım ediyordu başyazıcı. Oradan da dairenin önündeki mermer sekiye geldi sultan.

Bir ayak sesi duyuldu. Mehmed Reşad'ın küçük kardeşi Vahdeddin ağabeyinin yanına geldi. Uzun bir sessizlikten sonra bir ona baktı, bir de kendisini Bâbüssaade önünde bekleyenlere. Altın tahtın kapı önüne çıkartılışını gördü ve dudaklarından bir çift söz döküldü.

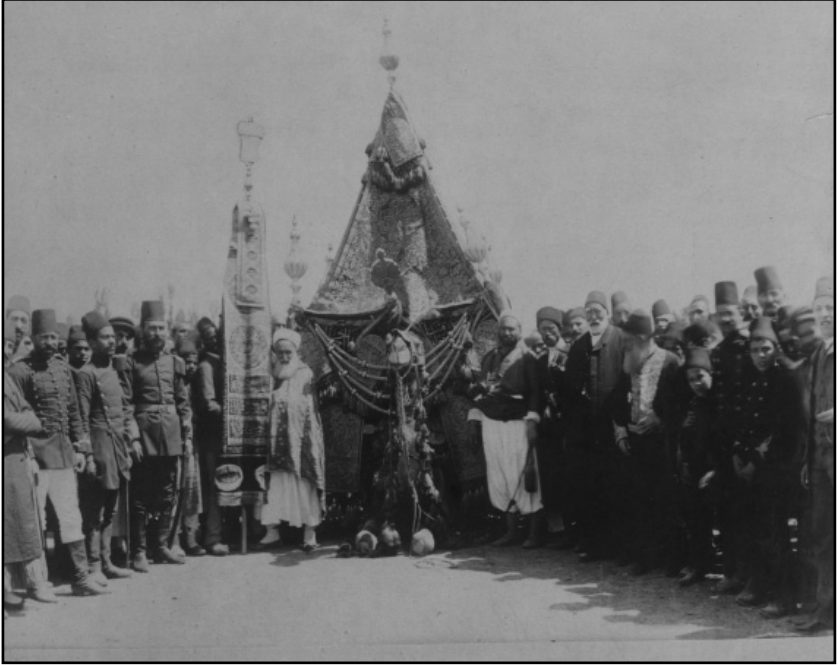
- Meğer tenişir ile taht arası ne kadar kısaymış.

Bunu diyen padişah, kendisinin bu mermer tenişire bile yatamayacağı, gurbet elde vefat edip diğer padişahlar gibi ne Bursa'da ne de İstanbul'da defnedilemeyeceğini nereden bilecekti.

VI. Mehmed Vahdeddin vefat eden Mehmed Reşad'ın yerine padişah oluyordu. Günlerdir İstanbul bombalanıyordu. İhtişamlı bir merasim düzenlenmesine çalışılıyordu, lakin hüznün kaplamıştı her yanı.

Padişah o tahta son defa oturuyordu. Sultan Mehmed Reşad, Hırka-i Saadet önündeki mermer sekide yatan son padişah oluyordu. Topkapı son defa padişah görüyor, son defa padişah uğurluyordu. Yeni padişahın tahta çıkmasının hatrına şehir o gün bombalanmıyordu.

Sultan V. Mehmed Reşad ve Sultan VI. Mehmed Vahdeddin... Sultan Abdülmecid'in iki oğlu... Biri cülûs merasiminin bitmesini, biri cenaze merasiminin başlamasını bekliyordu.

Surre Alayı Şam'da

SURREYE SALDIRILAR

Topkapı Sarayı'nın Bab-ı Hümayun kapısı Ayasofya'dan gelen ezan sesiyle gıcırdaya gıcırdaya açılırken uzaktan Müjdecî Hasan Paşa göründü. At üzerinde bitkin bir hâlde saraya doğru geliyordu. Perişan hâldeydi. Daha hac zamanı gelmeden onun İstanbul'a dönmüş olması hiç görülmemişti. O bir müjdeciydi ve vazifesi İstanbul'dan Hac kafilesiyle birlikte Mekke ve Medine'ye varmak ve gönderilen kıymetli hediyelerin yani surrenin yerine ulaştığına dair padişaha müjde vermektir.

Surre ve hac kafilesi İstanbul'dan Recep'in on ikinci günü çıkınca tam yedi ay sonra İstanbul'a dönebilirdi. Şevvalin ortasında müjdecinin sarayın kapısında görünmesi hiç de hayra alamet değildi.

Bab-ı Hümayun'dan giren Hasan Paşa, Birinci Avlu'da Has Fırın'dan yayılan ekmek kokularının ve çınar ağaçlarının altından geçerek Bab-üs Selam kapısına geldi. İki kuleli kapının önünde atından indi. Geldiğini kapıcı başına haber ettiler. Atını aldılar. Bu kapıdan içeri atıyla sadece padişah girebilirdi. Kapıcı başı sağdaki kulenin altında, elçileri misafir ettiği odasına müjdeciyi aldı. Yıllardır sarayda birlikte çalışan iki dost koyu bir sohbeta daldılar. Bir yandan da kalaylı tepsiler içinde Mahbah-ı Amire'den mis gibi çorba ile taze ekmek getirilmişti. Hasan Paşa aç idi ancak bir şey yiyemeyecek kadar keyifsizdi.

- Bir an evvel padişah efendimizle konuşmam elzemdir, dedi.

Durumu padişaha bildirdiler. Bir müddet sonra padişahın Arz Odası'nda Hasan Paşa'yı beklediği haberi ulaştı. Bâbüssaade'den geçen paşa, Arz Odası'na girdi. O gelince odanın içindeki ve dışındaki çeşmeler açıldı. Pirinç musluktan mermer yalağa dökülen sular, içerde konuşulmanın dışarıdan dinlenilmesine mani olurken, içeride de Hasan Paşa gözlerinden dökülen yaşlar içinde Sultan IV. Mustafa'ya içini döküyordu.

Sultan tahtında oturmaktaydı. Hasan Paşa yere bakarak konuşuyordu.

- Mahvolduk hünkârım, diyebildi. Kendini tutmaya çalışsa da ko-

nuşmasını sürdürmekte güçlük çekiyordu. Zorla cümleler kurmaya devam etti.

- Hünkârım zatı şahanenizin uğurlaması ile yola koyulan Surre-i Hümayun ve hüccac kafilesi bir buçuk ay mesafe aldı. Şam'a varamadan Gula Konağı yakınlarında istirahat vereceğimiz esnada elli bin kadar eşkıya üzerimize hücum etti.

- Sonra ne oldu?

- On gün boyunca konağa sığındık ve kafilemizi muhafaza etmeye çalıştık.

- Muhafızlarınız yok muydu?

- Vardı hünkârım lakin şakilerin mevcudu yanında bir avuç muhafızın elinden bir şey gelmedi. İlkın şehadet mertebesine ulaşanlar da onlar oldu zaten. Hacılar kendilerini korumaya çalıştılsa da pek çoğu şehit düştü.

Sultan IV. Mustafa anlatılanlar karşısında dehşete kapıldı. Mukad-des beldelere sırf bir ibadet için gidenlere, Kâbe'nin şehrine Peygamber'in köyüne sırf Allah rızası için gönderilen hediyelerin yağmalanmasına dayanamadı, Hasan Paşa ile birlikte ağlamaya başladı. Bir yandan da suallerine devam etti:

- Geri kalanlara ne oldu?

- Hacıların çoluk çocuklarının bir kısmı tutsak edildiler, diğerleri ise açlıktan Hakk'ın rahmetine kavuştular. Yüz altmış kadarı âdetâ perme perişan Şam'a ulaşabildi.

Saraya matem havası çöktü. Kimse yapılanlara bir mana veremiyordu. İstanbul, Topkapı'nın matemine ortak oldu. Hac yolunda beklenen annelerin, babaların, eşlerin, çocukların acısı çöktü şehre. İstanbul hac yolunda şehadete ulaşanların hasretiyle yanıp tutuşuyordu.

Eyüp Sultan'da, Sultan Ahmet'te, Fatih'te ve diğer camilerde şehitlerin ruhanîyetleri için hatimler okunmaya başlandı, gıyabî cenaze namazları kılındı. Osmanlı padişahının aklına geldikçe gözleri doldu bu hadiseden. Soygun ve yağmayı Âşık Neş'ati şöyle dizelere döktü:

Niyet ettik Beytullah'a gitmeğe
Hacer-ül Esved'e yüzler sürmeğe
Arafat'da hem vakfe durmağa
Takdir her tedbiri bozar, dediler.

Üsküdar'dan azmeyledik Hak yola
Bilinmez ki başımıza ne gele
Gözümüzü yaşı karıştı Nil'e
Nice bin can telef oldu dediler.

Geldi şaki yolumuzu bağladı
Hasret ile yüreğimiz dağladı
Gökte melek, yerde insan ağladı
Hacılara yazık oldu dediler.

Çöllerde süründük yaralı, melil
Yoktur, önümüze düşe bir delil
Halimize rahmede ganî Celil
Alnımızda yazı budur dediler.

Sultan Mustafa işitti ağladı
Kullarının yüreciği dağladı
Yedi kıral dilde bunu söyledi
Hacılara yazık oldu dediler.

Kimi Kudüs'e gitti, kimisi Şam'a
Kimimiz Beyrut'a, kimi Maan'a
Niceler bulandı al kızıl kana
Kerbela'da şehit oldu dediler.

Göğe çıktı feryat ile zârımız
Gayet müşkil oldu bizim hâlimiz
Bâda gitti namus ile ârımız
Mevla, bize senden imdat dediler.

Felek devredeli bu iş olmadı
Mahmel-i Şerif'te çok baş oynadı
Kanımız da çölde kumla kaydandı
Kıyametten nişan oldu, dediler.

Kılıç, mızrak üstümüzde oynadı
Şamlılardan bize imdat olmadı
Neşâti, Âl-Osman'da gayret kalmadı
Ya İlahi senden imdat dediler.

Mekke, Medine ve Şam'daki Müslüman Araplar da yapılanlara çok üzüldü. Ertesi sene hacılarla beraber gidecek cebelü askerlere Arap gönüllüler de katıldılar. Sayıları beş katına çıkan muhafızlarla ilerleyen Surre Alayı, hacı kervanı ve erzak yüklü develere yine eşkıyalar saldırırsa da gerek Osmanlı askerleri gerekse yerli Araplar karşı koyarak bu eşkıyalığa son verdiler.

Aç olan insandan her türlü tehlikenin gelebileceğini bilen Osmanlılar Surre ile mukaddes beldelere hediyeler gönderirken öte yandan açlıktan dolayı eşkıyalık yapan bedevilere dahi para göndermeye devam ettiler. Çünkü yüksek medeniyet demek düşmanları ortadan kaldıran değil düşmanlığın doğmasına fırsat vermeyen medeniyet demektir.

Trablusgarp'ta İtalyan işgali (1911)

ÜÇ KUŞAĞIN RÜTBESİ: ŞHADET

- Nişan al! Ateş!

Aynı anda altı tüfekten çıkan silah sesi kulakları sağır edercesine yankılandı. Ardından ortalığa kesif bir barut kokusu yayıldı. Genzi yakan, zalim karşısında, mazlum acziyetinin kokusu... Bu koku geçmeden bu sefer kan koktu Libya toprakları. Bu coğrafyada barut kokusunu hep kan kokusu takip ederdi.

Trablusgarp Savaşı sona ermiş ve İtalya, Balkanların kaynamasından istifade ederek Libya'ya hâkim olmuştu. Osmanlı halkı elinden geldiğince İtalyanlara direndi. Ne var ki Balkanlarda Devlet-i Aliyye'ye ihanet etmekte yarışan halkların çıkarttığı kargaşa, Libya'yı İtalyanlara bırakmaya mecbur etmişti.

İtalyanlar, kendilerince, kurdukları Divan-ı Harp'te gelen esirleri yargılıyorlardı. Nedense bu yargılamada tek ceza veriliyordu: idam. Mahkûmların kurşuna dizilmeden önce uğradıkları bir bekleme salonuydu mahkeme. Ne doğru dürüst yargılama vardı, ne de savunma hakkı.

Piyemonteli Albay Corlo Torelli verdiği kararlardan zerre kadar vicdan azabı çekmeden devam etti. Bir müddet sonra biraz ara vermeyi düşündü. Ara verdikleri esnada yanındaki yarbay:

- Komutanım biz neden bu mahkeme işiyle uğraşıyoruz. Geceleyin bütün esirleri öldürelim olsun bitsin.

- Ben de seninle aynı fikirdeyim yarbay. Ancak onlarca esirin birden öldürülmesi çok yankı bulur. Sonra Avrupa'da kimi kendini bilmezler İtalya'ya laf edecek olurlar.

- Sizi bilmem ama ben bu mahkeme işinden çok sıkıldım efendim.

- Sabret dostum, yakında çizmeye dönünce bu mahkemeyi, İtalyanların ne kadar adalete düşkün olduklarını anlatıp eğleneceğiz. Şimdi biraz sabret.

- Peki efendim.

- Tamam devam edelim diğer sanıkları getirin!

Arap kıyafetli üç kişi mahkeme heyetinin önüne getirildi. Üstleri başları perişandı. Albay Torelli:

- Pis Araplar. Şunların hâline bak. Bir de bu hâlde İtalyan İmparatorluğu'na kafa tutmaya kalkarlar, dedi.

Sanıkların bir tanesi ihtiyardı. Bembeyaz sakalları güneşten yanmış esmer teninde parlıyordu. Biri otuzlu yaşlardaydı. Günlerce aç ve susuz oldukları kurumuş bir göl yatağı gibi çatlamış dudaklarından okunuyordu. Üçüncüsü bir çocuktü. Yüzündeki kir, çocuksu masumiyeti gölgeleyememişti.

Ayakları çıplaktı. Elleri önden bağlanmıştı; parmaklarının uçlarını morartacak kadar sıkı, hayata bağlılıklarını azaltacak kadar gevşek bir bağla...

Albay için sadece görünüşleri bile idam edilmelerine yeterli bir sebepti. İtalya soylularının bu sefil yaratıklarla konuşmaları bile zaman israfından başka bir şey değildi. Albay onları dinleyerek başını şişirmek istemedi, tam kurşuna dizilmelerini emredeceği esnada mahkeme kapısında iki iyi giyimli Avrupalı belirdi, ellerinde not almak için defterler, boyunlarında fotoğraf makineleri vardı. Albay'a:

- Biz gazeteceyiz müsaade ederseniz mahkemeyi takip etmek istiyoruz, dediler.

Albay bu ani teklif karşısında şaşırdı. Gazetecileri mahkemeye almanın daha büyük sıkıntı doğuracağını düşünerek:

- Elbette adil mahkememiz herkese açıktır. Takip edebilirsiniz dostlar. İtalya'nın kahraman askerlerine karşı gelen haydutları yargılıyoruz burada. Lütfen buyurun oturun.

Gazetecilerin gelmesi işlerini daha da zorlaştıracaktı, yapacak bir şey yoktu. Mahkemeye adil bir yargılama süsü vermek gerekliydi.

Albay önce öksürdü. Şimdiye kadar kurşuna dizdikleri Arap sanıklarda ihtiyaç duymadığı bir şeyi şimdi fark etti.

- Yarbay, derhal tercümanı çağırın!

- Emredesiniz efendim.

Bir müddet sonra tercüman geldi ve üç sanığa Albay'ın sorduğu "Siz kimsiniz?" sorusunu Arapçaya çevirdi.

Sanıklardan orta yaşlı olanı bir adım ileri çıkıttı. Susuzluktan çatlamış

dudaklarından İtalyanca olarak şu sözler döküldü:

- Reis bey, ben padişah hazretlerimizin hizmetinde çalışan bir Osmanlı albayıyım. Adım Ahmed Alaaddin. Bu benim babam Mehmed Paşa emekli mirlivadır. Bu çocuk da oğlum Mehmed Abdullah'dır. Gönüllü asker olarak ordumuzda görev almıştır.

Divan-ı Harp'tekiler şaşkınlık içinde kalmışlardı, üstleri başları perişan insanlar nasıl İtalyanca bilebilirlerdi, nasıl asker olabilirlerdi. Hem de subay. Türk Subayı... Mümkün değildi. Bunlar olsa olsa perişan dilenci olabilirlerdi. Albay Torelli kahkahalarla gülmeye başladı.

- İtalyanca bilen dilenciler... Demek sen subaysın baban emekli subay oğlun gönüllü asker...

Gazeteciler olmasaydı derhal duvar dibine gönderir ve adaleti yerine getirirdi, lakin gazetecilerin varlığı her şeyi bozmuştu. Yargılamaya devam etmeliydi.

- Söylediklerinizi nasıl ispat edeceksiniz? Kâğıtlarınız var mı?

Ahmed Alaaddin Bey bağlı elleriyle koynundan zorla bir kâğıt çıkardı. Üzerinde Osmanlıca ifadelerin bulunduğu kâğıdı mahkeme heyetine uzattı.

- İşte tayin emrim...

Albay birkaç dakika içinde yaşadıklarına bir anlam veremeden kâğıdı inceledi.

Osmanlı Seraskerliği'nden verilmiş bir tayin emri...

Ahmed Alaaddin Bey:

- Tercümanınıza kâğıdı okutunuz, dedi.

Tercümanın okuduğu kelimeler Torelli'nin canını sıkmıştı. Osmanlı Seraskerliği tarafından Ahmed Alaaddin Bey Trablus İkinci Arap Gönüllü Alayı'na kumandan tayin edilmişti.

- Peki neden kıyafetleriniz asker kıyafeti değil de Arap sefilleri gibi giyindiniz.

- Kumandasına atandığım bölük nizami birlik değil gönüllülerden oluşuyordu. Onların başına Osmanlı miralayı kıyafetiyle çıkmayı ayıp saydım. Onlar gibi olduğumu göstermek için onlar gibi giyindim, dedi.

Sesi bir Osmanlı subayının dik duruşunun timsaliydi. Ne sesinde ufak bir titreme vardı ne de duruşunda... Bir cihan devletinin ölüm döşeginde dahi olsa eğilmeden duruşunun bir numunesi gibiydi. Son sözlerinin ardından odayı bir sessizlik kapladı. Sessizliğin gürültüsü Al-

bayı boğacak gibi oldu. İki gazetecinin kalem hışırtılarından başka sesin olmaması içini ürpertti, tayin emrini buruşturdu ve bir kenara attı.

- Tamam sizin bir subay olduğunuzu kabul ediyorum. Ancak şunu unutmayın ki bu, İtalyan devletine karşı yaptığınız hainliğin cezasız kalacağı manasına gelmez. Birliklerimize karşı arkadan haince saldırılar düzenlediniz. Buna ne diyeceksiniz?

- Bakın reis bey, biz Osmanlı'yız bizde hainlik olmaz. Biz Trablusgarp gibi dört asra yakındır hudutlarımız dâhilinde olan toprakları Devlet-i Aliyye'mizin düştüğü durumu fırsat bilerek işgal edenleri hain olarak görürüz.

- Geçiniz bunları ordularımıza neden haince saldırdığının cevabını veriniz.

- Biz ordunuza haince saldırmadık, topraklarımızdan atmak için hücum ettik. Sayıca sizin yarınız bile olmayacak kadar az bir askerle ordunuza saldırdık.

- Sizin sayınız bizden az değildi.

- Reis bey, siz İtalyanlar elli bin askerle geldiniz oysa bizim üç bin Osmanlı askerimiz ve on beş bin kadar da yerli Araplardan oluşan birlikten başka kuvvetimiz yoktur. Askerimiz kadar silahımız yoktu. Topu topu dört yüz tüfekle saldırdık size.

- O tüfekler şimdi nerede?

- Meraklanmayın geri çekilirken şehit olanlar ve esir düşenler sırf tüfeklerin sizlerin eline geçmemesi için canlarını ortaya koydular. Size yemin ederim ki en kısa müddet zarfında o namlular yeniden üzerine çevrilecektir. Sizi bu topraklardan atıncaya kadar da o tüfekler susmayacaktır.

Albay Torelli'nin canı sıkıldı. Kendilerinin yarısı kadar olmayan adamlardaki ümit ışığının onda biri kendi askerlerinde olsa; değil Trablusgarp, bütün Afrika İtalyanların olurdu. Bu çaresiz subay ne kadar da kendinden emin ve rahattı. Birkaç dakika sonra öldürüleceğini umursamadan ne kadar rahat konuşuyordu.

Mehmed Paşa, yılların yorgunluğunu daha bir hissetti. Kendini salıverse olduğu yere yığılıp kalacaktı belki, ama yıkılmamalıydı. Osmanlı terbiyesi izzetle ölmeyi zilletle yaşamaya tercih ederdi. Sürekli: "Ya Rabbi bana kuvvet ver. Kuvvet ver de beni bu kâfirler karşısında acınacak hâle düşürme. Biz buraya memleketimizi korumaya geldik. Senin ezanın dinmesin, sana inanlar yurtlarından edilmesin diye geldik. Ya

Rabbi, senden bu gözlerin zaferi görmesini dilerim. Yok, zafer görmek nasip değilse şehadetimi talep ederim.” diye dua ediyordu.

- Askerlerinizin az olduğunu söylediniz, bir de tüfekler için asker kaybettiniz demek.

- Hücumda on beş şehit verdik, mahkemeniz de şimdiye kadar otuz beş askerimi katletti.

Mahkeme başkanı hissettirmeden gazetecilere baktı. Onların her denileni yazdıklarını fark edince birden öfkeleni ve yüksek sesle:

- Divan-ı Harp’e hakaret edemezsiniz. O haydutlar yargılandılar ve mahkememizin kararı gereğince idam edildiler.

Dakikalarca sakin bir şekilde duran Ahmed Alaaddin Bey, sımsıkı bir şekilde bağlı ellerini yumruk yapıp sıktı. Yüzü kıpkırmızı oldu. Kaşlarını çattı. Kirlenmiş yüzünde öfke belirdi. Mahkeme heyetinin üzerine yürüdü. Hemen nöbetçi askerler, kollarından yakaladılar. Elleri bağlı bir askerin dahi mahkemedekilere zarar vereceğini düşünüyorlardı. Osmanlı subayı haykırdı:

- Şehitlerime haydut diyemezsin!

Corro Torelli hiç böyle bir tepki beklemiyordu. Birden irkildi. Şaşkınlıktan yanındakilere bakındı. Sudan çıkmış balık gibi şaşkınlık içinde bir çıkış yolu bulmaya çalıştı. Nöbetçilerin kollarından tuttukları bu adam, tek başına bütün heyeti çaresiz bırakmıştı. Mahkemedeki otoritesinin kaybolacağından endişe etti. Hemen bu haddini bilmeze bir ders vermeliydi.

- Bana burada haydutları savunma subay!

- Ölmüş insanlara ancak alçaklar hakaret eder reis bey.

Ahmed Alaaddin Bey, İtalyanın cevap vermesine mahal vermeden sözlerine devam etti.

- Ne benim askerlerimden bir teki ne de gönüllü birliğindeki Araplardan biri size hiçbir vakit tabi olmadı. Ne hakla bu direnişçilere hakaret edersiniz.

- Bunlar boş laflar. Bana inandıramayacağınız palavralar. Arapların sizin yanınızda olduğunu da nereden çıkardınız? İki yüz tane kabile reisi gelip İtalyan hükümetine bağlılıklarını bildirdiler.

- Evet iki yüz Yahudi dilenci size tabi oldu.

- ...

- Sizde o Yahudileri birer reis kılığına soktunuz. İncir ağacından ok-

lava olmaz reis bey o dilencilerle kendinizden başkasını kandıramazsınız. Biz zaten sizlerin hainliğine alışmış bir milletiz. O düzenbazlarla işbirliği yapmak belki siz Avrupalılar için bir şey ifade eder ama biz Müslümanlar için hiçbir şey ifade etmez. Sizi Allah'a havale ediyorum.

Fransız gazeteci birden başını kaldırdı ve Ahmed Alaaddin Bey'e baktı. Diğeri alelacele yazmaya devam ediyordu. Albay kravatını biraz gevşetti. Trablusgarp sığağında kravat takmanın Avrupa medeniliğinin bir gereği olduğunu düşündü. Yakasının terden ıslandığını da o vakit fark etti. Boğazında kravatıyla sinekkaydı tıraşıyla o Avrupa'nın gelişmişliğini şu Arap kıyafetli sakallı adamlar ise geri kalmışlığı ne kadar güzel gösteriyordu. Bir an karşıdakilerin kendi kadar terlemediğini fark etti. Gazetecilere dönerek:

- Bütün bunlar yalan ve iftira. Ben burada İtalyan hükümetini temsil ediyorum. Bu haydutların dediklerine aldırış etmeyiniz lütfen.

Paniklemesi gazetecilerin dikkatinden kaçmamıştı. Mahkeme başkanı hesap verir gibi konuşuyordu. Corla Torelli, Osmanlı askerlerine seslenerek:

- Mahkememiz sizin hakaretlerinizi daha fazla dinleyecek değil. Sadece sorduğum sorulara cevap verin. Gereksiz gevezelik istemiyorum. 26 Ekim 1911'de İtalyan askerlerine saldıranlar arasında bulundunuz mu?

- O harekâtı bizzat kumanda ettim.

- Peki ya yanınızdakiler?

- Onlar da katıldılar. Hem oğlum hem de babam birliğimiz içinde görev aldılar.

- Trablus yerlilerini İtalyanlara karşı kışkırttınız mı?

- Trablus halkı Osmanlı vatandaşıdır. Bütün Osmanlı vatandaşları da ülkelerini korumak için Halife Hazretleri için savaşıyor. Ben de onlar içinden gönüllü olanları silahaltına aldım.

Mehmed Abdullah, etrafına bakındı. Babasının elleri bağlı olmasa mahkemedeki üç hâkimi de içerdeki on askeri de tek başına yere sererdi. "Zavallı babam, elleri ayakları bağlı bir aslan gibi" diye düşündü. Babasını böyle görmek çocuk ruhunu incitiyordu. Oysa Osmanlı üniforması ona ne kadar da yakışırdı. Babasına duyduğu hayranlıkla gelmişti Trablusgarp'a. Babasının emrinde bir asker olmak her şeye bedeldi onun için. Bir de bu topraklardan işgalcileri atabilseler dünyalar onun olacaktı.

Konuşulanlar İtalyanca olduğundan bir şey anlamıyordu, ancak yaşanlardan kötü şeyler olacağını anlıyordu. Belki başlarına türlü belalar gelecekti ama o bir Müslüman'dı, Osmanlı askeriydi, dik durmalı kâfir karşısında asla eğilmemeliydi. İtalyan hâkim bağırarak konuşuyor ağzından tükürükler saçıyordu. Teri üniformasının dışına çıkmıştı. Babası kaynayıp duran bir kazanın başında sakince duruyordu. Karşidaki; kasılmış çehresi, çatılmış kaşları, kızarmış yanaklarıyla öfkesini gösteriyor babası ise Allah'a inanan bir ruhun dinginliği içinde cevap veriyordu.

Yüzünde tebessüm vardı. Babasının dediklerinden bir şey anlamasa da hayranlıkla onu dinliyordu. Bundan keyif bile alıyordu. Bir de yüzüne konan sinekleri kovabilse keyfine diyecek yoktu ama sımsıkı bağlı elleriyle dudaklarına, burnuna konan sinekleri kovmak zor oluyordu. Ellerine baktı, çoktan uyuşmuşlardı, morardıklarını fark etti. Dedesinin sararmış yüzünü görünce üzüldü. Dedesinin mirliva üniformasıyla onu kucığına alıp çektiirdiği fotoğrafı hatırladı. Fotoğrafın ne zaman çekildiğini hatırlamıyordu ama orada Osmanlı azametiyle duran dedesinin vakarı çok hoşuna giderdi. Oysa şimdi ne kadar yorgun ve bitkindi. "Canım dedeciğim, vatanımızı korumak için yaşına aldırış etmeden geldi ve babamın birliğine katıldı." diye düşündü.

Carlo Torelli tükürükler saçarak konuşmasını sürdürdü:

- Yani son sözlerinizde halkı İtalyan Hükümetine karşı kışkırttığınızı kabul ediyorsunuz demek. Bu çok büyük bir suç... Başka söyleyeceğiniz bir şey var mı?

- Hayır.

- Diğerlerinin söyleyecekleri bir şey var mı, devince Ahmed Alaaddin Bey mütebessim yüzüyle önce babasına sonra oğluna baktı.

- Baba sizin diyeceğini bir şey olup olmadığını soruyor.

- Ne diyeceğimiz olsun oğul. Allah milletimize, padişah efendimize zeval vermesin. Zafer tuğla tuğla örülen bir anıt gibidir. Bir tuğlalık katkımız olmuşsa ne mutlu bize.

- Senin diyeceğin bir şey var mı Mehmed Abdullah?

- Yok baba. Allah her daim devletimizin yardımcısı olsun.

Ahmed Alaaddin Bey oğluna bakarken yüzünde buruk bir tebessüm belirdi. Gözleri doldu, ama oğluna göstermemek için hemen başını çevirdi:

- Başka söyleyeceğimiz bir şey yok.

Albay Torelli, şu mahkemede bir şu mahkûmlardan bir de sineklerden rahatsızdı. Avrupa'nın medeni bir subayı olarak yaşadıklarının zorluğunu gazetecilere göstermek istercesine el ve yüz mimikleri yapsa da gazeteciler orali olmadı.

İki yanında oturan hâkimlere dönerek fısıltı hâlinde onlarla bir şeyler konuştu.

Mahkeme kâtibi yüksek sesle “Karar...” dedi.

Torelli hiçbir kararını açıklarken ayağa kalmamıştı ama gazetecilerden utandığından koca göbeğiyle güç bela ayağa kalktı: “Mahkememiz sanıkların muhakemesini yapmış, İtalyan askerleriyle savaşan gerillalardan olduklarını anlamıştır. Bununla beraber, İtalyan askerlerine yaptıkları saldırıdan dolayı savaş esiri olarak değerlendirilemeyeceklerine karar vererek sanıkların üçünü de idam cezasına çarptırmıştır.”

Ahmed Alaaddin Bey, Mehmed Paşa ve Mehmed Abdullah; duvarın dibinde dağ başında çam ağacının sessizliği içinde bekliyorlardı. İdam kararını duyunca tebessüm ettiler. Kirli yüzlerinde dişlerinin beyazlığı görüldü, gözlerinde şehadete bir yol bulmanın sevinci...

Ahmed Alaaddin Bey: “Padişahım çok yaşa. Devlet-i Aliyye çok yaşa!” diye haykırdı. Mahkeme başından beri sessizce duran Mehmed Paşa yaşlı bir aslan gibi kükredi: “Allahu ekber, Allahu ekber!” Mehmed Abdullah sessiz kaldı.

Torelli, sanıklara daha ağır bir ceza veremezdi, ama onlar tebessüm ediyorlardı. Kızdı: “Hüküm derhal infaz edilecektir. Askerler mahkûmları dışarı çıkartın.”

Altı asker üç Osmanlı'nın kollarına bir yengeç gibi sarıldılar. Başkâtip alelacele mahkûmlarla birlikte çıktı.

Gazeteciler ellerindeki defterleri bir kenara bıraktılar. Bu asil askerler için ayağa kalktılar, şapkalarını ellerine alarak selam durdular. En çok da küçük askerinin idam edilecek olmasına üzülmüşlerdi.

Mahkeme barakasının yanındaki meydandan silah sesleri duyuldu. Ardından barut ve kan kokusu...

Başkâtip mağrur bir ifade ile mahkeme barakasından içeri girdi:

- Adalet yerini buldu.

Torelli gülümsedi. Az önce mahkûmların yüzüne yakışan tebessüm onun yüzünde daha bir iğreti duruyordu.

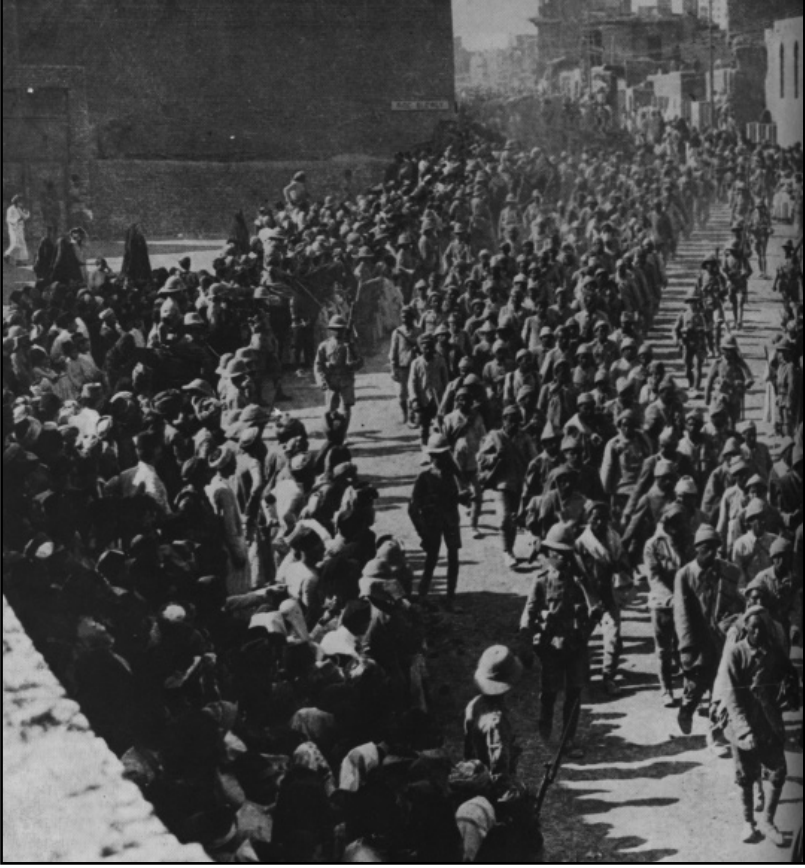
Gazetecilerden biri, diğerinin kulağına eğildi:

- Sapsarı dişlerinin kiri avını yiyen bir vahşi hayvanın dişleri gibi.
- Haydi gidelim.

İki gazeteci Torelli ile göz göze gelmeden mahkemeden ayrıldılar. Kapıdan çıkarken insanlıklarından utanarak yere tükürdüler.

Torelli rahatlamıştı. Nöbetçilere seslendi:

- Diğer mahkûmları getirin!

Osmanlı askerlerinin İngilizlerin gözetiminde
Kudüs'ten çıkartılışı (1917)

KUDÜS'TE BİR ONBAŞI HASAN

“Allah’ım, bu Mescid-i Aksa.” dedi ve birdenbire durdu. Donmuş gibi kımıldamadan bekliyordu. Gözlerini iyice açtı. Sanki gördüğüne emin olmak ister gibi şaşkın ve ürkek bir şekilde yeniden baktı.

Maket müzesini gezerken böyle aniden duruvermişti. Az önce torununa “Bütün Türkiye’yi gezmiş gibi oldum.” diyen adamın birden rengi attı. Alnında yılların çizdiği vadilere ter birikivermiş, yaşlılığı daha da belirginleşivermişti. Gezinti yolunun Haliç’e bakan tarafında bekliyorlardı. Küçük çocuk, olanlara bir mana vermeye çalışıyordu.

Az evvel:

- Of be, dede burası çok büyük değilmiş gibi görünüyor ama yürümekten bir hâl oldum, diyen torununa.

- Hadi bakalım sen gençsin, sen de sızlanırsan ben ne yapayım? Bak şu kenardan ilerleyip oradan Boğaz Köprüsü’nden Rumeli Hisarı’nın kenarından geri döneriz, hem böyle Boğaz Köprüsü’nü rahatça geçme fırsatını nerede bulacaksın, diyen neşeli adam gitmiş, yerine acı bir haberle yıkılmış bir insan gelmişti.

Dudaklarındaki gülümseme, yüzündeki neşe, sesindeki sevinç Haliç’teki bir martının kanadına takılıp gitmişti sanki. Sesi titremeye başladı. Ardından, sıtmalı bir hasta gibi titreyen eli ile bir yeri gösterdi:

- İşte burada görmüştüm Mehmet. İşte burada, o avluda, dedi.

Mescid-i Aksa maketindeki bir yeri gösteriyordu. Buğulu gözleri ve hüzünlü sesiyle tekrarlardı: “İşte, işte burada görmüştüm.” Gözleri dolmaya başladı.

Mehmet dedesinin bir ayıp gibi saklamaya çalıştığı gözyaşlarına bir mana veremeden garip garip bir makete, bir dedesine baktı. Dedesi ağlıyordu. Kayaların arasından kaynayıp sızan pınar misali usulca göz pınarlarından bir yol bulup yanağına, oradan da bembeyaz sakalları-

na akıyordu. Mendilini çıkarmayı bile düşünmeden makette gösterdiği yere dalıp gitmişti. Ne bir hıçkırık ne de bir ağıt duyuluyordu. Tek bir söz söylemiyordu. Dayandığı bastona sımsıkı tutunuyor, öylece makete bakıyordu.

Mehmet masumca “Dede ne oldu?” diye seslendi.

Dedesini duymuyordu. Sanki farklı bir âleme dalmıştı. Mehmet biraz daha bekledi. Ardından dedesinin kolundan çekiştirildi.

- Dede, iyi misin, neyin var, birden ne oldu, dedi. Elinde tuttuğu kâğıt mendili ona uzatırken sorularını tekrarladı. İhtiyar adam kendini toparlamaya çalışıyordu. Derin bir iç çekti. Yaşlı gözlerle makete bakıyordu. Sonra torununa döndü, gözlerindeki yaşlara aldirmeden kendini zorlayarak gülümsemeye çalıştı. Yapamadı. Derin bir “of” çekti. Toroslardan Çukurova’ya inen poyraz gibi bir of...

- Bu maket, beni otuz iki yıl önceye götürdü yavrum, dedi.
- N’oldu dede hiçbir şey anlamadım.

İhtiyar adam torununun verdiği mendille gözyaşlarını silerken mırıldanıyordu:

- Vay be yıllar nasıl da akıp gitmiş. Mescid-i Aksa’ya layık olamayanlar bugün onun maketiyle avunmak zorunda.

Mehmet dedesinin ne anlattığını, neden birden donup kaldığını, neden dalıp gittiğini, neden üzülüp neden ağladığını anlamaya çalıştı bir süre.

- Dede ne olduğunu hâlâ anlatmadın?
- Otur şuraya da anlatayım oğlum.

Dede bastonun da yardımıyla yavaşça çömeldi ve ikisi de Mescid-i Aksa maketinin tam karşısına oturdular. Dede söze başladı.

- Otuz iki yıl önceydi, sene 1972. O zamanlar genç bir gazeteci idim. Baban filan o zamanlar senin yaşlarındaydı.

- Peki, ne oldu 1972’de?

- Türkiye’den bazı siyasilere ve işadamları İsrail’e resmi ziyarette bulunuyorlardı. Bizim görevimiz de gazeteci olarak gelişmeleri izlemektir. Babanı, amcanı ve babaanneni, babamların yanına bıraktım. Hatta rahmetli babam: ‘Şu oğlan da adam gibi bir iş bulamadı. Hem kendini rezil ediyor, hem de çoluk çocuğunu.’ derdi. İsrail ziyareti dört gün sürecekti. Bir sıcak mayıs akşamı İsrail’e vardık. Önce Filistin tarafıyla ardından da İsraililerle resmi temaslar oldu. Her ziyarette olduğu gibi

sıradan bir işti anlayacağın.

- Peki sonra?

- Ziyaretin dördüncü günü bize İsrail'in tarihî ve turistik yerlerini gezdirmeye başladılar, ben en çok Kudüs'ü ve Mescid-i Aksa'yı merak ediyordum. Hava çok sıcaktı. Kan ter içinde kalmıştım. Kafile olarak Mescid-i Aksa'ya vardık. Çok heyecanlanmıştım. Elimdeki fotoğraf makinesini doğrultup fotoğraf çekmek istedim, ellerimin titrediğini fark ettim. Şu gördüğün merdivenlerden yukarı çıktık. Üstteki avluya on iki bin şamdanlı avlu diyorlar. Osmanlı'nın büyük sultanı Yavuz Sultan Selim Han, Kudüs'ü fethedince bu avluda on iki bin şamdan mum yaktırmış. Koca Osmanlı ordusu yatsı namazını o mumların ışığında kılmışlar. Adı oradan geliyor.

- Bize öğretmenimiz Kudüs'ü Osmanlıların 1516'da fethettiklerini söylemişti.

- Evet, aferin sana.

- Mescid-i Aksa'da ne oldu dede?

Dede derin bir iç geçirdi. Bir süre makete baktı. Ağlamaklı bir sesle:

- Sonra o bahsettiğim avlunun kenarında biri dikkatimi çekti. Doksan yaşlarında bir adam... Üzerinde kendinden daha yaşlı bir asker elbisesi; her yanı yama içinde, hatta bazı yamaların bile tekrar yamanmış olduğu bir elbise... Başında bir enveriye, orada ayakta bekliyordu. İki metreye yakın boyu ile yaşlı olmasına rağmen ihtişamlı bir duruşu vardı. Şaşırmıştım.

- Peki kimmiş o.

- Bende aynı şeyi merak etim. Acaba bu adam bu sıcakta güneş altında neden dikilip duruyor dedim içimden. Bizi gezdiren İsrail heyetindeki rehber bu adamın kim olduğunu sordum. Rehber, 'Ben kendimi bildim bileli bu adam her gün buraya gelir. Akşama kadar burada bekler. Ne kimseyi dinler, ne de kimseyle konuşur. Sadece bekler, delinin teki herhalde.' dedi. O deli diyordu, bense kim olduğunu ve neden bu sıcakta burada beklediğini merak etmeye başladım. Gazeteciliğin verdiği ilginç olan her şeyle ilgilenme duygusu ile yanına gittim. Bembeyaz sakallı, kafasında eski bir kalpak, üzerinde yer yer yamalı, eskiliğinden rengi bile belirsiz, ama tertemiz bir elbise vardı. Elbisesi, eski askeri üniformalara benziyordu.

- Sonra ne oldu dede?

- Konuşmakla konuşmamak arasında kararsız kaldım. Daha sonra iyice yanına yaklaştım. Yanına yaklaştığımı fark etti, ama kımıldamadı. 'Selamün aleyküm baba.' dedim. Başını biraz bana doğru çevirdi, durakladı ve titrek bir sesle 'Aleyküm selam oğul.' dedi. Birden aman Allah'ım dedim. İçim titredi. Bu bir Türk'tü. Anadolu'dan binlerce kilometre ötede bu yetim topraklarda bir Türk...

- Hayırdır baba sen kimsin, burada ne yapıyorsun dedim. 'Ben' dedi titreyen bir sesle. 'Ben, Osmanlı Ordusu, Yirminci Kolordu, Otuz Altıncı Tabur, Sekizinci Bölük, On Birinci Ağır Makineli Tüfek Takımı Komutanı Onbaşı Hasan'ım.' Sesinde titreme kalmamıştı. Genç bir askerin tekmil vermesi gibi tekrarladı: 'Ben Osmanlı Sekizinci Bölük, On Birinci Ağır Makineli Tüfek Takımı Komutanı Onbaşı Hasan'ım. Bizim bölük Cihan Harbi'nde Kanal Cephesi'nden İngiliz'e saldırdı. Koca Osmanlı Ordusu cephelerde, elde yok avuçta yok savaşıyorduk. Canım ordu Kanal'da mağlup oldu. Artık geri çekilmek gerekli idi. Ata yadigârı topraklar bir bir elden gidiyordu. İngiliz gâvuru sonra Kudüs'e dayandı. Daha sonra da şehri işgal ettiler.' Bizim bölük de Kudüs'te artçı bölük olarak bırakıldı dedi.

- Peki, artçı bölük ne demek dede.

- Osmanlılar, İngiliz girinceye kadar geçen zaman içinde mübarek belde yağmalanmasın diye oraya bir artçı bölük bırakır. Eskiden bir kenti ele geçiren devlet, asayiş görevi yapan yenik ordu askerlerine esir muamelesi yapmazmış. Zaten İngilizler de Kudüs'ü işgal ettikleri zaman halk çok tepki göstermesin diye küçük bir Osmanlı birliğinin şehirde kalmasını istemişler. Ordudan artakalan bu birliğe artçı bölük denir.

- Daha sonra ne oldu?

- Sözlerine devam etti. "Biz Kudüs'te artçı bölük olarak elli üç kişiydik. Mütarekeden (Mondros Ateşkes Antlaşması) sonra Devlet-i Aliye-i Osmaniye'nin ordusunun terhis edildiği haberi geldi. Başımızda kolağamız (yüzbaşı) vardı. Bizi bir kenara çekti. 'Aslanlarım, Devlet-i Aliye müşkül vaziyettedir. Şanlı ordumuzu terhis ediyorlar, beni İstanbul'a çağırıyorlar. Gitmem gerek, gitmezsem mütareke emrini çiğnemiş sayılırım. Emre itaatsizlik etmiş olurum. İcinizden isteyen memleketine geri dönebilir, ama beni dinlerseniz sizden tek isteğim var. Kudüs bize Sultan Selim Han Hazretleri'nin yadigârıdır. Siz burada nöbeti sürdürün. Sonra halk, Osmanlı da gitti, bundan sonra bizim hâlimiz nice olur, demesin. Fahri Kâinat Efendimiz'in ilk kıblesini Osmanlı da terk ederse elin gâvuruna bayramdır. Siz, İslam'ın şerefini, Osmanlı'nın şanını

ayaklar altına aldırmayım.' dedi.

Bölüğümüzün hepsi Kudüs'te kaldı. Aman dedik halk Osmanlı gitti, demesin. Mescid-i Aksa dört asır sonra ağlamasın. Nebiler Sultanı incinmesin. Alem-i İslam hüzne gark olmasın. Sonra yıllar geçti, uzun ama bir anda bitiveren yıllar. Bölükteki arkadaşlar teker teker Cenab-ı Hakk'ın rahmetine kavuştular. Düşman değil de yıllar bölümümüzü biçti geçti. Bir ben kaldım buralarda. Bir ben, koca Kudüs'te bir Onbaşı Hasan." dedi.

Onbaşı Hasan'ı dinledikçe gözlerim doldu. Onunsa alınından akan terler gözyaşlarına karışıyor, kırış kırış olmuş yüzünde gözyaşlarının izi parlıyordu. Konuşmaya devam etti: 'Sana bir emanet var oğul, nice yıldır saklarım. Emaneti yerine teslim eden mi?' Elbette dedim. 'Oğul Anadolu'ya döneceksin değil mi?' diye sordu. Evet dedim. Sanki Türkiye'ye haber göndermek için bir Türk bekliyordu. 'Öyleyse senden bir arzum vardır, Anadolu'ya vardığında yolun Tokat sancağına düşerse Mescid-i Aksa'ya beni nöbetçi bırakıp burayı bana emanet eden kolağam Mustafa kumandanımın yanına git. Ellerinden benim için öp ve de ki: 'Kudüs'ü bekleyen 11. Makineli Takım Komutanı İğdirli Onbaşı Hasan o günden bu yana bıraktığın yerde nöbetinin başındadır. Nöbetini terk etmedi, tekmili tamamdır kumandanım. Onbaşı Hasan hayır dualarınızı beklemektedir de.' Tamam, amca dedim. Bir yandan gözyaşlarımı gizlemeye çalışıyorum, bir yandan da dediklerini not almaya çalışıyordum.

Sonra bana nereden geldiğimi sordu. İstanbul dedim. Birden gülümsedi: 'İstanbul, yani payitahttan (başkent) geliyorsun. Osmanlı'nın hâli nicedir?' dedi. Sustum. Koca Osmanlı'nın yıkıldığını ve o muhteşem devletin kala kala yüzde dördünün elimizde kaldığını, onu da bize çok görüp almaya çalıştıklarını, ölüm kalım savaşlarımızı, Anadolu'da İngiliz'in, Ermeni'nin, Rum'un, Fransız'ın yaptıklarını söylemedim, söyleyemedim, söyleyemedim. Diyemedim ki biz sizin gibi ayağa kalkamadık, ayağa kalktığımız vakit cihanı titretemedik. Olduğumuz yerde kalakaldık. Dün sizden medeniyet öğrenenler, bugün bize medeniyet öğretiyor diyemedim. İyi dedim sadece, devletimiz iyi. O da bana 'Devlet madem iyi de neden şu kâfirinden Kudüs'ü kurtarmaya gelmez?' diye sordu. Ne diyeceğimi bilemedim. Osmanlının artık sadece tarih kitaplarına hapsedildiğini söyleyip de kalbini incitmeye gönlüm razı olmadı, kıyamadım. Sadece, gelecek dedim. Bir gün gelecek. Nasırlı ellerine sarıldım sonra öptüm öptüm. Allah'a emanet ol baba dedim. 'Sağ olası oğul Anadolu'ya selam götür. Bizim için dünya gözü ile o mübarek yer-

leri görmek zor. Var sen selam götür tanıdık tanımadık herkese, selam götür Devlet-i Aliye'ye, dedi.

- Daha sonra ne oldu dede?

- Kafıleye geri döndüm. Şok olmuşum. Sanki bütün tarihimiz canlanmış karşıma dikilmişti. Kaçırılan fırsatlar, yapılmayanlar, yapılamayanlar, yaptırılmayan her şey beynime bir balyoz gibi iniyordu. Kudüs'te canım devletin bir askeri nöbet tutuyordu. O yaşında bir cihan devletinin vakarı ile dimdik duruyordu. Oradaki rehberle durumu anlattım, inanmadı. Ona adresimi verdim, bu askeri takip etmesini bir şey olursa bana mutlaka haber vermesini istedim.

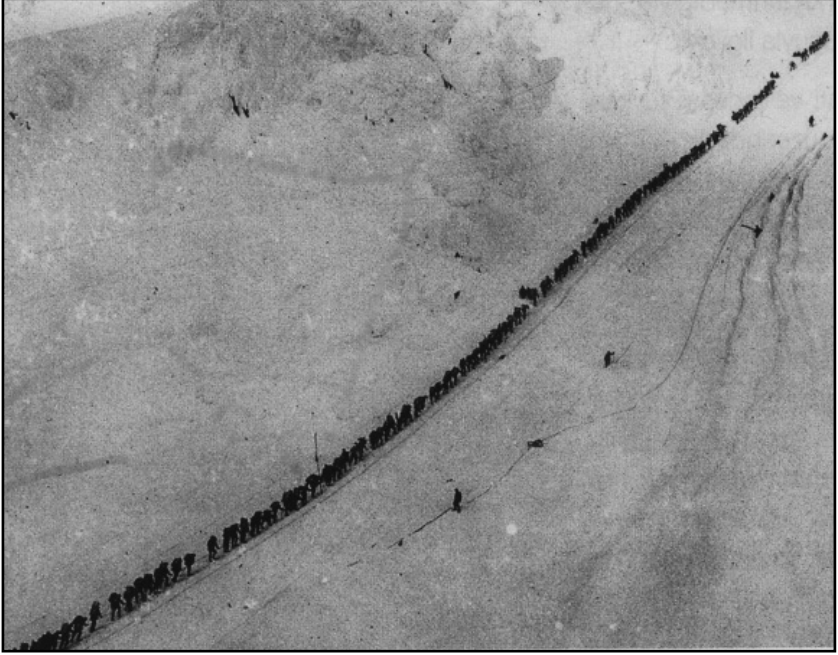
- Türkiye'ye gelince ne oldu?

- Onbaşı Hasan'a verdiğim sözü yerine getirmem gerekiyordu. Tokat'a gittim. Uzun uğraşlardan sonra askeri kayıtlardan Kolağası Mustafa Efendinin kayıtlarını buldum.

- Kendisini bulabildin mi?

- Öleli yıllar olmuştu. Sözümü yerine getirememiştim anlayacağın. Ardından yıllar birbirini kovaladı. 1982'de bir gün ajansta çalışırken arkadaşlar İsrail'den bir telgrafım olduğunu söylediler. Allah Allah benim İsrail'le ne işim olur dedim içimden. Telgrafa baktım İsraili rehberden gelmişti.

Telgraf tek cümle idi: "Mescid-i Aksa'yı bekleyen son Osmanlı askeri bu gün öldü."

Sarıkamış'a doğru askerin birerli kolda yürüyüşü (1914)

KURŞUNA DİZİN

Upuzun bir ayazın savurduğu kar, haftalardır tıraş olamayan askerlerin kirli sakallarına bir zank gibi yapışıyordu. Sarıkamış, Rusların elindeydi. Bir an önce Sarıkamış'ı kuşatmak, kurtarmak ve oradan da daha ilerlere ulaşmak gerekiyordu. Bir hayal denizinde gerçeklerin acımasızlığına aldırılmadan yüzmekti bunun adı. Bir meçhule sıkılan kurşun, hedefi belirsiz bir mavzer, Allahuekber Dağları'na atılan adım...

Genç komutana göre, Ruslara karşı kazanılan geçici zaferler büyük zaferin ayak sesleriydi. Asırlardır Osmanlı'ya Doğu'da doğrulan namlu, Rusya, Kırım'ı alan Karadeniz'i saran Rusya, tarih sahnesinden silinebilirdi ve bu büyük muzafferiyeti kendisi gerçekleştirebilirdi.

Sarıkamış harekâtına girişmeden evvel misafir oldukları köy ağasının sözleri geldi komutanın hatırına: "Paşa hazretleri duydum ki Sarıkamış üzerine sefere çıkmak murad etmişsiniz, her şey hesaplanmış; lakin nazar-ı dikkatinizden kaçan bir şey var o da soğuk ve kış." Ne kadar da sinirlenmişti: "Askerin maneviyatını bozuyorsunuz. Burada misafiriniz olmasaydım. Şimdi sizi vurmam gerekirdi." Ağa ise yılların zihnine işlediği acıları tecrübe diye saklıyor ve heyecanlı komutana: "Keşke askerimiz kırılmasın da beni öldürün paşam. Çünkü bu günler sayılı günlerdir. Bu zamanda bu dağlardan insan değil kuş bile geçmez." demişti. İhtiyar köylü haklıydı belki ama yapacak bir şey yoktu, ani bir saldırıyla Ruslar şaşırtılmalı ve mağlup edilmeliydi. Askerin ayağında çarığı, sırtında paltosu olmasa da Rusları vurabilirdi, Sarıkamış'ta tepelerine inip mağlup ettikten sonra mahvetmemek işten bile değildi. Ne kadar güzel bir plan yaptığını düşünüyordu Bardız'dan Sarıkamış'a ilerlerken.

Bir de Harp okulundan hocası Hasan İzzet Paşa'dan Erzurum'da iken aldığı telgraf aklına geldi. "... Gerek mevsim ve gerekse kışlık teçhizat, düşünülen harekâtı muvaffakiyetle neticelendirmeye müsait değildir. Harekâtın ilkbahara ertelenmesine yahut daha sınırlı bir alanda yapılmasına müsaade edilmesini arz ederim." diyordu. Ordunun tecrübeli

komutanı harekâtın bahara ertelenmesini istiyordu. Ordunun heyecanlı başkomutanı ise bir an evvel Rusları vurmaya planlıyordu.

Sarıkamış'a yaklaştıkça Ruslarla çatışmalar da başladı. Onuncu Koldu yanlılıkla sürüldüğü Allahuekber Dağları'nda soğğun ve ayazın altında bir orağın buğday başaklarını biçmesi gibi biçildi. Tonlarca yük biniyordu önce ayaklara, sonra acı bir uyuşma ve uyku hissi geliyordu. Önce ayaklar hissizleşiyordu, ardından da bilekler. Bacaklarını dizlerine kadar hissetmedikleri zaman başlıyordu işkence. Hissiz bacaklarla attıkları her adım âdeta yüklerine eklenen yeni bir ağırlık oluyordu.

Eller tutmuyordu. Tüfekler kene gibi yapışuyordu ellere. Mengene gibi sıkın çarıklarının ayaklarını dondurduğunun farkında bile değillerdi. Ya çarığı dahi olmayanlar neylesin. Paçavra sarılı ayaklarla atıyorlardı adımlarını bu meçhul maceraya. Askerleri gayrete getirmek için: "Kazanacağız" deniliyordu. "Az kaldı, Ruslar bizi görünce Tiflis'e kadar kaçacak." deniyordu. "Kafkasya'ya gireceğiz sizi orada büyük nimetler bekliyor." Her adımda bir asker daha karla kaplı toprağa düşüyordu. Her adım tarihe vurulan bir mühür gibi atılıyordu. Vatanın asıl sahipleri, tasdik ediyorlardı vatanın kıymetini. Vatan evladının kıymetini bilmeyenler ise körpe fidanları bile bile sürüyorlardı insafsız soğğun kucağına.

Artık Allahuekber'de yol kaybetmek mümkün değildi. Saatte bir kilometre ancak yürünüyordu. Her adım başı bir şehidin aziz naaşı bir kilometre taşı gibi duruyordu ve sanki arkadan gelenler yollarını kaybetmesin diye onlara kılavuzluk yapıyordu.

Uzaktan kurt ulumaları geliyordu. Her şey bitiyordu bu dağlarda, asker, silah, cephane, umut... Yalnız kurtların sesi çoğalıyordu. Kargalar, şehadet şerbeti içen yiğitlerin gözlerini oyuyor, kurtlar da karınlarını deşiyordu. Manzara içler acısıydı.

Ordu komutanı Hasan İzzet Paşa atıyla cepheyi dolaşuyordu. Bulunduğu mıntıkada kar yok ancak kardan da beter bir kuru soğuk vardı. Eli, cebinde kalmış bir parça peksimete değdi, çıkardı, ağzına götürdüğü sırada soğukta yürümeye çalışan askerlerle göz göze geldi. Günlerdir bir öğün buğday kavurgasıyla doymaya ve yürümeye çalışan yiğitlerin bakışı paşayı derinden sarstı. Ağzına götürdüğü peksimeti yere fırlattı. Askerler, paşa yanlarında iken peksimeti almaya utandılar o gidince de el kadar peksimeti birkaç parçaya bölüp yediler.

Enver Paşa bir türlü istenilen neticenin alınamamasından dolayı

endişeli ve öfkeliydi. Avcı hatlarını gezerken bir ağaç altında genç bir Osmanlı askerini gördü. Yaşı on yedi idi, ama yüzündeki yorgunluk onu on beş yaş büyük gösteriyordu. Paşa tabancasını çıkarttı ve ağaç altında oturan gence doğrulttu.

- Sen kimsin asker?

Asker ağır hareketlerle yerinden doğruldu. Ayakta durmaya mecali yoktu.

- 87. Alay 8. Bölük'ten er İstanbullu Mahmud oğlu Mehmed kumandanım.

- Burada ne yapıyorsun.

- Bölüğümüz Çerkesköy'e hücum emri aldı, çatışmalarda çok şehit verdik. Bölük dağıldı, birbirimizi kaybettik. Ben de bölüğümü arıyorum.

- Hayır sen bölüğü aramıyorsun cepheden kaçırıyorsun.

- Kumandanım...

- Daha fazla konuşma, ellerini havaya kaldır, önümüze düş.

Genç asker ayakta durmakta zorlanıyordu. Dalından ha koptu ha kopacak bir yaprak gibi titredi. Ellerini havaya kaldırdı. Paşanın bir adamı genç askerin silahını aldı. Düşe kalka önden yürüdü. Karargâha vardıklarında paşanın emri kesindi,

- Bunu kaçarken tuttum, kurşuna dizilecek, dedi ardından kendi çadırına çekildi.

Karargâhtaki diğer subaylar bu çelimsiz, boynu bükük çocuğa uzun uzun baktılar. Bir tanesi:

- Çocuk sen kimsin, diye sorunca paşaya verdiği cevabı tekrarladı.

- Bölüğümü bulmaya çalışıyorum. Dün gecedan beri yürüyorum, artık ayaklarımda mecal kalmadı. Bir ağacın altında dinlenmeye çekildim, kumandanım beni kaçak diye buraya getirdi.

Subaylardan Albay Arif Bey: "Galiba ben bu çocuğu tanıyorum." deyip yanına gitti:

- Oğlum sen hiç İstanbul'da bulundun mu?

- Üsküdarlıyım kumandanım,

- Orada ne tahsili gördün,

- Harp Okulu'nda son sınıfta idim. Harp başlayınca cepheye geldik.

- Beni hatırladın mı?

Son soru üzerine saatlerdir boynu bükük, gözü yerde olan asker başını kaldırdı. Evet oydu.

- Hocam...

- Evet benim Mehmed.

- Hesap dersi hocamız Albay Arif Bey'siniz.

Arif Bey'in de Mehmed'in de belki de ilk defa yüzlerinde tebessüm belirdi. Zamanın bile donduğu bu yerde kaskatı kesilen yüzlerde, soğuktan morarmış dudaklarda bir tebessüm belirdi. Aylar sonra gelen bir sıcaklık gibi içten bir tebessüm.

Genç askerın korkusu gitmiş morali yerine gelmişti. Hocası buradaydı nasıl olsa.

- Hocam ben ne olacağım, beni kurşuna mı dizeceksiniz?

Arif Bey'in yüzündeki tebessüm kızgın tavaya düşen bir damla gibi kaybolup gitti.

- Elimden geleni yapmaya çalışacağım, diyebildi.

Diğer komutanların yanına gitti.

Mehmed'in ellerini arkadan bağladılar. Ayaklarını da bir kazığa bağladılar. Başında bir nöbetçi vardı. Tir tir titriyordu. Bir sıtma hastası gibi sara nöbeti gelen biri gibi çaresizce titriyordu. Ayağında altı delik bir potin, üzerinde incecik bir kaput vardı. Acı acı öksürdü. Ciğerleri soğuğa isyan edercesine sökülürcesine öksürüyordu, her öksürükte vücudundan bir parça koptuğunu hissediyordu.

Albay Arif Bey, diğer komutanlara:

- Bu genç Harp Okulu'nda bir vakit talebemdi, kendisi cepheden kaçmak gibi bir haysiyetsizlik gösterecek biri değildir, dedi.

- Ancak albayım, bu çocuğun söylediklerinin doğru olduğunu nereden biliyoruz yalan söylemediği ne malum?

- O simada yalanın izi dahi yok, velev ki yalan söylüyor olsun, cepheden kaçacak bir adam avcı hatlarına doğru, Sarıkamış'a doğru mu kaçarsa yoksa cephenin tam zıt istikametine mi? Unutmayın o delikanlı hepimizden ilerde avcı hatlarında yakalandı. Ortada bir kaçaklık mevzuu varsa bu, ona değil bize daha fazla yakışır.

Son sözler üzerine sessizlik oldu. Gerçekten de genç asker ordunun en ileri avcı hatlarında yakalanmıştı. Kaçacak olsa başka yere giderdi.

Subaylardan biri: "Bu durumu paşa hazretlerine nasıl izah edeceğiz?"

diye sorunca:

- Ona da olanları anlatalım, şimdi emri infaz etmeyelim. Gecenin hayrındansa sabahın şerri evladır. Yarına nasıl olsa öfkesi dinedecektir o vakit konuşuruz.

- Belki bir çatışmadan küçük bir zafer haberi filan gelir de bağışlarız.

Konuşmalardan sonra subaylar da kendi çadırlarına çekildiler.

Karargâhın orta yerinde yakılan ateşin azgın soğuşa para etmeyeceği belliydi. Sabaha kadar ateşe odun yetiştirmeye çalışan erler de bu ateşle ısınılmayacağını farkındaydılar. Ateşle sadece etraf aydınlanıyordu bir de subayların çadırlarındaki mangallara köz yetiştiriliyordu.

Mehmed'in öksürükleri bütün gece sürdü. Nöbetçi Yozgatlı Ali kendi yediklerinin bir kısmını Mehmed'e yedirdi. Üç beş kavurgadan ve az bir sudan başka yemek de yoktu zaten. Yozgatlı Ali mataradaki donmuş suyu bir müddet ateşte ısıtarak çözdü ve ancak içebildiler. Uzun zamandır konuşmayan Mehmed, silah arkadaşına minnettâr gözlerle baktı.

- Allah razı olsun.

- Allah senden de razı olsun kardeş.

- Beni kuşuna dizecekler sen ne diye benimle iâşeni paylaşıyorsun?

- Dost, dostun ekmeğini yer.

- Neden?

- Çünkü vakit dost için ölmek, düşman için dirilmek vakti.

- Hangi dost için?

- Bütün insanlığa gönderilen Peygamber'e dost olmak için, O'nun dostları arasına katılıp, Allah yolunda ölmek için.

- Şehadet düşman eliyle olmaz mı? Kendi dostlarının sıktığı kurşunla şehadete varılır mı?

- Sualinin cevabı yine sendedir. Bu dağlara hangi niyet için geldiysen mükâfat ona göre olacaktır. Varsın kurşun nereden sıkılırsa sıkılsın.

Mehmed bir müddet sustu. Derinden gelen öksürüğü ile yeniden sarıldı. Adını bile bilmediği bu nöbetçinin sözleriyle teselli buldu.

Sarıkamış üzerinde güneş kar kristallerinde parıldarken paşa, çadırından çıktı. Neden bir türlü zafere ulaşamadığını sorguluyordu zihninde. Rusları bir tepelese Kafkaslara girmek, Orta Asya'daki soydaşlarla kavuşmak mümkün olacaktı. Devlet-i Aliyye'nin batıda yitirdiği

topraklar doğuda kazanılabilecekti. Eski muhteşem günlere ulaşılabilirdi. Düşünceler zihninde yankılanırken kendini bekleyen subayları gördü. Aklına dün yakaladığı asker geldi. İlk sözü:

- Dünkü kaçağı kuşuna dizdiniz mi? oldu.

Subaylardan biri anlamazlıktan gelerek:

- Hayır kumandanım, Divan-ı Harb'de yargılanmasını emir buyurmuşsunuz, deyince paşa, daha fazla sinirlendi.

- Ben size, onu kaçarken tuttum, kurşuna dizilecek dedim. Ne Divan-ı Harb'i derhal emrimi yerine getirin.

İki asker Mehmed'in ipe kazığa bağlanmış ellerini çözdüler. Kollarından tutup kaldırdılar. Muhafız bölüğünün önüne getirdiler.

Mehmed'e doğrulan namluların birinin arkasında Yozgatlı Ali vardı. Kumandanın "Nişan al... Ateş!" emrini duymadı bile. Gözlerini kapatıp tetiğe asıldı.

Galiçya Caphesi'nde bir Osmanlı siperi

URFALI MEHMED FAHREDDİN

Gece Galiçya'daki savaşın bütün tarrakasını kesmiş gibiydi. Koca bir siyah yorgan bütün seslerin üzerini örtmüştü. Sabahki yayılım ateşlerin gürültüsünden, bombaların patlamasından, mermi ısıklarından eser kalmamıştı.

63. Makineli Tüfek Bölüğü 1. Takım'dan Urfalı Mustafa oğlu Fahreddin Çavuş sabahtan beri tetikte bekleyen parmağını çekti. Saatlerdir gözü ufukta bir Moskof bekliyordu. Hava kararmıştı, artık Moskoflar da saldırmazlardı. Yanındakine:

- Bilal, ben biraz istirahat edeceğim, sen gözünü ayırmayasın ha. Su uyur, düşman uyumaz, diyerek tembihledi.

Eliyle boynunu iki yana ittirerek kütletti. İki elini ensesinde birbirine kavuşturdu. Tüfeğiyle yan yana uzandı.

Siperde istirahattaki askerler memleketlerinden konuşuyorlardı, harbin nasıl olacağından buradan memleketlerine nasıl döneceklerinden bahsediyorlardı. Tarsuslu Salim atıldı:

- Devlet-i Aliyye bizi buraya getirdiyse nasıl döneceğimizi de bilir elbet. Bizim işimiz bunları düşünmek değildir.

- Haklısın ahretlik bizim orda bir laf vardır, 'Dikmeyince bitmez, dilemeyince olmaz.'

- Vurmayınca tükenmez, Kovmadıkça gitmez bu Moskof, diyerek sohbe katıldı Gümölcinelî Yusuf.

Bir ara sohbetin konusu Fahreddin Çavuş oluverdi.

- Geçen gün bizim çavuş, Moskof'a nasıl da kan kusturdu amma?

- Ben de gördüm. Ormandaki her ağacın altına bir tane Rus serdi.

- Bizim çavuş gibi on tane daha keskin nişancın olsun sırtın yere gelmez evelallah.

Fahreddin Çavuş konuşulanları duyduysa da hiç oralı olmadı. Hayalleri bir gemi misali onu alıyor Urfa'ya ailesinin yanına götürüyor, bıra-

kıp geliyordu. Yine böyle bir hayalde aklına ailesi geldi, hanımı Havva oğlu Necmi ve biricik anası... Ne yapıyorlardı şimdi acaba? Açlar mıydı, açıktalar mıydı? Hanımının kendisini uğurladığı esnadaki bakışları geldi gözlerinin önüne. Bir çift yeşil göze buğu inmişti de kaçırmıştı gözlerini. Ya Necmi ne yapardı acep. Babasının tahtadan yaptığı atını mı sürerdi düşman üzerine.

Hani eve her gelişinde “Babam, babam geldi!” diye evi inleterek kaçıya koşan, sonra oturup babasının kucağına “Baba bana ne getirdin?” diye soran küçükük bir hediye dahi olsa kısacık kollarıyla babasının boynuna sarılan Necmi.

Bir defasında sokakta davullar çalıyordu. Cihad ilan edilmiş asker alımları başlamıştı da babasının kucağında oturan ve dervişler gibi ileri geri sallanan Necmi boyundan büyük bir laf edivermişti: “Baba padişahımız cenk açmış. Davullar onun için çalıyormuş. Askere gidilecekmiş. Gidenler ya gazi ya şehit olacaklarmış. Babacığım sen de onlar gibi ya gazi ya şehit olacak mısın?”

Fahreddin Çavuş beş yaşındaki oğlunu bağrına başmış, tombul kırmızı yanaklarını, lüle lüle saçlarını sevmiş. Uzun kirpiklerin ardından bakan iri simsiyah gözlerin sorduğu suale cevap vermişti:

- He ya. Ben de ya gazi ya şehit olacağım Necmi, demiş sonra oğlunu uzun uzun koklamıştı.

- Mehmedgilin babaları da ya gazi ya şehit olacaklarmış. Karşı komşumuz Ahmed Amca da...

Necmi'ye sorsan şehitliğin de gaziliğin de ne olduğunu bilmezdi. Davulla ilan yapanlardan öğrenmişti bu kelimeleri. Kolsuz, bacaksız eve dönmekti belki gazilik. Bir ömür babasız büyümekti şehitlik. Babasızlık evin direksiz, ocağın dumansız kılmasıydı belki de. Bunu en iyi de Necmilerin kaybolan nesilleri öğrenecekti. Bir de Fahreddin Çavuş bilirdi, babasız büyümenin ne olduğunu. Çabucak büyümenin zorluğunu... Erkeksiz bir ocağın ne güçlüklerle tütürüldüğünü... Babasını hayal meyal hatırlıyordu. Onu ne zaman düşünse uzun çizmeleri olan upuzun adam canlanırdı gözünde. Evin önünde odun kıran, taşı sıksa suyunu çıkararak, yorgunluk bilmeden çalışıp duran, gömleğinin yakasında mendili, mendilinde teri eksik olmayan bir adam: Baba...

Annesi uzun kış gecelerinde, ocağın kıvılcımlarının aydınlattığı küçük odalarında anlatırdı babasını. Plevne Kuşatması'nda günlerce aç kaldığını sonra huruç hareketine çıkıldığını, bu harekât sırasında Os-

manlı ordusu kumandanı Gazi Osman Paşa'nın yaralandığını, babasının yaralı paşayı kurtarmak için onlarca metre sırtında taşıdığını sonra da bir kahpe kurşunla şehit edildiğini dinlerdi annesinden. Anadolu kadını acısını bağrına gömerek anlatırdı bu hikâyeyi. Belki de her anlatışında biraz daha canı yanardı. O da özlerdi evinin direğini, gözyaşlarını oğlu görsün istemezdi. Fahreddin'in saçını okşaya okşaya anlatır öyle uyuturdu. Bir de "Oğul fırsatını bulduğun vakit babanın intikamını Moskof'tan alasin." derdi. Anası arkasından yaşlılıktan titreyen ellerini sallarken ne hissetmişti acep. Babasının emanetiydi anası ve o anasını beş yaşındaki oğluna emanet ederek gelmişti Urfa'dan Galiçya'ya.

Hayallerinden sıyrıldı. Bir an olsun Urfa'ya gidip geri gelmişti. Tekrar Galiçya'da siperde idi. Galiçya, Urfa'ya kaç kilometre uzaktaydı Allah bilir. Buraya gelinceye kadar aylarca yürüdüğünü hatırladı. Ruslarla çarpışan müttefiklere, yardım için gelmişlerdi bu topraklara. Bu topraklar ise daha düne kadar Osmanlı'nındı. Avrupa'da atalarının at sürdürdüğü günleri hatırladı. Mohaç'ı düşündü. Viyana Kuşatmalarını hatırladı. "Hey koca Türk, buraları kaçınıcı defadır kanınla suluyorsun?" diye haykırdı.

Hayallerinden kimsenin haberi olmazdı, kimselere de anlatmazdı. İki ayağını birden uzatıp başını makineli tüfeğe yasladığı zaman: "Ah Necmi de ya gazi ya şehit olmak için gönderdiği babasını özler mi acep?" diye söylendiğini yakınındaki genç teğmen duymuştu.

Siperde başını kaldırmak tehlikeliydi. O yüzden sürünerek siperin gerisindeki ateşin başına geçtiler. Fahreddin Çavuş genç teğmene yardım etti. İkisi de ateşin başında ısınmaya çalıştılar. Galiçya'ya iki haftadır kar yağıyordu, bir de ayaz çıkınca Urfa'da sıcağa alışmış olan Fahreddin Çavuş üşürdü, bütün diğer Anadolu çocukları gibi. Ateşin çitirtisini duymak, turuncu şuleciklerini seyretmek dahi ısıtırdı onları.

Genç Teğmen İsmail Efendi, İstanbullu idi. Fahreddin Çavuş'u gördükçe tarih derslerinde okuduğu ataları aklına gelirdi. Bir Kanuni Sultan Süleyman, bir Merzifonlu Kara Mustafa Paşa canlanırdı gözünde. O gün dayanamadı:

- Fahreddin Çavuş sen çok az konuşuyorsun. Bize bir kırgınlığın mı var?

- Hâşâ kumandanım. Ahlakım böyledir. Çok konuşmaktan hazzetmem.

- Günlerdir başka âlemlere dalıp gidiyorsun. Bedenen buradasın belki

lakin ruhen nerelerdesin bilinmez.

- Ruh bedene hapis değildir kumandanım, arada vatanıma gidip gelirim, dedi.

İsmail Efendi, çavuşun çok konuşmak istemediğini anladığı için üstelemedi. Siperin hemen arka tarafında derme çatma bir yatakhane vardı, nöbetlerini değiştirdiler. Dört saat istirahat hakları vardı. Kar sularını eritmede kullandıkları kapların birinden abdest aldılar. Soğuk havada soğuk suyla abdest alıyorlardı, kollarından buharlar çıkıyordu. Abdestten sonra ateşin başında biraz ısındılar. Boşalan kaba tekrar kar doldurup ateşin yakınına koydular. Yatsı namazını kıldıkları esnada Rus topçusunun gecenin sessizliğini yırtan top atışları başladı.

Gecenin siyahında çıkan alevler kayan bir yıldız hatırlatıyordu. Tek fark bu yıldız çok yakınlarından geçiyordu ve buldukları sipere isabet etse hepsini öldürecek tahrip gücüne sahipti.

Fahreddin Çavuş saman dolu yastığa başını koydu. Üzerine kaputunu çekerken:

- Yahu kumandanım, bu Ruslarda azıcık akıl olsa yatar uyurlar gece yarısı top atışıyla eğlenmezler, dedi ve sağ tarafına dönerek derhal uykuya daldı.

Top atışı saatlerdir fasıllı olarak sürüyordu. Yapılan atışların çoğu hedefini bulmaktan uzaktı. Bazen de nereden geldiği belli olmayan bir serseri mermi gelir, bir Mehmetçiğin hayallerini umutlarını alıp götürürdü.

Dört saat sonra uyandılar, yine makineli tüfeğin başında nöbetlerdi. Üzerlerinde aylardır yaptıkları bir işi yeniden yapmanın rahatlığı, arkadaşlarının sorumluluğunun ağırlığı vardı. Sabah namazı vakti girmişti. Nöbetlerini değiştiler. Teğmen İsmail ile Fahreddin Çavuş abdestlerini aldılar. Çavuş boşalan kaba kar doldurmak için siperin arka tarafına gitti. Tam kar doldurduğu esnada büyük bir gürültü koptu. Serseri bir obüs mermisi canhıraş bir patlama ile siperi darmadağın etti. Patlamanın tesiri ile Fahreddin Çavuş kendini karların arasına savrulmuş buldu. Doğruldu, sipere doğru koşmaya başladı. Arkadaşları perişan bir hâldeydi. Çoğu hemen oracıkta şehadet şerbetini içmişti, Adanalı Ahmed, Tarsuslu Salim, Gümülcineli Yusuf... Gözleri teğmeni aradı. Siperin yıkılan kalaslarının altında buldu genç teğmeni. Teğmen Beşiktaşlı İsmail de şehadet makamına ulaşmıştı.

Yıkıntılar arasından tüfeğini buldu ve haykırdı:

- Mel'un düşman bunu senin yanına komam!

Siperden hızla çıktı. Rus mevzilerine doğru koşuyordu. Ne yapacağını bilmiyordu. Aklında Moskof'un bu cüretinin hesabını sormaktan başka bir şey yoktu. En uçtaki nöbetçilerin bulunduğu yere kadar geldi. Yollar kapanmış, izler kapanmış, dağlara bir sükûnet çömmüştü. Yalnız bir rüzgâr esiyordu, içinde inceden ince ölüm kokusu duyulan bir rüzgâr. Ağaçlar donmuş, kurumayı hatırlayıp da daldan ayrı kalmayı unuttuven yapraklar donmuştu. Her yer ve her şey bir beyaz karanlık içinde sessizce bekliyordu.

Nöbetçi hattını da geçerek alacakaranlıkta yürümeye devam etti. Çalılıkları geçti. Dereye indi ve bir ağacın altına sinerek beklemeye başladı. Etrafta ses seda yoktu. Sadece derenin şırıltısı duyuluyordu. Kâh karların altından kâh açıktan akan derenin melodisi bozuyordu ürperten sessizliği.

Bir süre sonra biraz daha yürümeye karar verdi. Suyu geçti. Ayakları ıslanmıştı, ama o farkında bile değildi. Karların içine yattı. İçindeki yangın üşümesine mani idi. Bir tek çıt duyulmuyordu. Bir tek Rus gözükmüyordu.

“Yüksek bir yerden vaziyete hâkim olmalıyım.” diye düşündü. Tüfeğini sırtına aldı ve ormanın hemen kenarındaki kayalıklara sessizce tırmandı. Bin bir müşkülâtla tepeye çıktı. Şimdi etrafı çok daha iyi görüyordu. Güneş doğmamıştı. Uzaktan titrek bir ışık dikkatini çekti. Oraya gitmesi gerektiğini düşündü.

Kayaların arasından ilerleyerek ışığın geldiği yere yaklaştı. Burası Rusların ya avcı siperlerinden veya gözetleme noktalarından biri olmalıydı. Avcı siperi ise biraz sonra başlayacak makineli tüfek atışından kurtulması mümkün değildi. “Hiç olmazsa şehit olmadan evvel birkaç tanesini haklamalıyım diye düşündü.”

Işığın olduğu noktaya bir hayli yaklaştı. Kunduralarını çıkartıp palaska kayışına astı. Sessiz olmalıydı. Işığın geldiği yere çok yaklaşmıştı. Burası kayalıklar içinde küçük bir mağaraydı, avcı siperine benzemiyordu. Arkadan dolaştı. Gerçekten de bir gözetleme noktasıydı. Mağaranın önü çalılıklarla kapatılmıştı. İçeride bir Rus zabıt vardı ve telefonla bir şeyler anlatıyordu.

“İşte bu batarya kumandanları olmalı” diye düşündü. Tüpleri diken diken olmuştu.

Belindeki el bombasını çıkarttı. “Bu şimal ayısını iniyle beraber

havaya uçurmalıyım.” diye düşündü. Sonra bu fikri beğenmedi. Erkek erkeğe dövüşmek istedi. Sonra da bağlayıp bizim mevzilere götürürüm orada bundan istihbarat alınız.” diye düşünürken aklına daha parlak bir fikir geldi. Hemen telefon tellerini takip etmeye başladı, telleri iki yüz metre kadar takip etti. Şimdi tam kendi siperleri istikametinde bulunuyordu. İki gece evvel keşfe çıktığı zaman yanına aldığı beyaz şeritlerden bir deste çıkardı ve telefon teline bağladı. Böylece telin nerede olduğu daha belirgin bir hâl aldı. Derhal mevziye döndü durumu binbaşısına büyük bir keyifle anlattı. Fahreddin Çavuş'un işaretlediği tellerden bir hat çekildi ve Ruslar dinlemeye alındı. Böylece Rusların en ufak bir hareketinden dahi haberdar oluyordular.

Telefon konuşmalarını tercüme eden müttefik Avusturyalılar, Rusların ertesi gün büyük bir saldırı yapmaya hazırlandıkları bilgisini aldıklarında meselenin ciddiyeti daha iyi anlaşıldı. Bütün bölüklere haber salındı. Rus taarruzu karşılanacak ondan sonra da karşı taarruza geçilecekti. Fahreddin Çavuş olanları duyunca sevinçten havalara uçtu. Arife günü bayramı bekleyen çocukların neşesi içinde yaptığı hazırlıklarını.

Gece olunca ellerini dua için Rabbi'ne açtı. Hayır, sadece ellerini değil bütün bir gönlünü döküyordu Yaradan'ına. “Ya Rabbi bilirsin ki senin yolunda ölmek benim en büyük arzumdur, lakin yarınki taarruzda beni gazi veya şehid etme Allah'ım. Babamın ve şehit arkadaşlarımın intikamını almayı bana nasip etmeden canımı alma Rabbim.”

Ölümden mi korkmuştu da böyle dua ediyordu? Asla. “Değirmende doğan fare, gök gürültüsünden korkmaz.” derdi. Tek düşüncesi hesabını görmeden ahirete intikal etmemekti.

Gün ışmaya başlarken Ruslar hücumla kalktılar. Akıllarınca ani bir baskınla hem Türkleri hem Almanları hem de Avusturyalıları şaşkına uğratacaklardı. Hadiseler hiç de umdukları gibi olmadı, Fahreddin Çavuş'un bulunduğu tepedeki makineli tüfek başta olmak üzere gösterilen direniş Rus taarruzunu boşa çıkarmıştı. Bu arada Fahreddin Çavuş'un bulunduğu siperde iki tarafındaki iki arkadaşı da şehadet şerbetini içmişti. Fahreddin Çavuş kendisinin ölmediğini görünce duasının kabul olduğunu anlamıştı.

Rus taarruzu kırılınca karşı taarruz başladı. Fahreddin Çavuş bir makineli tüfek çavuşuydu, onun görevi burada bitmişti. İhtiyatta kalacak, ihtiyaç olursa ileri hatlara gidecekti.

- Karındaşlarım orada Moskof'la boğuşurken benim burada kadınlar

gibi beklemem yakışık alır mı diye hayıflanacak oldu. Anadolu kadının cephelerdeki askerler için üniforma diktiği hastanelerde gönüllü çalıştığı hatırına geldi. Onlar kadar dahi olamayacak mıydı?

Bulunduğu tepeden etrafı çok iyi görüyordu. Gözleri hücumla kalkan Türk birliğinin üzerindeydi. Birlik önde giden diğer birliğe katılmak üzere hareket edecekti ki mevzilenen Ruslar, mermi sağanağı başlattılar. Fahreddin Çavuş, bir şeyler yapmalıydı. Rusların mevzilendiği yeri iyice hesapladı. Bulabildiği kadar tüfeği yanına aldı. Takabildiklerini omzuna taktı takamadıklarını kucaklayarak Rus mevzisinin arkasından dolıştı. Her tüfeği ayrı bir çalının üzerine koydu. Sırayla Rus mevzilerine ateş etmeye başlayınca Ruslar arkalarındaki tepeden kuşatıldıklarını sandılar ve bu sefer Fahreddin Çavuş'un olduğu yere mermi yağdırmaya başladılar. Mermiler aralıksız yağıyor, Fahreddin Çavuş fırsatını bulursa tüfeği doldurup karşılık veriyordu.

Türk birliği bu fırsatta mermilerden kurtulmuş ve diğer birliğe katılmıştı. Onlar da hücumla kalktılar ve mevzilenen bütün Rusları ortadan kaldırdılar.

Rus hücumu büyük bir bozguna dönüşmüştü. Birkaç saat sonra kendi siperinde ayrılmaz dostu makineli tüfeğinin başındaki Fahreddin Çavuş huzur içinde etrafı kolaçan ediyordu. Dereler Rus cesetleri ile dolmuştu. Ruslar cesetlerini almaya ve yaralılarını toplamaya çıkmışlardı. Çavuş yanındaki Samsunlu Ahmed'in Ruslara nişan aldığı fark etti. Hemen tüfeğini tuttu.

- Çavuşum ne yapıyorsun, bırak temizleyeyim şunları.

- Hayır Ahmed, bu, Müslümanlığa yakışmaz bırak toplaşınlar yaralılarını, dedi.

Aylar sonra Urfa'nın taş döşeli yollarında bir asker postalımın sesi duyuldu. Kerpiç evler arasında oyun oynayan çocuklara bir askerın adres sorduğu görüldü. Çocuklar bilemeyince asker camiden çıkan ihtiyarlara aynı adresi sordu. Ardından Fahreddin Çavuş'un evinin önünde durdu. Kapının üst tokmağını çaldı, kapıyı Necmi açtı. Tahta kapı gıcırtyla açılınca güneş Necmi'nin gözüne geldi. Geleni göremedi. Asker: "Evede büyük kimse yok mu" diye sorunca kapının kenarında annesi belirdi. Elinin biriyle örtüsünü gözlerinin hizasında tutan kadın, diğer eliyle askerın verdiği zarfı aldı. Açtı. İçinde bir mektup vardı.

"Osmanlı Ordu-yu Hümayunu

Urfa'da mukim Mustafa oğlu Fahreddin Çavuş'un ailesine

63. Makineli Tüfek Bölüğü 1. Takım Komutanı Urfalı Mustafa oğlu Mehmed Fahreddin Çavuş, 17 Teşrinievvel 1332 günü Galiçya Cephesi'nde taarruz hazırlıkları yapılırken bizzat bir keşif icrası esnasında haince vurularak şehid düşmüş ve namına izafetle yâd edilen Fahreddin Çavuş Tepesi'ne defnolunmuştur. Muhterem şehidin bütün yakınları ve sevenleri için Allah'tan sabır ve tazarru ederek beyan-ı hürmet ederim.

Başkumandan Vekili Enver"

Gazze'de (Filistin) Osmanlı askeri

ADANA'NIN 125. ALAYI

Genç yüzbaşı:

- Arkadaşlar, bunlar Çanakkale artıklarıdır. Akıllarınca Çanakkale'nin intikamını almaya gelmişler, diyerek İngiliz gemilerini gösterdi.

Sene 1916. Osmanlı ordusu koca bir coğrafyanın yedi ayrı köşesinde... Yavrusunu korumak isteyen bir anne misali yedi yerde karşısına çıkan yılanlarla boğuşmak zorunda. Devir Yavuz, Kanunî devri değil artık; yaşlı devlet hasta yatağında olmak mı ölmek mi sualine cevap aramakta.

İngilizler, Çanakkale'den artakalan birliklerinin de iştirakiyle Filistin Cephesi'ne yükleniyorlardı. Gazze'de büyük bir harekâta girişecekleri haberi alınmış ve elde ne var ne yoksa hazırlık yapılıyordu.

İngilizler bir çekirge sürüsü gibi ilerliyordu. Önüne ne çıkarsa ortadan kaldıran, yakıp yıkan, Çanakkale'nin hıncıyla, öfkesiyle kuduran bir sürü...

Gazze muhafızları, üzerlerine gelen düşmanın kendilerinden en az on kat büyük olduğunun farkındaydı. Belki küçük bir donanmaları olsaydı denizden gelen askerleri Gazze toprağına değil, oraya -Akdeniz'in mavi sularına- gömeceklerdi. Lakin Barbaros'un torunlarının değil donanması bir savaş gemisi bile yoktu. "Akdeniz bir zamanlar bizimdi şimdi Akdeniz vuruyor bizi." diye düşünüyorlardı.

Selahaddin Eyyubî'nin -şarkın sevgili sultanının- amansız Haçlı birlikleri karşısında "Denizler düşman kusuyor, dağlar düşman doğuruyor..." dediği hâl Orta Doğu'nun sıcak topraklarında yeniden gerçekleşiyordu.

19. asırda bir türlü rahat yüzü göremeyen bu topraklar yeniden ısınyordu. Devlet-i Aliyye'ye isyan edenleri gördü Gazze. Kandırılmışlığa ve aldanmışlığa şahit oldu. Daha sonra topraklarında dolaşan misyonerleri gördü. Hastane açmak gibi bir masumluğun arkasına sığınan İngiliz emellerini gördü. Ortadoğulu, hastaneler açılınca kendisinin düşünül-

düğünü sandı, bunların savaş sırasında kullanılmak üzere daha şimdiden yapıldıklarını nereden bilecekti?

Bir yandan denizdeki on beş gemiden oluşan kraliyet donanmasının fasıla vermeden sürdürdüğü atışlar, öte yandan İngiliz topçusunun aman vermeden süren bombardımanı... Herkes ve her şey Osmanlı askerinin karşısında ittifak etmişti. Burada teknoloji demek daha fazla insan öldürmenin diğer adıydı.

Gazze'de İngilizleri karşılamak için sadece Osmanlı şehir muhafızları vardı, bir de Adana'nın 125. Alayı... Çanakkale'den yeni gelen alay, farklı coğrafyada aynı düşmanla yeniden cenk edecekti.

19. yüzyılın başından beri kan kokusunun eksik olmadığı memleketi yeniden bu kokunun sarmasına ramak kalmıştı. Gazze için yeni bir macera daha başlamak üzereydi.

Denizden yapılan atışlar artık siperlerde durmayı mümkün kılmadı. Osmanlı askerleri siperleri terk etmek zorundaydı. Ya Gazze? Can verilirse de burada verilecek gene de çıkılmayacaktı şehirden. Gazze terk edilmeyecekti. Türk birlikleri Gazze'nin içlerine doğru çekilmeye başladılar. Mevziler İngilizlerin eline geçti. Osmanlı birliklerinin denizle olan bütün bağı koştığı gibi düşman birlikleri mevzilerin gerilerine de sarkarak şehre saldırılar yapmaya başladı.

Beklemenin düşman sayısını arttırmaktan başka bir işe yaramayacağını farkındaydılar. İlk kendilerinin on katı olan düşman birlikleri şimdiden on beş kat olmuştu. Eldeki cephane kâfi değildi. Her mermide bir düşman vursalar bile eldeki mühimmatla düşmanın ancak üçte biri vurulabilirlerdi.

Tek çare süngü hücumu görünüyordu. Giritli Yüzbaşı İbrahim Bey, 125. Alay'a seslendi:

- Aslanlarım, bir an önce hücum kalkmazsak bizi daha fazla kuşatacaklar. Denizle olan bağımızı tamamen kesecekler. Gecikirsek yahut bu hücumda düşmanı püskürtemezsek maazallah artık süngü hücumu bile yapmayacağız. Cephane çok az. Süngü hücumu ile onları Mantarpe'nin gerisine atmamız gerek. Ondan sonra gelecek takviyelerle İngiliz'i evvelallah buralardan süpürürüz. Allah her daim yardımcımız olsun. Haklarınızı helal ediniz!

Hep birlikte "Helal olsun!" mukabelesinde bulundular. Ardından süngüler takıldı tüfeklere, bir umudun metale dönmüş hâli süngüler... Bir süpürge olması ve düşmanı silip atması gereken süngüler. On katı

düşmanı Mantartepe'nin gerisine atacak süngüler...

Gazze'de tan yeri ağarmadan 125. Alay "Allah Allah!" nidalarıyla düşmanın üzerine atıldı. Çoğu gafil avlanan düşman birlikleri yaşadıkları ilk şaşkınlığın ardından kaçmaya başladılar, bir kısmı ise toparlanıp karşı taarruza geçti. Sayıca çok fazla olan İngilizler, Osmanlı kuvvetini tamamen kuşatınca İbrahim Bey: "Çocuklar, ileri! Bunlar Çanakkale'den kaçan İngilizlerdir. Bir ders daha." diye haykırıyordu. O, dokuz ay Kanlısirt'ta iyi tanımıştı düşmanını. Ona göre Çanakkale'de yapılanın Gazze'de tekrar edilmemesi için hiçbir engel yoktu.

Süngü hücumu demek kanın seylâp olup akması demekti. Vatanını korumak isteyenlerle, o vatani işgal etmek isteyenler gırtlak gırtlığa birbirlerine girdiler. Filistin güneşi parlatmaz olmuştu süngüleri, süngülerden kan damlıyordu. Eller kan, tüfekler kan... Kan ter içinde kıran kırana bir mücadeleye şahit oluyordu Gazze.

Süngü muharebesi olanca şiddetiyle devam ediyordu. Gazze kan ağlıyordu; kan, çatlayan toprağa düşüyordu. Haykırışlar, tekbirler, ölüm çığlıkları, süngü çarpışmaları...

Yüzbaşı İbrahim de bir şimşek gibi çakıyor, süngüsüyle düşman üzerine atılıyordu. Her yanları kuşatılmıştı, savrulan her süngü kendine kolay bir hedef buluyordu. Her süngüde ya bir düşman ya bir Mehmed can veriyordu.

Yüzbaşı İbrahim, bir İngiliz'in göz hapsinde olduğunu bilmeden olanca gücüyle süngü vuruyordu düşmana... Üniformasından rütbeli olduğunu anladığı askeri öldürmek için fırsat kolluyordu İngiliz keferesi. Tüfeğini doğrulttu ve ansızın sokuldu yüzbaşının yanına. Kumandan önündeki düşmana süngü vuracağı sırada sol yanına bir süngü darbesi aldı. Bir aralık iki düşman göz göze geldiler. İbrahim Bey'in gözlerindeki nefreti gördü İngiliz. Bir de kendisine doğru yaptığı hamleyi. Bu sefer tüfeğinin tetiğine asıldı ve Yüzbaşı İbrahim'i sol yanından vurdu. Yüzbaşı, ilkin sendeledi, bir yangın hissetti sol yanını kavuran, sonra bir ürperti hissi geldi, sol yanında bir kan pınarı çıktı ve kırmızıya boyadı üniformasını. Olduğu yere bir çınar gibi yıkıldı.

Herkes kendi derdindeydi. Hasan Tahsin hariç, olanları kimse görmemişti. Kozanlı Mehmed oğlu Hasan Tahsin dağları sarsarcasına haykırды, "Kumandanım..." Bir kaplan gibi atıldı yüzbaşmayı vuran İngiliz'in üzerine süngüsünü bağrına sapladı ve yere serdi. Sonra eğildi ve o karışada yüzbaşısını kucakladı, o keşmekeşten kurtarmak için.

Adanalı Ruhsar Çavuş, tam o esnada makineli tüfeklerden birini kucakladı Mantartepe'ye doğru koşmaya başladı. Bir babanın yangından evladını kaçırmaması misali koşuyordu. Sair zamanlarda ne mitralyöz bu kadar kolay kalkardı yerinden, ne de bu yükü böyle koşulabilirdi, bir güç gelmişti Ruhsar'a. Mermi şeridini tüfeğe takarken dualar vardı dudaklarında. "Ya Rabbi beni mahcup etme. Düşmana rüsva teslim etme." Tetiğe asıldı. Mitralyözün sarsıntısından elleri titriyordu, mitralyözün sesinden bedenleri titredi İngilizlerin. Bir tarraka koptu bütün sesleri bastıran. Mitralyöz bir ölüm sağanağı olmuş düşman üzerine iniyordu. İngilizler ipten kopan tespih taneleri gibi dağılırken Ruhsar şükreliyordu.

Bir müddet sonra Mantartepe'ye başka mitralyözler de çıktı. Düşmandan eser kalmayınca kadar sıkacakları kurşunlarını. Lakin nereden geldiği belli olmayan bir patlama sesi duyuldu bir de Ruhsar'ın "Yandım..." sesi. Ruhsar kolundan vurulmuştu. Kızıla boyanan koluna aldırmandan tetiğe yeniden asılmaya çalışıyordu, oysa şeridi bitmişti takati tükenen kolu gibi. Hızla kan kaybediyordu. Yanındakilerin: "Ruhsar tamam yetti gayri, haydi sen hastaneye git." sözlerine aldırıyor, sürünerek makinesine şerit takmaya uğraşıyordu. Alay komutanı Osman Bey: "Haydi evladım sen hastaneye git, sen bana lazımsın." demese kimse çıkartamazdı onu oradan ama alay komutanının emrini dinlemezlik olmazdı.

İki arkadaşı, kollarına girerek onu tepeden indirdiler, yol üzerinde şehitler gördüler. Ruhsar al kanlara boyanmış yiğitlerin bir tanesini tanıdı ve yanından geçerken mırıldandı. "Kozanlı sen de mi?" Kozanlı Hasan Tahsin de katılmıştı şehitler kervanına, yüzbaşısını kurtardıktan sonra vurulmuştu. Ruhsar'ın gözleri doldu. Kollarına giren askerlere: "Allah'ınızı severseniz beni hastaneye götürmeyin, burada bırakın." diye haykırıyordu.

Ruhsar hastaneye götürüledursun, alay komutanı endişeliydi, iyi tanıyordu devrin süper gücünü. Askerlerine: "Aman yiğitlerim, gözünüzü dört açın, ben bu gâvurları bilirim, yeniden gelecekler hem de çok daha şiddetli bir şekilde. Allah-u Teala hepimizin yardımcısı olsun, bizi bu kefereler yüzünden padişah efendimize mahcup etmesin." Askerler hep birlikte "âmin" dediler yaşlı albayın duasına.

Ruhsar korkunç bir baş ağrısıyla ayıldı bir ağrı da sağ koluna oturmuştu. Gözlerini dünyaya yeni açan bir yavru gibi şaşkın etrafına bakmaya başladı, bulanık görüyordu. Yanı başında beyazlar içinde bir insan gördü.

- Ben öldüm mü?" dedi.

- Yok yığıdim, cepheler seni bekler, Rabbü'l Alemin seni yaşatıyor sen de ona göre savaşasın. Haydi, Allah şifa versin, diyerek ayrıldı, yaşlı doktor. Bembeyaz önlüğünün parlaklığı saçlarına yansımıştı sanki.

Yan tarafından kısık bir ses duydu:

- Geçmiş olsun Ruhsar.

Başını hafifçe kaldırdı ve sesin geldiği tarafa baktı:

- Kumandanım... İbrahim Yüzbaşım. Siz misiniz?

- He ya benim Ruhsar.

- Kumandanım, ben sizi hiç göremeyince...

- Şehadete cephede ulaşmak nasip değilmiş burada bekliyorum Ruhsar.

- Allah devletimize zeval vermesin kumandanım.

- Sana ne oldu?

- Mantartepe'de vuruldum kumandanım.

- Oradaki harbin bizim muzafferiyetimizle neticelendiğini söylüyorlar doğru mu?

- Doğrudur kumandanım.

Yüzbaşı İbrahim'in yüzünde hafif bir tebessüm belirdi.

- Elhamdülillah. Ruhsar, herkese soruyorum kimse bilmiyor.

- Neyi kumandanım?

- Ben vurulduktan sonra hayal meyal hatırlıyorum bizim Hasan Tahsin beni kucaklamış ve o keşmekeşten kurtarmıştı. Şimdi nerede?

Ruhsar konuşamadı. Ağır yaralı yüzbaşiyi konuşarak daha da üzme istemedi. Gözleri nemlendi, belki gözyaşlarını görür diye başını öte tarafa çevirdi.

- Ne oldu Ruhsar, sualime cevap vermedin?

- Şey komutanım, diyebildi Ruhsar. Gözyaşlarını yastığa gömerken hıçkırıklarını Yüzbaşı İbrahim duymuştu. Bu sualin tek cevabı vardı, o da gözyaşıydı.

Aradan birkaç hafta geçti, İngilizler bu sefer daha büyük bir hışımla ilerliyordu Gazze üzerine. Atlılar bir yanda zırhlılar bir yanda yürüyorlardı. Öfkeleri arkalarında çıkan toz bulutundan daha büyüktü.

Mantartepe'ye denizden atılan mermiler, karadan sıkılan obüsler,

toplar bir dolu gibi yağmaya başladı. Bir top mermisinin açtığı çukuru bir diğeri kapatıyor, hallaç pamuğu gibi atıyordu tepeyi. Altında bir tek canlı bırakmamacasına bombalanıyordu tepe. Hastaneden patlamalar duyuluyordu. Kimse yaralıların maneviyatı bozulmasını diye bir şey demiyordu, lakin Osmanlı askeri olup bitenleri seziyordu.

Koğuşun bir köşesindeki Karaisalı Ahmed haykırdı: “Allah aşkına bırakın bizi! Bırakın da kardeşlerimizin yanında olalım.” Sonra ayağa kalkmaya çalıştı, göğsündeki yara tekrar kanadı. Kırmızı bir gelincik gibi bütün beyaz sargıların üzerinde açtı. Yaşlı doktor koşarak geldi:

- Evladım, sen bu hâlde nasıl savaşacaksın? Hadi ne olur yat. Bak yaran tekrar açıldı.

- Savaşsam da orada ölürüm kumandanım, derken göğsündeki acıya dayanamadı ve bayıldı Ahmed.

Ruhsar'ı da bıraksalar soluğu cephede alacaktı lakin parçalanmış bir sağ kol vardı kendisine yük. İyileşmeli ve sapasağlam çıkmalıydı düşmanın karşısına. Yüzbaşı İbrahim Bey dualar mırıldanıyordu, kuruyan dudaklarıyla.

Düşman, albayı haklı çıkartırcasına Mantartepe'ye geri dönmüştü. Yoğun bombardımana karşı, tepede kendilerini koruyacak silahları yoktu. Eldeki tüfeklerle bu saldırı nasıl önlenirdi. Bir karınca bir fille çarpışıyordu. Yüzbaşı İbrahim Bey dualar gönderiyordu silahsız silah arkadaşlarına. Silah arkadaşları Gazze'yi müdafaa etmek için kan katıyorlardı aşlarına. Amansız saldırı, tepede bir tek Osmanlı askeri bırakmamacasına gelmişti. Sanki dev mermilerin alçalttığı tepe şehit cenazeleriyle yeniden yükselmişti.

Kalanlar cephedeki tüfekleri indirmeye muvaffak oldular. Mantartepe yeniden İngilizlere geçmişti, tepede yaptıkları ilk iş ise makineli tüfeklerini kurmak oldu.

Adana'nın 125. Alayı olup biteni kabullenemiyordu. Ne yapıp etmeli ve bu tepeyi yeniden ele geçirmeliydi. Çukurova'nın yiğitleri Çanakkale destanının bir benzerini burada yazmaya kararlıydı.

Havadaki kavurucu sıcak, güneşi bile doğru dürüst görmeyen İngilizleri çarpmıştı. Çukurova'nın yiğitleri ise Adana'dan alışıklardı sığağa. İngilizlerin sıcaktan iyice gevşedikleri bir öğlen vakti kulakları sağır edencesine top atışına başladılar. Mantartepe'yi döven topçulara alayın taarruzu eşlik etti. Bu sefer bütün alay hep birlikte tepeye hücum ettiler. İngilizler böyle bir direniş beklemedikleri için öğle uykularından

Osmanlı topçusuyla uyandılar.

Hastanede yine bir heyecan rüzgârı esti. Yüzbaşı ve Ruhsar patlamalara kulak kesildiler. İbrahim Bey ikide bir “Gazze kurtuldu mu?” diye soruyordu.

125. Alay'ın taarruzu zaferle neticelenmiş tepe üzerindeki bütün İngilizler, silahları ile birlikte Osmanlı askerlerinin eline geçmişti.

Gözcüler Albay Osman Bey'e üç süvarinin dötrnala üzerlerine doğru geldiğini haber verdi. Albay, gelenlere baktı pala bıyıkları birden genişledi, aylar sonra yüzünde bir tebessüm çiçeği açivermişti.

- Bunlar bizimkiler. Baksana teğmenim, şu ortadaki bizim Safvet değil mi?

- Evet o kumandanım.

Atlılar birkaç dakika içinde alayın yanına vardılar. Osman Bey gelenlere bakıyordu. İstanbullu Teğmen Safvet selam verdikten sonra,

- Kumandanım siz nereye biz oraya.

- Yahu Safvet Çanakkale'de o kadar yara aldın akıllanmadın, bu defa sana bir şey olmadı mı?

- Bu sefer hissemeye yalnız bir dipçik düştü kumandanım, derken kafasındaki yarayı gösterdi.

Atından indi ve albayın yanına vardı. Albay bu gözüpek teğmene sınıksıkı sarılarak:

- Hayırdır Safvet?

- Hayır kumandanım. İnşallah çok yakında size destek kuvvetler geleceğini haber etmeye geldim.

- Elhamdülillah. Memleketten havadis var mı?

- Gelirken mektupları da getirdik kumandanım.

- Hay Allah razı olsun. Kaç zamandır mektup bekleriz.

- Buyurun kumandanım.

Alay yazıcısı koşarak geldi ve mektupları teslim aldı. Tek tek zarfların üzerlerini okudu. Bazı mektuplar bu dünyada alıcılarına bir daha ulaşmayacaktı. Yazıcı Hakkı, şehitlerin mektuplarını bir kenara ayırdı. Diğer mektup sahiplerini yüksek sesle okuyarak zarfları dağıttı. Adana'dan Gazze'ye gönül köprüsü olmuştu mektuplar.

Elinde kalanları da hastaneye götürdü. Yüzbaşı İbrahim Bey, Hakkı'yı görünce öğrendiklerini teyit etmek istercesine Gazze'nin gerçekten kurtulup kurtulmadığını sordu: "Kurtuldu komutanım." dedi Hakkı ve yüzbaşının mektubunu kendisine uzattı.

Mektup, İbrahim Bey'in geçen sene evlendiği karısından geliyordu. Yaralı yüzbaşı, mektubu tuttuğu elini güçlülükle gözünün hizasına getirdi. Mektubun ilk kelimelerini tebessümle okumaya başladı.

"Muhterem Beyim, evimizin direği. Ben ve iki aylık oğlumuz bir gün cepheden döneceğiniz vakitleri saymaktayız. Nasılsınız..."

Birden kolu düştü. Mektup hâlâ elindeydi. Yaşlı doktor hemen yanına geldi. Doktor yüzbaşının üzerindeki çarşafı yüzüne örterken:

- Gazze kandan hiç kurtulamayacak, diye mırıldanıyordu.

Makedonya dağlarında Osmanlı süvarileri.

BENİ BIRAKMA AHRETLİK

- Yaz Yusuf Çavuş, buralarda hâlimiz iyicedir. Yemeğimiz ekmeğimiz eksik değildir. Tek derdimiz vatan-ı mübarekemizde düşman çizmelerinin dolaşmasıdır. Minarelerimize çan takmak isteyenler elbet karşılığında bizi bulacaktır. Allah-u Azimüşşan ve Peygamber Efendimiz her daim yanımızdadır. Sizler de dualarınızı eksik etmeyiniz. Yazdın mı?

- Yazıyorum Âdem, biraz daha yavaş söylersen daha da iyi yazarım.

Tarsuslu Âdem enveriyesini kaldırıp başını kaşdı, mahcup bir edayla:

- Kusura kalma ahretlik. Benim yazı bizim köydeki tarla gibidir, bir düzen tutmaz anlayacağın. Şimdi ben yazsam bizimkiler okuyamaz. Benim gidip okumam gerekir. Senin yazın güzeldir diye diyorum. Hakkını helal edesin.

- Estağfirullah Âdem Kardeş... Bir ufak hayrım dokunduysa ne mutlu bana. Hadi devam et.

- Köyde ahval niceedir. Kim şehadet şerbetini içmiş kim gazilik rütbesine çıkmıştır. Ziya emmilerin Ahmed'den haber alınmış mıdır? Partal Hasan'dan havadis var mıdır?

- Bunlar kim?

- Bunlar benim -senden iyi olmasın- çocukluk yoldaşlarım. Şimdiye dek hep beraberdik. Seferberlikte ben Makedonya'ya geldim, Ahmed Sarıkamış'a, Hasan Çanakkale'ye gitti.

- Gerisini de yazalım.

- Harmanı kaldırabildiniz mi? Mahsul nasıl? Bahçedeki ağaçlara bakabiliyor musunuz?

- Köyde erkek yok mu Âdem?

- Valla ahretlik on yıldır bizim köyün mezarlığına erkek gömülmedi. Anam: 'Erkeğin ölüsü kadının dirisinden daha çok iş tutar.' derdi.

Erkeksiz köyde harmanı nasıl kaldırırlar diye düşünür dururum? Bizim nine de: 'Erkeğin yüzü harmanın tozudur.' der. Allah yardımcıları olsun. Harman kalkmazsa bizim oralarda kışın aç kaldın demektir.

- İnşallah aç kalmazlar. Daha başka yazacak bir şey var mı?

- Sor bakalım bizim Kınalığül hamileydi doğum yapmış mı?

- Kınalığül kim? Karın mı?

Tarsuslu Âdem'in yüzündeki hüznün kayboldu bir kahkaha patlattı,

- İlahi ahretlik Kınalığül bizim inek. Evvelki mektupta gebeydi dediler ne olmuş diye soruyorum.

İki arkadaş bu lafa uzun uzun güldüler. Makedonya'da vatanlarından yüzlerce kilometre ötede ata yadigârı bu topraktaki siperde yüzlerinde gülücükler açıldı. İstanbullu Yusuf siperdekilerin kendilerine baktığını görünce onlara da anlattı. Hep birlikte güldüler Tarsus'un Hacıhamzalı köyünden Âdem'in Kınalığül'üne.

Âdem'in mektubunu selam ve dua ile bitirip İstanbullu Yusuf Çavuş'un mektubu ile birlikte teslim ettiler. Makedonya'da Tomoros Dağları'nın eteklerindeki bu daracık siperle Tarsus arasında, İstanbul arasında bir bağ idi bu mektuplar. Kâğıdın ve kalemin mukaddes olduğuna inanan bir milletin duygularını taşıyordu mektuplar. Kimi zaman şehadet haberinden bile sonra gitse de bir haber, bir tebessüm, bir umut getiren mektuplar...

Akşam nöbette yine beraberlerdi. Dağdan esen ayazı ciğerlerine çeken Âdem:

- Mübarek bizim Toroslardan esen poyraza ne kadar benziyor, lakin bu çok üşütüyor yahu, dedi. Yusuf Çavuş'un dalgın olduğunu görünce:

- Hayırdır ahretlik Karadeniz'de gemilerin mi battı.

- Yok bir şey Âdem, biraz hasretlik çöktü galiba.

- Bugün mektup yazdık ya neden daha düşünürsün.

- Mektup yazınca oldu zaten. Anacığım ne yapıyordu? Önümüz kış. Üsküdar'a Boğaz'dan işte böyle buz gibi eser. Yakacak odunu kömürü var mıdır acep?

- Allah kerimdir. Şimdi bize düşen omuzlarımıza düşen vazifeyi taşımak değil mi?

- Haklısın...

- Yahu ahretlik sen İstanbullusun. Hadi bana biraz İstanbul'u anlat.

- Sen hiç İstanbul'a gitmedin mi?
- Yahu buraya gelirken bir kere geçtik ya onu görmek sayma.
- İstanbul bir başka memleket... Cihanda benzeri olmayan, yeryüzünde Cennet'in bir numunesi be Âdem.
- Bizim dede vaktiyle İstanbul'a ticaret için gelmiş ve iki hafta kalmış. Ömrünün sonuna kadar İstanbul'u anlattı bitiremedi.
- En çok neyinden bahsederdi?
- Bir Boğaz'dan bahsederdi. Seyhan Nehri'nden bile büyük derdi. Bir de Boğaz'da duran bir kule varmış. Adını da derdi dur bakalım hatırlayacağım, Gız Kulesi...

Yusuf güldü.

- Yahu hiç güleceğim yoktu. Gız Kulesi değil, Kız Kulesi.
 - İdare ediver be çavuşum ben senin gibi konuşamıyorum işte.
- Sohbeti, gecenin karanlığında gelen bir patlama sesi böldü. Siperin yakınına düşen bir bombanın attığı toprak üzerlerine kadar geldi, bir patlama, bir patlama daha. Sanki bir dev yürüyordu başları üzerinde her adım atışında bastığı yerdeki toprağı etrafa savuran bir dev. Yusuf Çavuş bir kahkaha patlattı.
- Şenlik başlıyor kardeşler dedi ve siperden çıktı.
 - Çavuşum sen delirdin mi siperden hiç çıkılır mı diye bağırdı Âdem.
 - Gör bak şimdi şenlik başlayacak hem de tek bir bomba atmadan diye cevap verdi Yusuf Çavuş.

Siperin önüne çömeldi ve kulaklarını dört açtı. Atılan her bomba hemen patlamıyordu en az on saniye sonra infilak ediyordu. Avını bekleyen bir kartal gibi bekledi Yusuf Çavuş, bir kıpırdanma sesi duyunca hemen koşarak oraya gitti ve atılan bombayı gönderilen adrese teslim etti. Karşı siperlerden bir patlama sesi geldi bir de vaveyla. Ardından da bir bomba daha... Yusuf, her sese atılan gerilmiş bir yay gibiydi. Bir bomba, bir bomba daha...

Bu sefer Yusuf Çavuş atmadığı hâlde bir patlama sesi duyuldu. Düşman askerleri Yusuf'un bombaları hemen iade ettiğini görünce bir müddet bekleyerek atmayı düşünmüşler lakin bomba siperlerinde patlamıştı. Yarım saat içinde karşı siperlerden ses seda gelmez olmuştu. Yusuf sürünerek düşman siperlerine ulaştı ve siperine kucak dolusu mühimmatla geri döndü...

Eylül başıydı. Otlar kuruyor, ağaçlar kuruyor, nehirler kuruyordu. Bir tek umutlar vardı kurumayan, kurutulamayan. Tarsuslu Âdem, Eylül'de kurutulan üzümleri hatırlıyordu, İstanbullu Yusuf Çamlıca'da kuruyan çınar yapraklarını...

Kumandanları bir taarruzdan bahsediyordu. Karşılarında görünen tepe ele geçirilecekti. Yusuf Çavuş keşfe çıkmaya gönüllü olmuştu.

- Emin misin bu tehlikeli bir vazifedir, diyen kumandanına:

- O tepeyi zafer çiçekleriyle süslemek bize vacip olsun kumandanım, dedi.

Zirvesinde bembeyaz bulutların harmanlanan pamuklar gibi küme küme olduğu tepeye sessizce tırmandı. Bir karınca gibi sessiz, bir kartal gibi dikkatli. Düşman mevzilerinin yerlerini not aldı. Düşman cephaneliklerini belirledi. Asker durumunu anlamaya çalıştı. Gecenin karanlığında bir gölge gibi geri döndü kendi mevzisine ve kumandanına gördüklerini anlattı.

Sabaha doğru Osmanlı obüs toplarından biri tepeyi yokladı, Güneş doğmadan evvel yalancı bir güneş gibi parlayarak... Onu topçu atışları takip etti. Tepenin üzerinde Osmanlı topunun ısığı duyuluyordu tepenin öte yanında Osmanlı askerleri zaferi bekliyordu. Yusuf Çavuş belirlediği noktalara yapılan atışların isabetli olması için dua ediyordu.

Karşı mevzilerden atışlar gecikmedi. Ancak panik hâlinde olduklarından gelişi güzel atıyorlardı güllerini, her gülle siperden kurtulup kaçmak için sabırsızlanan mahkûmlar gibi firar ediyordu Makedonya dağlarına. Düşman siperleri duman altındaydı.

“Vakit bu vakittir.” diyen Osmanlı askerleri hücumla kalktı. Duman altındaki düşman mevzilerinden aydınlatma fişekleri atılıyordu. Yusuf Çavuş ve arkadaşları ziyası yüzlerini aydınlatan fişeklerin altında tepeye sokuldular. Önlerine çıkan dikenli telleri makaslarla kestiler. Vatanlarına saldıran düşmanları da bu tel örgüler gibi kesip atmak istercesine.

Yusuf Çavuş haykırdı:

- Karındaşlarım hain düşman tarafından vurulacak kadar aciz değiliz elhamdülillah. Bir an evvel tepedeki düşman mevzilerine ulaşmamız lazım.

Uçmayı yeni öğrenen bir kuş misali çırpınıyorlardı, ellerini kanatan paslı telleri sökmek için. Yaşadıkları maneviyat önlerindeki maddi engelleri göstermeyecek kadar yoğundu.

Tepenin üstünde topçu düellosu kesildi, tepenin altında dikenli teller. Teğmen Talat Efendi'nin emriyle Türk ordusu hücumla kalktı. Yerlerin ve göklerin tek sahibini anlatırcasına yerde ve gökte tek ses duyuluyordu: "Allah! Allah! Allah!..."

Önlerine çıkan taş, kaya ve diken; yürümekten isyan etmiş potinler altında eziliyordu. Güneşin ilk ışıkları tepeye ulaşan Osmanlı mavzerlerinin süngülerinden yansırken Osmanlı yiğitleri de düşman mevzilerinde tozu dumana katıyorlardı.

Gırtlak gırtlığa bir boğuşmaya girdiler. Burada şehitlik ile gazilik arasında incecik bir çizgi kalmıştı. Derken tepenin alt tarafından koşarak gelen askerler tepenin zirvesinden bir ses duydu.

- Tepe düştü!!!

İlkin kuvvetle duyulan ses gitgide azalıyordu:

- Şükürler olsun tepe düştü.

Bağırının Yusuf Çavuş olduğunu anladılar. Bölükte onun kadar düzgün ve anlaşılır konuşan yoktu. Bu Yusuf Çavuş'tu lakin sesi neden gitgide zayıflıyordu?

Tepeye doğru gelenler Yusuf Çavuş'u bir defa gördüler. Düşman toplarının dehşet saçan gürültüleri, mitralyöz ve piyade tüfeklerinin yağmur gibi yağın mermileri altında İstanbullu genç çavuş, hiçbir şeye aldırmandan ölümüne koşuyor ve kaybettiği bir eşyasını arar gibi sağa sola bakıyordu. Sonra birden "Buldum. Buldum işte!" diyerek bir sevinç narası atıyordu. Her zamanki gibi karşıdan atılan bombaları sahiplerine iade ediyordu.

Karşı dağlarda yankılanan bu narayı bir düşman topu kesti. Hemen yakınına bir top mermisi düşmüş, taşı toprağı etrafa savurarak büyükçe bir çukur açmıştı. Yusuf Çavuş'un mezarı bu çukur mu olmuştu? Arkadaşları İstanbulluyu kaybetmenin telaşı ile tepeye doğru olanca güçleriyle koşmaya başladılar. Yusuf Çavuş'tan hiçbir hayat belirtisi gelmiyordu. Bulunduğu yer hâlen düşman topçularının atış menzilindeydi. Oraya gidene de Yusuf'u bekleyen kaçınılmaz son bekliyordu. Kumandanları oraya gitmelerine müsaade etmedi.

Yusuf Çavuş'u kaybetmenin acısı, tepenin zapt edilme sevincini bile unutturmuştu. Toza toprağa belenen simalarında gözyaşı bir minik yol bulup giderken sadece Tarsuslu Âdem, dualar mırıldanarak ileriye bakıyor, Yusuf Çavuş'un gelmesini bekliyordu. Teğmen Talat Efendi, askere

moral vermeye çalışıyordu:

- Yiğitlerim burası harp meydanıdır. Ölürssek şehit kalırsak gazi olacağız. Yusuf Çavuş bizden önce bu yüce makama erişti...

Talat Efendi konuşurken Tarsuslu Âdem mırıldanıyordu:

- Beni bırakıp benden evvel gitmek var mıydı ahretlik.

Tam o esnada nöbetçinin sesi duyuldu:

- Bakın!

- Bu, Yusuf Çavuş!

Yusuf Çavuş, omzunda koca bir mitralyözle kendilerine doğru gelirken bir yandan da üstünde başındaki tozu toprağı silkeliyordu.

- Tarsuslu! Seni bırakıp da gider miyim ahretlik.

Sancak taşıyan Osmanlı askerler.

Askerî okul talebeleri.

Kafkas Cephesi'ne nakledilmeyi bekleyen askerlerimiz.

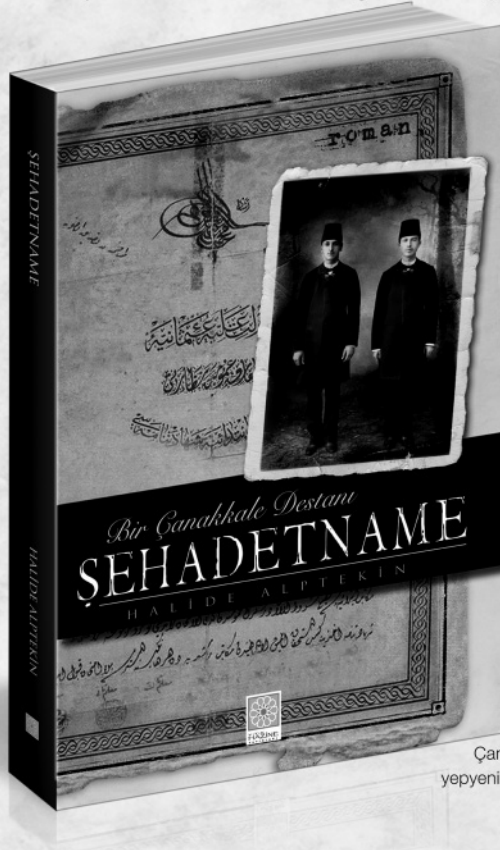

Gazze Cephesi'nde seyyar mutfaklar 1917.

Bir Çanakkale Destanı

ŞEHADETNAME

Gün gelir okul zilini tüfekler çalar ve mertebenizi yazdııkları kâğıt, diplomanız olur.

Halide Alptekin'den
Çanakkale Savaşları ile ilgili
yepyeni bilgiler ışığında yazılmış
kapsamlı bir roman...

e-satis → www.kitapkeynagi.com

Tel: 0216 522 09 99

HAZİNE
YAYINLARI

www.hazineyayinlari.com

makûzaları ve diğer seçkin kitapçılarda

